

HONDARRIBIA

33. Zenbakia

UDAL EUSKARA - KONTSEILUA

125 pta.

1989. iraila

HONDARRIBIA

HIRI OSO PRESTU, OSO LEIAL, OSO ADORETSU ETA BETI OSO ZINTZOKO UDAL TXIT GORENAK, ELKARTEEN LAGUNTZAZ ANTOLATUTA, 1989KO IRAILAREN 6, 7, 8, 9, 10 ETA 11AN, GUADALUPEKO AMABIRJINAREN OMENEZ OSPATUKO DIREN

JAIEEN EGITARAU

IRAILAK 6 - ASTEAZKENA

Goizeko hamaiketan.- Erraldoi eta buruhandiak kalez kale ibiliko dira txistulariekin batera.

Arratsaldeko lauretan.- Haurrentzat margo - lehiaketa Gipuzkoa Plazan. Klink Elkarteak antolatua.

Gaueko hamar t'erdietan.- Alardean parte hartuko duten Kantineren Karroza, San Kristobal Plazatik irten eta hiriko kaleetan zehar ibiliko da. Klink Elkarteak antolatua.

Gaueko hamaika t'erdietan.- Dantzaldia Santiago Kalean NERVION taldearekin.

IRAILAK 7 - OSTEAGUNA

Goizeko bederatzietatik arratsaldeko zazpiterara.- "Hondarribiko Jaiaik V Futboto Txapelketa" Bentan. Kirol Taldeak antolatua.

Goizeko hamaika t'erdietan.- Haurren danborrada, Erraldoi eta Buruhandiekin batera Mendelu Auzotik abiatuko da eta Amute - Kosta eta Santa Engraziatik igaro ondoren Herriko Kaleetan amaituko du bere ibilaldia. Amute - Kosta Auzo Elkarteak antolatua.

Eguerdiko hamabietan.- Suziri eta kanpaihotsez Hiriko Jaiei hasiera emango zaie.

Bitartean, Txistulariek Hiriko Kaleak alaituko dituzte TITI - BILITI doinuaz, 1638ko hiri setiatzearen oroitzapenetan.

Arratsaldeko sei t'erdietan.- Hondarribiko Hiria Musika Banda kalez kale ibiliko da TITI - BILITI joaz.

Arratsaldeko zazpitan.- Haurrentzat Sokamuturra eta zalditxoak Bentan, DYA - k antolatua.

Arratsaldeko zortzietan.- TEDEUM ETA SALBEA Jasokunde eta Sagarrondoko Ama Birjinaren Eliz Nagusian Udal Agintariak bertan direla, Parrokiako Abeslariak Eslava - ren SALBEA abestuko dute.

Bitartean urteroko fusil eta kanoi danbadak entzungo dira Eliz - atarian.

Elizkizuna amaitzean Harma Plazan Udalkideek AURRESKUA dantzatuko dute hondarribiar guztien omenez.

Ondoren Alkateak Aginte - Makila emango dio Alardeko Buruzagari. Berehala, Alardean parte hartuko duen danborradaren kalejira.

Arratsaldeko zortzi t'erdietan.- Harresian zehar antortxak piztuko dira.

Gaueko hamarretan.- Gipuzkoa Plazan "Legaleon T" antzerki taldearen emanaldia. Marilaxka Elkarteak antolatua.

IRAILAK 8 - OSTIRALA

Goizeko bostetan.- ALBORADA, Musika Bandak antolatua.

Goizeko sei etan.- "Hondarribiko Hiria" Musika Banda eta Danborradaren Diana.

Goizeko zortzi t'erdietan.- Gernikako Arbola Plazan, Alardean parte hartuko duten Konpainia guztiak bilduko dira.

Goizeko bederatzietan.- ALARDEA, bere Buruzagi, Ofizial eta Kantinerekin, Gernikako Arbola Plazatik irten eta Harma Plazara joango da, Hiriko Bandara hartu ondoren, Udalkide eta Elizgizonekin elkarturik Guadalupearantza abiatuko da, 1899ko maiatzaren 22an Hiri honi eman zitzaizkion kanoi eta fusilen hotsez, Guadalupe Meza Nagusia emango da.

Egurdiko hamabi t'erdietan. - Irungo Musika Bandak, Jose Antonio Canoura Jaunaren gidaritzapean kontzertu bat eskainiko du Gipuzcoa Plazan.

Arratsaldeko bost t'erdietan. - ALARDEA herrira itzuliko da urteroko kanoi eta fusil dantbaden giro zaratatsuan.

Gaueko hamarretatik goizaldeko ordubiak arte. - Dantzaldia Zumardian TTURRUTAK taldearekin, Tartezen ZEZEN SUZKOA.

Goizaldeko ordubatatik lau t'erdietara. - LOS INCANSABLES Fanfarrea kalez kale ibiliko da.

IRAILAK 9 - LARUNBATA

Goizeko bederatzietan. - Dultzaineroen goiz - eresia.

Goizeko hamarretan. - Erraldi eta Buruhandiak dultzaineroekin batera kalez kale ibiliko dira.

Hamaiketarik ordubiak eta lau etatik zortzietara. - Butron Pasealekuan gaztelu puzgarriak.

Hamabi t'erdietan. - SOKAMUTURRA Bentan.

Ordu berean. - KABUXA ur - txirristan, Nazioarteko III Jetsiera. Abiadura Sari Nagusia.

Arratsaldeko lau etatik zortzietara. - KABUXA ur - txirrista dohanik izango da haur eta helduentzat.

Arratsaldeko lau etatik zortzietara. - KABUXA ur - txirrista dohanik izango da haur eta helduentzat.

Arratsaldeko bostetan. - XXIV Dantza Askatu Txapelketa Zumardian, Udal Musika Eskolak antolatuta.

Arratsaldeko sei etan. - Alde Zaharreko Kaleetan animazio antzerkia. B. A. I. Elkarteak antolatuta.

Arratsaldeko sei t'erdietan. - Patata Tortilla Lehiaketa San Pedro Kalean haur eta emakumeentzat. Elai Elkarteak antolatuta.

Arratsaldeko zortzietan. - IRUÑAKO dantzariak Gipuzkoa Plazan. Eskifaiak antolatuta.

Gaueko hamar t'erdietan. - Dantza soina Hama Plazan HERRITARRAK taldearekin.

Gaueko hamar etan. - Hama Plazan su artifizialak eta Zezen Suzkoa.

Gaueko hamaika t'erdietan. - TRIKITRILARIAK San Pedro Kalean. Marlaña Elkarteak antolatuta.

Gaueko hamabietatik goizaldeko hiruetara. - Bidasoako Txaranga kalez kale ibiliko da.

IRAILAK 10 - IGANDEA

Goizeko zortzi t'erdietan. - Udal Musika Eskolako txistulariek "Seguraren Alborada" joko dute.

Goizeko hamarretan. - IV Urpeko Ginkhana (txintxorreen estropada, igeriketa, ur - jokuak etab.). Izurde Elkarteak antolatuta.

Goizeko hamar t'erdietan. - Meza Nagusia Jasokunde eta Sagarrondoko Ama Birjinaren Elizan, 1638ko setatzean hil zirenen eta beuren bizia ohitura zaharregatik eskaini zutenen alde.

Ordu berean. - I Margo Lehiaketa 18 urtez gorakoentzat San Pedro Kalean. Otzazkik antolatuta.

Hamaiketarik. - Gipuzkoa Plazan Judo, karate eta norberaren defentsa saioak eta II Hondarribiko Hiria Judo Txapelketa. Judo Elkarteak antolatuta.

Ordu berean. - Erraldi eta Buruhandiak txistulariekin batera kalez kale ibiliko dira.

Hamabi t'erdietan. - Sokamuturra Kale Nagusian.

Egurdiko ordubiak t'erdietan. - ARRANTZALEEN EGUNAREN hasiera (bertsolarik, txikitrixak, arraun singa txapelketa etab.) Bentan.

Arratsaldeko ordubiak. - Zaharren bazkaria Klink Elkarteak antolatuta. Udala eta Kutxaren babespean.

Lekua: Jostaldi Pilotalekua.
Elkarte horretako Txaranga alaituko du.

Ordu berean. - Herri bazkaria Kofradian, arrantzaleek antolatuta.

Ondoren. - PASAI Fanfarrea Bentan. Done Pedro Itsasgizonen Kofradia antolatuta.

Arratsaldeko lau etan. - Herri mailako Plater Tiroketa San Telmo Tiro Zelaian. Azari Elkarteak antolatuta.

Arratsaldeko lau t'erdietan. - TOKA Txapelketa Butron Pasealekuan. Marlaña Elkarteak antolatuta.

Arratsaldeko bostetan. - Haur - jokuak eta txokolatada Bentan. DYA - k antolatuta.

Arratsaldeko zortzietan. - Mendeluko Txanpa Musika Taldearen akordeoi kontzertua Ama Guadalupeko Ikastetxean.

Gaueko hamarretan. - "GUK" TALDEA eta ERRAMUN MARTINKORENaren Kantaldia Bentan. A. E. K./ Amutzak - ek antolatuta.

Ondoren. - Berbera Bentan IMAN Taldearekin. A. E. K./Amutzak - ek antolatuta.

IRAILAK 11 - ASTELEHENA

Goizeko bederatzietan. - Kontzertuan parte hartuko duten txistulariak kalez kale ibiliko dira.

Goizeko hamarretan. - Erraldi eta Buruhandiak kalez kale ibiliko dira, "URANZU" dultzaineroekin batera.

Hamaika t'erdietan. - Bertsolarik - 1. saioa - Kale Nagusian.

Hamabiak eta laurdenetan. - XXV Txistulari Kontzertua Gipuzkoa Plazan, Udal Musika Eskolak antolatuta.

Ordubiak eta laurdenetan. - Bertsolarik - 2. saioa - Kale Nagusian.

Arratsaldeko bostetan. - Profesionalen arteko eskuzko Pilota Partiduak Jostaldi Pilotalekuan. Pilota Eskolak antolatuta.

Arratsaldeko sei etan. - BASERRITARREN EGUNA. Trikitrixak, aizkolariak, harmasotzaileak, oilar - jokuak etab. Zumardian. Jaizubia eta Santiagotxo elkarrekin antolatuta.

Arratsaldeko zortzietan. - Kalejira Zumarditik San Pedro Kalera HERRITARRAK taldearekin.

Gaueko hamar t'erdietan. - Butron Pasealekuan su artifizialak. Ondoren ZEZEN SUZKOA.

Gaueko hamar etan. - EGAN taldearen kantaldia Santiago Kalean. DYA - k antolatuta.

BESTE EKINTZA BATZUK

IRAILAK 1 - OSTIRALA

Arratsaldeko 6,30etan eta 8etan. - Hondarribiko Hiria Eskubaloi Txapelketaren finalerdia, Jostaldi Pilotalekuan.

IRAILAK 2 - LARUNBATA

Arratsaldeko 6etan eta 7,30etan. - Hondarribiko Hiria Eskubaloi Txapelketaren finala, Jostaldi Pilotalekuan.

Arratsaldeko sei t'erdietan. - XIII Guadalupea igoera Zumarditik aterata, maila guztietarako. Bidasoa Atletiko Taldeak antolatuta.

Gaueko hamar t'erdietan. - Hondarribiko Hiria Musika Bandaren Jaietako kontzertu berezia Gipuzkoa Plazan, bertan Alardeko kanti-neri opariak eskainiko zaizkielarik.

IRAILAK 3 - IGANDEA

Goizeko Hamarretan. - Hondarribiko Hiria VII binakako eskupilota txapelketa, Jostaldi Pilotalekuan. Pilota Eskolak antolatuta.

IRAILAK 16 - LARUNBATA

Arratsaldeko 5etatik 7etara. - XIII Saskibaloitza Txapelketa - 1. eta 2. finalerdia - Jostaldi Pilotalekuan. Basket Elkarteak antolatuta.

IRAILAK 17 - IGANDEA

Goizeko 10etan eta 12etan. - XIII Saskibaloitza Txapelketa, 3. eta 4. postua lortzeko partidua eta Txapelketaren Finala. Jostaldi Pilotalekuan.

AURKIBIDEA

Jai Egitaraua.....	2
Aurkibidea.....	4
Alkatearen Agurra.....	4
Jaia badalozela eta, Mayi Iza	5
Hondarribiko Pesta-olhua.....	
Martin Iturbe	5
Garai bateko bainuak, Sorkunde	6
1913ko Alardea, Florentino Portu	7
Gaurko Alardearen aurretikoak, Martin Ugalde	8
Prejitu bariatuak Titibilti doinuaz, Juan Jose Lapitz	9
Kapelo gomia erantzita, L. Zubeldia	10
Gizakiak berdinak gara eta Pakean bizi nahi dugu, Maribi Mariskal	11
Kantineria ala Printzesita?, Nexka gazte batzuk	11
D. Martin Iturberekin hizketan, Txomin Sagartzazu	12
Hondarribiko azterketa sozio- linguistikoa, Siadeco	16
XIX. mendeko demografiak erakusten diguna, M. Murua	20
Aurtengo Kantinerak.....	22
Pari-Kitto, J. Mendizabal	24
Hondarribiko koadro bitxi bat, J.A. Letamendia	28
Joxe Oronoz joan zaigu.....	28
"Piru-Miru" lehiaketa.....	30
"Bordari" eta "Satarka" sariak.....	31
Hondarribiko Herri Euskaltegia.....	32
Asmazak, Hilario Martinez	34
Demografia.....	34
Gaztetasuna, J. Bereau	35
Tintin Klubaren udako ihardunak.....	36
Hondarribiko Basket Elkartea, Nieves Alza	38
Txema Olazabal.....	38
Hondarribiko Futbol Elkartea.....	39
Hondarribiko Arraun Elkartea.....	40
Hauteskunde emaitzak Hondarribian.....	42

Iragarkiak: Ane Muñoz eta Gariñe Garmendia.
Argitaratzaileak: Udal Euskara-Kontseilua.
Inprimategia: Rogelio Fernández, Juan Arana, 27, Irun.
Fotokomposizioa: BIHAR, Peruene Berri, 1 behe, Herrera - Donostia.
Legezko gordailua: S.S. 122/86.
Prezioa: 125 pezeta.

ALKATEAREN AGURRA

Herrikideok:

Ama Guadalupekoaren jaia ospatzen ditugula eta, neure alkate agurra bidaltzen dizuet orrialde hauetatik, bertakoei eta kanpokoei. Horrekin batean, bihoakizue inoiz baino festa alaiegoak igarotzeko nahirik be-teena ere. Elkartasunean eta umore ederre-an. Udalak bere aldetik eginahalak egingo ditu horrela gerta dadin.

Ezintbestez halabeharrak urrunduta zaudetenoi ere, gogoz geure artean zaituztegu.

larik, "HONDARRIBIA" aldizkariaren bidez luzatzen dizuegu diosala, herriko berriak ikasita, herritasunezko lokarriek sendo iraun dezaten zuen baitan.

Gora Ama Guadalupekoa!
Gora Hondarribia!

Agur, bihotzez.

Zuen Alkatea,
Alfonso Manuel Oronoz Alkain

OHARRAK

TXANDAKO BOTIKAK

Irailak	4 - 10: Mayi
	11 - 17: Iraola
	18 - 24: Erauskin
	25 - Urriak 1: Mayi
Urriak	2 - 8: Iraola
	9 - 15: Erauskin

Mayi, Alm. Alonso Kalean - 642191
Iraola, J. Ugarte Kalean - 641027
Erauskin, S. Pedro Kalean - 641018

TXANDAKO OKINDEGIAK

Irailak	3: Arratibel
	10: Garmendia
	17: Martinez
	24: Arratibel
Urriak	1: Garmendia
	8: Martinez
	12: Arratibel
	15: Garmendia

Arratibel, Zubieta Kalean - 641975
Garmendia, Santiago Kalean - 641136
Martinez, Kale Nagusian - 641212

EUSKARAZKO MEZAK

Egunero arratsaldeko 7etan Portuan

LARUNBATETAN:

Arratsaldeko 6etan Portuan (haurrentzat)
7.30etan Portuan

IGANDEETAN:

Goizeko 8.30etan Betherranean
9etan Amuten
9.30etan Guadalupen
11etan Portuan

GUADALUPEKO AMABIRJINAREN BEDE-RATZUURRENA:

Abuztuaren 31tik irailaren 8ra, goizeko 6etan eta 8etan Guadalupen.
Abuztuaren 30etik irailaren 7ra, arratsaldeko 6.30etan Portuko Elizan.

JAIK

BADATOZELA ETA

Doinua: andre txararren bentajak.

Aurtengoa ere iraila
hurbiltzen ari zaigu ta
jaietarako presta gaitzen
neke guztiak ahaztuta.

Sano dagoen inor ez bedi
etxe barruan ezkuta,
modu batean edo bestean
kaleratuko dugu, ta.

Itsasontziak kalean eta
arrantzaleak patxaran;
baserritarrek festa ederra
jarria dute aukeran;
kalekoak ere badakigu
nola ibiliko geran.
Denak prest gaude egun hauetan
ondo pasatzeko eran.

Hemengoak ez direnak ere
inolaz ahaztu ezinez,
gonbidapena luzatu nahian
nabil borondate finez.

Jai egunotan gure herrira
bisitaxo bat eginez
alaitasuna ta giro ona
izango duzute, zinez.

Festa kolorez jantzi dezagun
denen artean herrira
jarri soinean gaitza txuriak
eta kapelu gorria.

Zoko denetan alaitasuna,
alde guztian irria,
modu honetan agertzen dugu
gure ongietorria.

Egun hauetan aspertutzea
Lez da izango erraza,
behar bezala, festazalea
bait da euskaldun arraza.

Zahar eta gazte, denentzat bada
algara eta jolasa;
ibil gaitzen umorez eta
jaiak denek ondo pasa.

HONDARRIBIKO PESTA-OIHUA

Udaberri dirudi, doinu-lorez jantzirik
Hondarribia kaleratu den egunsentian:

TI-TI-BI-LI-TI

Txori guztiak txantxangorri bihurtu dira,
udazkena gerriko gorritz jantzi den egunean.
Hauts-izpiz ehoturiko izaretan etzanik,
urte luzeko lozorroan zeuden txilbitoek,
haize berriz lehertu dute doinu zahararen arnasa:

TI-TI-BI-LI-TI
TI-TI-BI-LI-TI.

Herri baten pesta-sena,
(pesta-beharra),
bezperatik, ilunabarrez,
kalez gora, kalez behera,
besarkada gaztez kibizatuta,
salto-brinko ariñetan,
oihu eza-gunez piztu zaigu:

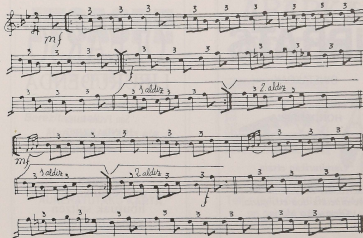
TI-TI-BI-LI-TI
TI-TI-BI-LI-TI
TI-TI-BI-LI-TI.

Urteko nekeen aringarri datorren
jai-egunetako neke atsegiñak,
eresoiu berdiñez eta bakarrez
urratu ditu eztarri guztiak,
-guztien eztarriak.-

TI-TI-BI-LI-TI.....

Martin Iturbe

"TITI-BILITI"

1989.ko Abuztua.
Mayi Iza

GARAI BATEKO BAINUAK

Bañistak albornozetan bildurik uretatik ateratzen.

Uda bero honetan goizero bezala neure poltsa eta aulkia hartuta hondartzara joan nintzen, tarte batean itsas ertzean paseatzeko prest, ondoren bainu bat hartu eta piska bat irakurri.

Haize leunak eguzki hartzera gonbidatzen zuen. Hondarra toalla zabalez estaliz zihoin eta bertan eguzki erregeren maitaleak etzaten haren izpi boteretsuez bezteko asmoz. Sonbrilla koloretsuak nonnahi ageri ziren.

Bainu jantziak mota askotakoak ziren, gorputz osoko jantzik top-less-eraino bikini-tik pasata, emakumeetan, eta bermudak, kirol frakak eta shorta gizakumeen artean. Haur askok ez zuten inolako jaskirik. Dena kolore zen Abuztuko goiz eder hartan.

Oharkean penintsatzen hasi eta Honda-

ribiko hondartzan mende honen lehen laurdenean zegoen araudia etorri zitzaizkan gogora, noizpait jakinmin handiz irakurri nuena. Kontatuko dizuet!

Hondartzako zabalera guztian zilegi zen bainatzea, gizon, emakume eta haurrentzat. Debekatua zegoen hondartza guztian arropak zintzilik jartzea, baita aulkia erabiltzea, eserlekuak, edo joan-etorria galeraziko zuen beste zernahi ere. Ez zen permititzen sukaldaritza aritea edota inolako kaxotak jartzea.

Bainu orduak araututa zeuden eta ordu horietatik kanpo ez zegoen bainatzarik.

Uztailen eta Abuztuan goizeko seietaik arratsaldeko zortziak arte bainatu zitekeen, irailen goizeko seietaik arratsaldeko zaz-

piak arte. Erresaka edo denborale egunetan bainuak debekatu egiten ziren eta debeku seinale gisa "Cabo de Playa" zelakoak bandera urdin ilun bat ipintzen zuen.

Ez zuten uzten hondartzara bainu jantzi hutsez edota albornoza jantzita ere joaten. Jantzi eta erantzi kabinetan egin behar izaten zen.

Bainu jantziek arau hauek bete behar zituzten: Emakumeentzat, jantzi osoa, bizkarrak, bularrak eta albo estaliko zituen, eta gainera gona belauñetara. Gizakumeentzako bainu jantzi arrunta, bizkarrak, petxua eta albo estaltzen zituen, eta kirol fraka zabalak. Bost urteko aurrera, mutiko eta nesketen jantziek ere aipaturiko arauak bete behar zituzten.

"Bañero" eta "bañera" zirelakoek kabinetak zaintzen zituzten, hondartzako garbitasuna eta bañisten erosotasuna. Hauek bainatu bitartean beraien albornoak zaintzen zituzten. Baineroek behar adina gurutzeta jartzen zituzten ur ertzean bainuzaleek uretan sartzeko momentuan beren albornoak utzi zezaten eta atera bezain elaster beren gorputzak estali zituzten, debekatua bait zegoen hondartza guztian eguzkia hartzea bai eta bainu jantzi hutsez etzanda egotea.

Bañisten segurtasunerako, erre egoten ziren botalezalek beren txalupetan, okerrik gerta ez zedin.

Bainu denboraldia Ekainaren 15ean hasi eta Irailaren 30ean bukatzen zen. Bitarte horretan irekita egoten ziren jendearentzat hondartzako zerbitzuak: kabinetak, bañeroak, laguntza botek, e.a.

Prezioak pertsona bakoitzeko:

Kabinetak, 0'50 pezeta.

WC, 0'10 pezeta.

Pixatokiak, dohaiarik.

Gustatu zaizue kontatu dizuedana?

1989ko Abuztua.
SORKUNDE

URRATS

ONETAKOAK

Bernat Etxepare, 1 - Tel. 64 31 90
HONDARRIBIA

"Garaiturikan etsaia
libratu zan gure erria"
T'eskeronez, ziñ-eskeñia beteaz
Zure oiñetara doa erri guzia,
Oleasro'ko Maria.

OLEARSO LIBURUDENDA

San Pedro kalea
HONDARRIBIA

55 urte egunkariak eta
liburuak saltzen

KAI-ALDE

GOZOTEGIA

San Pedro, 10 - Tel. 64 10 47
HONDARRIBIA

Inoiz dastatu ahal duzu
kaiatik urbil, KAI ALDE-n egiten
duten TXAPELA, hau ez da
Tolosako horiek egiten duten
bezelakoa, hau, trufaz betetako
txokolateta tarta da.

1913KO ALARDEA

Hondarribiko Udalak, 1913ko Abuztuaren 23ko bilkuran, Alardeko Buruzagi gisa Frantzisko Sagartzazu Sagartzazu jaunaren dimisioa ikusita, Meltxor Sagartzazu Otegi jauna izendatu zuen zeregin handi horretarako.

Herriko Alkate, Meltxor Errazkin Sorondo jauna zen.

Ni Udak Musika-Bandako partaidea nintzen, eta errekintoa jotzen nuen. 15 urte nituen.

Bandako zuzendaria Enrike Berrotaran Sagartzazu zen.

Garai hartan Alardea Alamedan hasten zen desfilatzen, goizeko zortzietan puntu-puntu, alde zurretik taldeko lagun bakoitzari hamalauna kartutxo banatu ondoren, kamioan zehar formatuta zeudela, gaur egun desagertua den Udak frontoiaren parean.

Fermin Narvare Anza (Fermin Korneta) Agindu Kornetaren joldiaz bideari ekiten zioten atxeroek.

Udal musika-bandak "Campamento Alarde" martxa jotzen zuen. Martxa hori goizean bakarrik jotzen zen. Alardea Arma Plazara igotzean, Gero "Irailaren 8a" jotzen zen.

Alardea beti bezalaxe ospatu zen goizeatik, inolako aldatetarik gabe. Konpainiek Arma Plazakoa jaitserian ohizko deskargak eginik, Elizaren aurrean, Udaletxearen aurrean eta, azkenean, Sainduen, Tiro egin ondoko konpainiak sakabanatu egin ziren denok Guadalupera igotzeko.

Garai hartan konpainiek ez zuten ez txisturik, ez danborrik eramaten. Formazioan txilibito eta danborrek bakarrik hartzen zuten parte, hamar ba guztira, eta musika-bandak. Denen buru Danbor Nagusia, Antonio Iguaran (Anton Aundiya) zihohan.

Arratsaldean, eguraldi eurtsua. Hiruretan Alardearen itzulua antolatuta zuten Sain-

12 — FUENTERRABIA — La Casona de Nra. Sra. de Guadalupe
Hermita del Santísimo Camino de Guadalupe M. D.

Sainduako deskarga Guadalupera igo aurretik.

duatik, goizeko ibilbide berbera eginez, Murruren azpitik, Santa Mariaren arkupetik, Kale Nagusira sartzeko.

Igoeran konpainiek tiroak bota zituzten Udaletxearen eta Parrokiaren aurrean. Atxeroak, Bretxako etzera iristean, betiko ohiturari jarraituz Arma Plazara segitu beharrean, Bretxako pasealekuk jo eta Portura jaitsi ziren, atzetik Danbor Nagusia, txilibitoak eta danborrak zituztela, eta Alardeko konpainia guztiak ere bai.

Musika Banda, ohituraren arabera, Arma Plazan sartu zen, eta hantxe egon zen zain Alardea Portutik itzuli arte. Itzulua ejaitserian lekutik egin zuten, Bretxatik igota alegia.

Hiriko bandera, Eliz atarian gelditu zen, eta apaizak eta udalideak ere bai.

Alardeko gainerako ekintzak, Batalloi guztia Arma Plazan bildu eta gero, beti bezalaxe gertatu ziren, normaltasun osoz.

Gero jakin zenez, Alardea Portuan zehar desfilatzeko erabakia Guadalupen hartu zuten, musika bandako zuzendariarekin eze-

tarako kontatu gabe, bandak deus ez zekielarik. Horrexegatik, hain zuzen ere, ez zuen Portuan desfilatu.

Halaxe hasi zen Alardea arratsaldean Portura joaten eta horrela jarraitu zuen 1919gn urtetik aurrera, Sainduatik zuzenean joanda.

Gogora dezagun 1914, 1915, 1916, 1917 eta 1918 urteetan ez zela Alardetik egon, Europako Gerra zela eta, suspendituta.

Danborradak Alardean 1920tik hartzen duela parte eta Danborradako lehenbiziko Danbor Nagusia Kasimiro Etxaide Urtizbera (Kasimiro Aundiya) izan zela eta, kanti-nera, bere alaba Dominika Etxaide Araneta.

1920gn urte honetan, lehenbiziko aldiz ateratzea Zalduneriako Kantineira Ana Silva Aramendia, eta urte batzuetan ateratzea horrela, Meltxor Sagartzazu jauna Jeneral zelarik eta Severo Vesga Ezeiza Laguntzaile, eta Zalduneriako bigarren Kantineira Patrozinio Arribillaga Perez izan zela.

Florentino Portu

ITXAS-ARGI

MARISKOAK

ARRAINTOKI PROPIOAK

Ordutegia: 10.30 - 14.30

17.30 - 21.30

Astearteetan ez dugu lanik egiten.

K/ Itxas-Argi, 3 Telef.: 64 26 67
HONDARRIBIA

ITSASPE

ERRETEGI ETA JATETXEA

Berezitasunak:

**Mariskoa, arraina eta
haragi errea.**

BEREZIKI

AUKERATUTAKO KARTA.

AUSARTU ZAITEZ!

ABARKA JATETXEA

Baserritar Etorbidea

Telf.: (943) 64 19 91 - 64 41 14
20.280 HONDARRIBIA

GAURKO ALARDEAREN AURRETIKOAK

104 FUENERRAIA. — Presena de los 30 de Gualupe, Los Hacheros. — ND Fot

Jakina denez, gaur Hondarrribian eratzen den Alardearen oinarria, frantsesek 1638ko uztailaren lehen egunean bere aurka burutu-tako eraso eta inguraketa izan zen. Eta bi hilabete gero, irailan, honen haustea eta frantsesak derrotan jartzela.

1638ko irailaren 7an, hain xuxen.

Honen lehen urtebetetzean, 1639an, irailak 4, hartu zuen Hondarrribiko udalak Gualupeko Amari eskerrak emateko elizkizunak eta herri-jaiak antolatzeko erabakia, eta hala igo zen lehen aldiz laster, irailaren 8an, hondarrribitarrez osatutako bataloi bat Gualupeko kaperara.

Aurten betetzen dira, beraz, gertaldi hau jazo zela 350 urte.

Herri batek egindako promesa betetzeko asmotan.

Ikus dezagun garaitu honetan Euskalerriko gerra arazoak nola eramaten ziren.

Askotan, geuk idatzita utzi dugunetik baino zehatzago jakin izan ditugu gure pasadizoak hemendik pasatzen ziren atzerriko bidaiariengandik, horiek idatzeko ohitura handia baitzuten. Frantsesa zen Delaporte Abateak (1) 1755an egin zuen bidaiaz baliatu gintzeko honetarako: "Bizkaia (2). Gipuzkoaz eta Arabaz ere osatua dago. Herriak guztiak bidez osorik berdinak dira, eta nobleziak ez du beste aginididerik arrazoizkoa baino. Herria, bereak diren lege bidez gobernatzen da, berez banatzen du bere presupositu, merkataritza libre da, eta bere tropa bidez zain-tzen du bere askatasuna. Soldadutza propioa den hau ez du erregeak herriak kanpora irtenarazteko eskubiderik, ez du bere dirurik jasotzen, herrikoek baizik, hortarako beharrik suertatzen denean. Bilbo da Bizkaiko buru oso leku politoan dago kokatua, eta bertan bizimodua oso atsegina da, bizitasun handia duen portua du, eta merkataritza oso aberatsa da. Beste hiri nagusiak: **Hondarribia**, Donostia eta Gasteiz dira (3). Hiri hauek denak nire eskuinera utzi nituen Nafarroarako bidea hartzen (4); libre da, bere arazo guztiak liruñean bertan dagoen Kontseilu Nagusiak epaitzen ditu; jakina da Herri hau Espainiak bortxaren lege bidez bereganatu zuela, bere errege Albreteko Juan, zuzeneko agintaria, bizi zela; Foix-ko Katalinak, bere emazteak, esaten zion bezala: "Zu Katalina jaio bazina, eta nidan Juan, ez genuen Nafarroa galduko".

Hauek dira, XVIII. mendean Euskal Herriaz kanpotar batek emandako notiziak.

Barritik ikusitako jende-biltzeari dagoz-kin beste batzu, mende bereko Aita Larra-mendik emango dizkigu zehazki (5):

Gipuzkoa beti berez errepublika askea izan denez, gobernu militar berezia izan du. Modu honetara, askatasunean, erantsi zen Gaztelara 1200gn. urtean.

Orokorrean, gobernu hau honelakoa da:

Frantziarekin gerra sortzen denean, lehen neurriak diputazio orokorrak hartzen ditu, eta hauek nahiko ez badira, biltzar berezia bileratzen du, eta biltzar berezi honek aukeratzen ditu koronel-jenerala, gerra-diputazioa eta beste. Koronela, herriko tropen buru denez gero, haren mende dago, eta muga honen barruan ditu harremanak erregearen tropak agintzen dituzten jeneralekin.

Gerra-diputazio hau, Gipuzkoako diputa-tzio guztiak, korrejidoreak eta Probitzioko idazkariak osatzen dute; beraz, berak du aginte osoa, eta bere kapitain eta sargen-toak gerran gaituak dira. Gipuzkoarrez osatutako tropa hau (adinez 18 urteik 60 arte-koak), konpainietan banatzen da, bere kapitain eta ofizialekin.

Hauet 60 urteko konpainiak eta abar gehituaz.

Gerrako diputazioak Herrian du bere arma-plaza, handik iritelen dira tropen espedizio eta operazio guztiak. Eta ez da sineste-koa tropa hauek zein bizkor prestatzen diren, bere kabo, bandera, txibulu, danbor eta guz-ti, ditauak izan diren lekuetan.

Altxada edo biltze horiek betidanik egin ohi dira modu honetara; ofizioiko militarrek pentsa dezakete hortik ez dela zalaparta eta nahaste besterik aterako, baina ez da inoiz horrelakorik gertatu.

Eta behar izan denean, bizkaitarrak etor-zen dira laguntzera.

Hara, bada, orain 350 urte Hondarrribiari dagozkionez ere gauzak nola gertatuko ziren.

Martin Ugalde

- (1). *Revista Internacional de Estudios Vas-*cos. "El viajero francés (1755), por el Abate Delaporte", XIX I., 295 or.
- (2). Garai hartan "Bizkaia" bezala ere eza-gutua zen gure "Hirurak bat".
- (3). Hondarribiak garrantzi handia du XVIII. mendean, "Frantzia"ren mugan gotorle-ku zelako, Iparraldean **frantsesa** da aba-te frantsesarentzat!
- (4). Nafarroa, gero aitortzen du zergatik, Erregordetza da garai hartan.
- (5). *Corografía de Guipúzcoa*, "Del gobier-no militar de Gu. ipúzcoa", 109-110 or.

AMALUR

eta

ONDARRAITZ

Butron Pasealekua
HONDARRIBIA

AMVITZ

Jatetxea

Hortresilanda, 6
Telf.: (943) 64 49 33
HONDARRIBIA

PREJITU BARIATUAK TITIBILITI DOINUAZ

Juan Jose Lapitz

Gaiko izenburua idatzitakoan, une batez, rekord-en bat gaingidzen saia gintekeela, pentsatu dut, Guines-en sartzeko, noski (nola ez!). Zenbat segundutan desagertuko lirakeela, uste duzue, mila prejitu bariatu, ehun lagunekoa konpainia baten aurrean prantatuta, "titibiliti" doinuaz? Hamar segundutan, inori kontrako zulotik joaten ez bazaiola behintzat, Aski litzateke gure martxako notak, ti-ti-bi-li-ti-bi aldis errepikatzea, irestekoa: "ti" kroketa, "li" garba gabardinaduna, "bi" kriadillak, "li" txipiroi rebozatua, "ti" piper rellenua. Bigarren itzulian eron egon behar genuke ardi txuletila hezurgabea izan dadin eta arrautz-egosi erdia azkenerako uzteko, gorringala egosiak ezartzea itxi egiten bait du.

Nahiz eta nere saila, aldzikari honetan, gastronomiazkoa den, gaur, jaiak direla eta, utzi iezaudazue proposatzen, oltordu gisa, "prejitu bariatu" batzuk gure jai nagusiko kontakizunez maneaturik.

Gure Alardeak badu gastronomiazkoak halako konotazio berexi bat kuberioaren irudian (lehen konpainia bakoitzeko bana) eta kantineraren esku librearentzat pausa leku den upeltxoan. Ez dakit, noizpaitetako garaietan, upeltxoaren neurria, bere edukinak, konpainiako lagun gutxi hain egaria asetzeko nahikoa ote zen. Egia da, hori bai, Guadalupean tropako lagun gutziak, dirutza publikoaren kontura, txokor xerra bat, ogi bat eta ardoa ematen zitzaizkiela. Ardoa, konpainiako gazteentzat hartzen zuten bere kantinlan, horniketrako mendira igotzen zen upel edo zahagirik. Kantinlaren hondoa teila bat botatzeko ohitura zegoen, ardoak metat zapore txarrez kutsa ez zedin.

● Nik baino leu txuriagoa dutenak esaten didatenez, gizaldi honetan bertan ere, baserriarrek, edo baserri batzuetan behintzat, Irailaren 8ko egun ospetsuan, postre moduan, fideo zopa hartzen omen zuten.

● Askoz geroago kendu zuten Amaberriaren eguneko bazkari ofiziala, bertara herriko agintariak inguruko herrietakoak gonbidatzen zituztenekoak. Hirurogelgarren hamarkadaren azkenetan egun hori sentiarlearen ospatzeko zela deliberatu zuten, horrela, udaldek eta Alardeko agintariak berretarain bazkaltzeko aukera errazten zitzaizkariak.

● Tinko irauten du, berriz, hilaren 11an Alamedako tabernetan, salda bat, arrautz urean pasearekin, hartzeko ohihurtak. Osasun arazoek azken eguneko ganadu feria galerazi zuten arte, baserriarrek erakutsi zieten kaletarrei eta portuarrei hamaketako honen bikaintasuna. Gauro egunaren ez dago miristeko eskaintzan behi atzekalde eta errapinek, arrautzak eta salda, ordea, ez dira falta.

● Nahiz eta Alardeko mugimendu bakoitzak bere jatorriasunean gorde nahi izan den

Olearso Konpainia 1927an desfilatzen.

Eskerririk hasita: Periko Lapitz, Jose Santillán, Pedro Man Aranburu, Mantxu Miranda eta Periko Lafleur.

-behin batean, Abuztuaren 15ko kapitain bilera berandu iritsi zen buruzagi batek, berrikuntzaren proposamena entzun ere gabe, "kontrako botua" eman zuten berehala- garbi dago askotxo aldatu direla gaizak.

● Gauro eguneko chore handia da kantinera aukeratzea. Garai batean, berriz, maiz gertatzen zen "chica bien" haietakoaren batek aukerari uko egitea edota... okerragoa dena, baitz esan eta gero konpainia planto eginkiz uztea, hilaren 8ko goizean bertan ere.

● Horren antzeko zerbait gertatu omen zitzaion Olearso konpainiari, sortu eta handik urte gutxitara: dena prest egon eta kantinerak huts egon. Portuan desfilatuz zihazteko beste kantinera bat ikusi omen zuten, apain-apaina, sotoan bere altarekin, konpainia bila etortzeko zain. Kapitain lerdaren hitzak hain erakargarriak izan omen ziren, ze azkenean Olearsoarekin ateratzeko komentzitu bait zuten... kronikek, ordea, ez digute esaten zer gertatu ote zen beste konpainia sotori iritsi zenean.

● Materialismoak ere bere eragina izan zuen kantinaren aukeraketan, eta inoiz neska gaztea hautatzeko irizpidea, atsegintasuna, edertasuna edo dotoretzia izan beharrean, gurasoen aldetik alardea bukatutakoan lunc on bat eskaintzeko ahalmena izan zen. Badirudi egungo eguneko gauzak bere onera itzultzen ari direla. Duela mende erdia konpainiko lagun bakoitzak duro bat ematen zion kantinerari opari.

● Orain berrogei urte "pasteleroen" konpainian desfilatu nuenen, kantinera etxeraino laguntzea izan ohihurtu eta, eskopeta des-karga batez, agur egiterakoan, kapeloa pasa eta bildutakoak berari ematea.

● Zerga honetatik libre izan gara beti hatxeroak, nahiz eta jakin nuenen San Pedro kaleko taberna bateko neska indartsu eta bizartsu batek inoiz horretako proposame-

nen bat izan.

● Eskopeteroen aurretik datozen txibillero eta danborrero milizo trinkoko atzoko gauza direla esan dezakegu. Konpainiek, txistularien eta danborreroak, garaiz, kontratu behar izaten zituzten. Kolradiakoek, adibidez, Irungo hiru txistulari eta danborrero batekin egiten zuten tratua, eta hauek, soldatatz gain, "Casa Jauregui"-n oltordu oparoa egiteko eskubidea ere izaten zuten, garai haietan Gipuzkoako jateleku onenetakoa.

● Izan da gertakari bitxirik egun bateko batalloi honetan ere. Behin, Jeneral maridul baten laguntzaileak ez omen zuten behar adina tinkatu nagusi dotorearen eserlekua, eta honek, bazkari ofizialaren ondano zaldi gainean tente egoten ere aski lan bazuelarik, lur jo zuten zaratsu bere gantza koipetsuekin.

● "Vade retro", Frankismoaren garaian ez zegoen sozialismoa aipatzerik, abertzaletasuna bezalaxe. Irailaren 8 batean denbor laburreko "parque de la Cruz de los Caídos" zeritzona inauguratu zen, Franco Jenerala, podium batean zutik, bertan zelaik. Atzean, piramide moztu batzuen gainean, ohorezko gardia egon behar izan zuten hatxeroak. Aurretik konpainia guztiak desfilatu zuten. Kapitainen agindua behin eta berriz errepikatu zen. Tropa guztiak "Caudillo" zegoen aldera jiratu behar izan zuten. "Motza"-ni, agindua emateko momentuan, sablea eskuan zuelarik, kableak gurutzatu edota bere erdara ez zela hartarako gai, eta oihu egin zuten: "Viva la izquierda!". Bixta lausotu zitzaion bati baino gehiagori arengia hura entzutean.

● Ez dago zertaz kezkatzuri, hiru mende t'ardi igarota ere osasuntsu dirau Alardeak. Kapitain portuar jator haren agindupean jarraitzen dugu, pausoa inoiz galdu gabe, bortziki, bere konpainiari agintzen ziolarik: "dereente martxi".

KAPELO GORRIA ERANTZITA

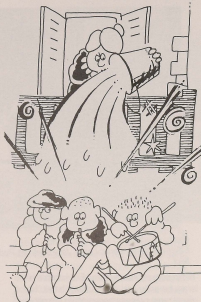
Amaberjiñaren festak direla eta, uda ederraren luzaera gozatzen dugu Hondarribiarrok. Ezagueraz jabetzearekin batera entzun eta bizi izan ditugu festa hauek. Ez da harritzekoa, berak eskaintzen dituen hainbat alderdi gogan hartuta.

Historiak dienez, gogorkeria eta larrialdi haundiak igaro behar izan zituen gure herriak eta, guda guzietan bezala, herri xumeak gehien bat. Gogorkeria izugarriaren erdian irabazle gelditzeak eta guda baten bukaerak sortzen duen neurrigabeko poza, orduko fede giro hartan, Guadalupeko Amaberjiñarengana esker ona agertzeraz urtero igoko zirela hitz eman zuten.

Baina gizona beste gauza batzuen artean aldatkorra da eta mendez mendez gertaera hari bere iritziak hornitzen joan da, kondaira fede majakoarekin nahasiz. Oraindik ere Hondarribiar askoren agerpenek garbi adierazten dute hortik zintilik bizi direla. Folklorearen aldetik ere asko hornitu da, neska politen aukeraketa dela eta, ia ia "Miss lehiaketa" bihurtzeraino. Zer esanik ez Alardea jasteagatik egin diren aldaketak direla eta.

Nola aipatu gabe utzi Hondarribiarrek egun horretan agertzen duten moko fina. Gure haurtzarotik hona gauza asko aldatu dira eta horien artean Amaberjiñaren eguneko bazkaria. Urtean zehar bi edo hiru aldiz bakarrik jaten zen oilaskoa, baina hori bai, egiazko oilaskoa, ez gaurko gustogabeko hauen antzekoa. Postrea, berriz, "arrozkolete" ikatzeko sukaldean gozatzatua eta, mahai erdian jartzera, ume behatzak txupa seinalez beteak.

Biziera gogorragoa izanik, gauza guziek zuten beren zailtasuna. Guadalupea ere oinez joan behar izaten zen. Oraingo umeek nonbait gehiutsuenek musika badakite eta

zortzi bat egun lehenagotik berehala ikasten dituzte festako doinuak, baina gure garaian hilabete lehenago hasten ziren txibiltokien belarriak hausten beren nahi-eta-ezinean. mutil multzoa, lurrean ixenta, hankak gurutzaturik, abilenak jo-ta-ke doinua lortu arte. Behin baino gehiagotan, balkoi baten azpian errepikatzen bazuten, gorrik behera kaldera urez uxatzen zituzten. Orduan, Txibiltariaren doinua jotzen zen gehien bat.

Guadalupeko Amaberjiñak inpaktu haundia izandu du heritarren artean eta beren gorabeheretan, honelako esaeak ere maiz entzuten zirela: "Amerjiña Guadalupeko gaxuak lagunduko diñ".

Hainbat modutara agertzen zuten beren

zaletasuna. Hauxe entzun nion behin arraitketari bat nor baino nor zen Amaberjin haundia edo famosagokua, Irungoa ala Guadalupekoa: "No compares la Juncal con la Virgen de Guadalupe; la nuestra es señora y Juncal su criada, gaxol". Beste behin, Amaberjiñaren festak ziren eta goiz goizetik oso eguraldi txarra egiten zuelarik andre batek esan zuen: "Hau inpromatzia! Nola ezten konturatzten Jangoikua Hondarribiko fiestak titrela? Hego, hego! etzizun utziko jasara hok ritten aitzaldian Guadalupeko Amaberjiñak, ikux-kun".

Arrantzealek ere bazioten beren zaletasuna. Itsasora joatean eta etortzean leku batetik ikusten zuten Guadalupeko eliza eta bertanxe kapelua kenduta Salbea errezatzen zuten.

Festa hauek, nahaste berraste guziaren erdian, alderdi on asko dituzte. Batipat, herri oso bat alaitasunean baturik ikustea, dena den egun on bat igarotzera zuzendua da goela. Aitona, ume baten pare tanborra jotzen; semea, beste tropa batean begi ernetz begira ea bere seme txikiak, kaldera bizkarraren, ibilaldi guzira segitu ahal izango duen... eta abar.

Ez. Festa hau, etorkizun horrekin, ez da berehala desagertuko. Onartu dezagun egun bereki honek eskaintzen digun poza; kolore, tanbor eta txibillito soinuei beren alaitasuna kutsatzen utzirik, egiazko hondarribiar sentituz.

Ai! Baina zarata guzien gainetik ez dezagula ahaztu festa hauen funtsa: hondarribiar seme haien sakrifizio eta eskaintza gogorra. Kapelo gorria erantziz, bihoakie gure agurrik beroena.

Lourdes Zubeldia

KANPITXO

ARRAINDEGIA

Damarri etxea
HONDARRIBIA

...

Zein ez da oroitzen orain dela hogeit bat urte kalean zehar ikusten genituen arai saltzaile haiek. Abots eder haien parekoak gaur eskifaia abesbatzan bilatu behar.

JAIZKIBEL

CAMPING

Tel. 64 16 79
HONDARRIBIA

...

GUADALUPEKO KANTINA JATETXEA

HONDARRIBIA

Eskifaia Abesbatza Alemanian barrena GIZAKIAK BERDINAK GARA ETA PAKEAN BIZI NAHI DUGU

Egun gutxi dira Eskifaia Abesbatzakoak herrira iritsi garela Alemaniatik.

Orain dela urte bete Zellhausen izeneko herri batean ospatzen den abesbatza lehiaketara joan ginen. Han izandako arrakasta ez zen airean gelditu, gure musika eta giro ona ez bait ziren erraz ahaztu.

Aurten, denek jadanik jakingo duzue, Frantziar Iraultzaren berrehugarren urtemuga ospatzen ari da, eta "Liberté, Egalité, Fraternité" leloa dinarrituta ekintza diferentek antolatuta dira bai Frantziar eta bai beste herrialdetan. Honela, mota honetako Festibale batean parte hartzeko konbidaketa iritsi zitzaigun.

Festibale honetan hamar abesbatzak hartu dute parte: Hegoafrikako bat, Txekoslovakiatik, Bulgaria, Finlandia, Dinamarka, Suezia, Alemania Federaletik, Polonia, Frantzia, Britainia Handia, Lituania, eta Euskal Herriak. Guztiak goi mailakoak, eta frantsesak profesionalak ziren.

Hamar egunetan laurehun inguru abeslari elkarlanean antu gara etengabe.

Goiz jeiki eta gosari ederra hartu ondoren, Zellhauseneko elkartzen ginen hiru sei orduz aritzen ginelarik, Bazkari eta afariak bertan egiten genituen han eraikitako karpia izugarria. Egun guztian zehar oso leku ezberdinetako jendarekin harremanetan jartzeko aukera polita izan dugu, euskara motz gelditu zaigula eta, ingelesa ikasiko dugula zin egin diogu gure buruari.

Zuzendariak, orkestrak eta bakarlariak lehen mailakoak ziren eta asko ikasiaz aparte, gozatu ere egin dugu.

Lan guzti honen emaitza Frankfurteko

Alte Oper-en aurkeztu genuen. Lehen emandako kontzertua hau izan zen:

Abuztuak 12, larunbat.

Sergei Prokofiev - "Alexander Newskij" kantata.

Soviet Batasuneko Orkestra Sinfoniko Handia.

Nina Romanova, Mezzosopranoa,
Wladimir Fedossejew, Zuzendaria.

Oso gustora kantatu genuen, baina oraindik aste betekoa lana genuen aurrean.

Abuztuak 19, igandea, arratsaldeko 6:30etan:

Benjamin Britten - "War Requiem",
Lynbov Kazarnovskaya, Sopranoa,
Philip Langridge, Tenorea.

Hakan Hagegand, Baritonoa.
String Quartet Kamara Orkestra.
Varsoviako Philharmoni Orkestra.
Gary Bertini, Zuzendaria.

Kontzertu aparta izan zen, hunkigarria, abeslari, zuzendari eta orkestrakoentzat, entzuleek ere jaso zuten Requiem izugarri onen mezua. Hau abestu ondoren Orkestra eta Abeslariak Opera Plazara joan ginen eta beste bi obra kantatu genituen John Alldisen zuzendaritzapean:

Nicolas Mehul - Chant National du 14 Juillet 1800.

Giuseppe Verdi - Inno delle Nazioni.

Egun eder hau jai giroan bukatu zen.

Honetaz aparte, abesbatza bakoitzak bere kontzertuak eman ditu. Guk bi emanaldi izan ditugu: bat Zellhausen herrian eta beste Frankfurteko Alte Opereko Mozart entzuntokian. Hango telebistak ere saio berezi batean grabatu gintuen.

Esperientzia honek sortutako sentimenduak agertzen saiatuko gara, baina han izan garenok badakigu hitzak ez direla aski. Musika dagoakionez, erraza da aberasgarri eta gozagarri izan dela esatea, baina giza atala hor dago eta dudarik gabe bizipen hori izan da aberasgarri eta nekez ahaztuko duguna: elkar ulertzen saiatu gara, elkar onartzen, Euskalerria hemen dagoela ikusi dute, gure musikak gure herriaren dinua duela, diferentea dela, e.a.

Azken eguna iritsi zen, hegazkina hartu eta gure burua pixkanaka Hondarribira itzultzeko hasi zen. Bilbotik etxerako bidean, egindako guziaz konturatzen hasi ginen, denok dakigu honelako esperientzia bat ez dela egunerok bizitzen, gutako bakoitzarentzat garrantzizko zerbait izan da, han bizitako egun bete horiek zerbait ukitu dute gure barruan.

Maribi Mariskal

KANTINERA ALA PRINTZESITA?

Lehen izaten omen zen festa bat Ama-berriñ egunian, han atetzen ziren gizonak titibilti joki eta herriko nexka gaztiak txapel ta abanikoarekin agurra.

Egun batean herria modernizatu nahiean, Europar gaudenez, hilak 8ko fiesta hilak 6an hasi zen. Soineko txuri (zeinek elegante-ago), serpentina eta guzti.

Orain homenajeak ere egiten hasi dira han eta hemen, oso polita publikoarentzat, baina kantinerarentzat hilak 8ra joateko pasaportea besterik ez.

Argazkiaren kontuarekin ere egin dute etxua. Diru pila bat ateratzeaz gain azken bol-daz entrebista eta guzti egiten zaio printz..., barkatu, kantinera bakoitzari. Lehengo zen-tzua guztiz galdu dela dirudi baina ze polita publikoarentzat!!!

Nexka gazte batzuk

MARTIN ITURBE

Bataiatzerakoan Martin Iturbe Balda izen-deiturak jarri bazizkioten ere, ez dago dudarik gaurko pertsonaia Don Martin dugula Hondarrribian: parrokoa, hizlaria, idazlea, poeta, euskaltzalea, bertsozalea, euskarairakaslea...

Noizean behin agertzen da egunkarietako orrialdeetan Don Martinen izena: *Hara, beste sarrien bat irabazi diki!* Izan ere, idazteko zaletasunak frutu omolua ekartzen bait dizkio askotan.

Makina bat sari eskuratu ditu, bai prosan bai poesian, eta liburu mordoska ederra ere argitara ditu azkeneko urteotan.

Horren ondo ezagutzen ez den Don Martin horrekin aritu gera oraingoan blagan. Bere ahoko hizkuntza ederra eta bizia ariztuz gozalten den bezala, paper hoketara aldatu duguna irakurritz gozatuko duziala-koan...

H: Harkotu, zure bizitzari buruzko datu batzuek esango zenuke...

M. I.: Ni ikastegietan jaioa naiz, orain dela 57 urte. Muñoa baserria izan zen nere jaiotetxea. Zortzi senide izan gara, guztietan garai-harrena ni nintzen. Gaztetxo nintzen garaian baserriko lanetan aritu behar izan nuen, beti neketsua da baserriko lana ta gure etxeak zailtasun handiak zituen garai hartan, baina 14 urte betetze inguru horrekin beste gogo batzuk sortu ziren nere barnuan eta Seminaria joan nintzen.

Seminarioan 26 urte arte egon ondoren apaiz egin eta hamabi urte Alegian, Oriako Alegian egon nintzen, eta hadik honera etor- tzeo esan zidaten.

Hemeretzi urte daramatzat Hondarribiko herri hontan.

H: Idazte-kontua nola sortu zen zure barre- nen? *Tiklitiak aritua zera?*

M. I.: Egundaino ez dut izan idazle izateko joera edo zaletasun hori.

Egun batez, 35 urte nituen, hori badakit, lruhera ninjoala egunkari bat hartu nuen bi- dean zerbaiteko arloan eramateko, eta gertatu zen Hermanin ipuin lehiaketa bat ze- goela. Hiru orrialde eskatzen zituen, eta esan nuen: "Zergatik ez dut idazten?". Pen- tsatu eta egin. Hiru orrialdeko idazti nituen, eta, hain zuzen, bi bitxikeria edo bitxitasun gertatu ziren: alde batetik, Bordari. Fernando zen epai-mahaian, eta Fernandori izuga- rri gustatu zitzaion nik egindako ipuina. Bai- na bestetik, Xabier Lere, nerekin batera eta beste askoren artean, agertu zen lehiaketa hartara. Haren lanak ere oso ona izan behar zuten. Orduan, epai-mahaik bere kezka, bali eman besteari eman, bien arte banatu? Ta guztia zen bost mila pezeta.

Beraz, neri Fernandok galdetu zidan: "Zer iruditzen zaizu bion artean banatzen badugu sari haru?". Esan nion: "Begira, ne- retzako gauza haundia da Xabier Leterekin erdibanatzea, eta ni konforme naiz, guztiz konforme". Xabierri ere galdetu zitoten, eta

Azteko koadroan Muñoa baserria, jaiotetxea.

esan zuen: "Ni ere konforme naiz". Eta 35 urte nituela aurreneko saria, bi mila eta bost- tehun pezeta hartu, eta txoria baino konten- tuago joan nintzen etxera.

Hori izan zen nere idazle izatearen era- gin edo eztena, eta hortik aurrera lehiaketak izan dira ezten hori.

Hurrengo urtean ere izan zen lehiaketa berdintsua eta saria atera nuen.

Gerora etorri ziren Zarauzko lehiaketak: Zarautzen bost urte zerrendan agertu nin- tzen eta bostetan lehendabiziko saria atera nuen. Inguru hortan Iruñeko Xalbador saria, eta Donostiako Aurrezki Kutxaren saria agertu ziren.

Beraz, Aurrezki Kutxoarenarekin, Iruñe Hiria izenekoarekin, bi atera ditut, Xalbador Sarian sei atera nuen, eta horrela nere idazle izatearen gorabehera hau pixka bat lehiaketek inguruan neure burua behartu izan dut.

Ni lotsatia naiz, eta nere lanekin halako segurantzirik ez dut, eta horregatik epai-ma- hai batek baieztatu bat ematen duen garaian halakoxe segurantzia sortu da nigan idazle bezala. Ni hizlari naiz, nere iritzian mingaina- ren astintzaile gehiago naiz, askoz gehiago idazle baino. Baina bide batez lehiaketa hoi- kek tarteko direla, idatzi ditut gauzak.

H: Askotan aipatu izan da Seminarioko giroa euskaltzaleasuna pizteko giro apropos mo- dura, zure kasuan horrelakoa ezagutu duzu?

M. I.: Euskalduna eta euskaltzalea beti izan naiz ni, baina Seminarioan ez genuen horre- lako giroa aurkitu. Salbuespen bat behar: Andoni Basterretxea, Ondarroako semea, apaiza. Eta gure aurreneko urte haietan hiru edo lau lagunekin euskara erakusteko zale- tasunean agertu zen. Eta ni ere bi edo hiru- tan bere gelara joan nintzen aditza eta pixka bat ikasi edo nahi izatera.

Nere joeraz aurreneko urte haietan eta kartak eskribitzeko gauza berri handirik ez zen izaten Seminarioan, orduan bururatu zit- zaidan etxera bertsoetan kartak idaztea, eta bi edo hiru orri betetzea erreza egiten zitza- idan bertsoarekin paper asko betetzen zen eta.

Huraxe izan zen puntuta norbaitek zer- bait bultzada edo argibide gauza hoi- ek sa- kondo behar zutela erakutsi zidatena. Gai- nerakoan ez dugu izan Seminarioan, norberak aurkitu ez badu, ez dugu izan. Ge- rora sortua da.

H: Seminarioan non izan zinen?

M. I.: Saturraranen lau urte, hiru urte Gastei- zen, eta azkeneko bost urteak Donostiako Seminarioan. Gu ginen Gasteizera joan gi- neneko azkeneko saila. Ondorengo guztia- k Donostian bertan gertatu ziren. Eta hain zuz- en, Donostiako Seminarioan, eta barka be- zate garai hartakoek, giroa kontrako- era bazen. Guri galerazi egin zitzaigun komedo- rean egin behar izaten zen hitzaldia, entre- namendu gisara edo, erderaz egin behar izaten zen, euskeraz ere nahi zuenak egite- ko aukera izan genezan eskatzeko bidea ere galerazi egin zitzaigun. Orduan, gure ga- rai- on oso zaila zen giroa hartarako.

H: Arestian bertsoak aipatu dituzu: *zuen etxean eta bertsozaleasunik izan da?* Giroa hurbilketaz ezagutu duzu?

M. I.: Bertsozaleasun izugarria izan da gure etxean. Gure gurasoak bertsolariaren aurre- ran harritakugun egon izan ziren, hainbe- rreaino gure osaben etxera herriko festa egunetan bi bertsolari beti eramaten zituzten mahaia. Besterik gabe, etxean eta bazka- londorenean eta arratsaldean bertsoak kan- tatzeak. Nik haiek ezagutu nituen, haien la- gun izan nintzen gainera. Eta bertsolari hoi- ek ez dira paperetan atera, ez dira libu-

ruetara agertu. Baina bai, bertso giroa, bertsoaletasuna, bertsoarekin gozatu, zer bait berexia eta haundia izan baldin bada festa giro bezala estimatua gure gurasoen aldetik, bertsoaria izan da. Buruz bertsoak zekizkiten neurriak gabe, gazteok, nik behintzat ikasi ez ditudan modura, haiek inongo paperetan eta liburutan agertu ziren bertso zaharrak. Tximistarenak eta, denak buruz zekizkiten. Liburu gizonak ez ziren, baina buru gizonak baziren. Orduan bai, giro hori etxetik jaso dut.

H: Poeta zera, ipuinak idazten dituzu, nobela ere landu ketu duzu. Zure burua non ikusten duzu gustorago, edo egokiago? Nola ikusten duzu kontu hori?

M. I.: Idaztea bera zait zaila. Asko pentsatu behar izaten dut idazterakoan, eta kosta egiten zait, Orduan, zer gai dudan esku artean, hartara jartzen naiz. Lehiaketa baldin badaukatu aurrean zer den idazmodua hartara jartzen naiz.

Nik uste nuen prosista hobeia nintzela olerkari edo poesi-egile baino, baina bizitzan zehar olerkietan alera dut sari sailik haundiena, eta hitz lauz idatzitakoetan gutxiago alera dut. Orduan, zer naiz? Ez dakit. Neronek idazle bezala neketsu zaidala alortzen dut, behartuta aurkitzen naizelako egiten ditut, egin ondorenean gustora gelditzen naiz, hori ere esan behar dut, baina zaila zaidala ere bai. Orduan aukerarik, prosa egin edo olerkia, ez dut aukerabiderik bata bestea baino gehiago, baizik zertara jarri hartara joan.

Normalean gauza egin eta gero gustora geratzen naiz, baina kosta egiten zait izugarri. Buruan erabiltzen dut hau eta bestea, baina mahaian eseritako hori mingarri bezala egiten zait, atzera botatzen nauen indarra sortzen zait barrutik. Nik ez dakit batzuek eguneroko nola idazten duten, ni harritu egiten naiz eguneroko lana aldizkari batean ateratzen duen pertsonarekin, harek lan izugarria egiten du.

H: Orduan horrekin esan nahi duzu noizean behin idazten duzula, egokiera duzunean edo...

M. I.: Bai, behartuta idazten dut. Jarri helburu bat, eta eginkizun bezala erantsi nere buruari. Behar bada, gai hontan, nere akatsik eta erririk haundiena hori izan da: nere buruan planifikazio txiki bat ez egina, eta eten-gabetasun batean taka-taka egin gabe egotea.

Seguru asko ni gauza hortan hainbeste begiratu gabe nola aterako zait, saiatsu izan banintzan gaur idazlan ugari, eta neretzat behintzat betegarri izango zirenak edukiko nituen. Baina holakoxea izaten da gizona bere laburtasunean.

Laburtasun hori obra motza ez, baizik don Martinek hain berezkoa duen apaletasunaren eta umiltasunaren seinaleztat jo beharra dugu, aipatzea besterik ez dago argitaratu dihen liburuen zerrendatxoak, konturatu ahal izateko mardulagoa posible zuela izan, bñon ez dela hain motza.

Poesia arloan: Bizitzako urratsetan (1973), Asekaitz (1974), Egiairen espata (1985), Haizeak ekaitza sortuko du (1987), Eztigai zulatua (1987).

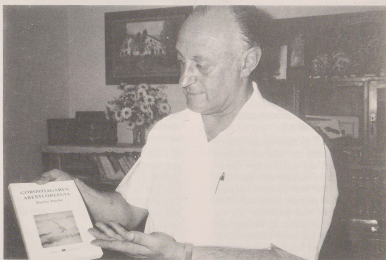
Prosa arloan: Gizarte nekata (1986), Elorria (1987), Gorostiaren abesti orlegia (1987), Bizitzako gazi-gezak (1987).

H: Bemirakurtzen dituzu zuk lehen idatzitako gauzak?

M. I.: Nerea behin argitaratuz gero, oso gutxi irakurtzen dut, eta badakit nere lagun batzuk beren hitzaldietarako eta nere gaiak erabiltzen dituztela, eta atsegin zaizkiela.

H: Nola ikusten dituzu urteak pasata lehen idatzitako gauzak, eman dezagun, Iñun Hilarien santutakoak?

M. I.: Bai, hoiak irakurri ditut, eta poztu egiten naute. Orrazketa bat edo emango nieke, baina hala ere nere buruarekin askotan harmituta geratzen naiz, "nik eginga al da?", "nola etorri zait nere irudi bikain hau?", orduan alderdi hortatik bai. Gainera, alderdi hortatik atsegin bezala izaten zaizkit, ez olerki bezala ona edo txarrak direlako, baizik mamia.

"Gorostiaren abesti orlegia", liburuetako bat.

Nik beti erakusbide bat edo bizitzako sakonean dihoan zerba it izaten dut. Orain ere gauza horrekin ados edo, esperientzia gehiago gizarte hartu-emanetan, orduan hortik poztu egiten naiz hori eginga edukitzearekin.

H: Bai poesian bai prosan, behin eta berriro aipatzen duzuna gizakia da.

M. I.: Hori bai, gizakia dut gai ardatza, eta gizakiari gertatzen zaizkion alderdi, egoera guzietan nahastu dut gorabehera, ta beti hortara dihoia, hori egia da.

Gero bizitza ere aberatsa izaten da, eta bizitzan ikutzen dituzu hau ta hura, ta bestea, ta esperientzia pozgarriak bezala gordinak ezagutu, eta haietako bat gai bezala hartu eta borobiltzen dut, baina gehienak bizitzan gertatuaren inguru batean dabilza.

H: Eta hori zer da, berriro aztertze ko modu bat, edo bizitzaren errelejuja egin nahi duzu...

M. I.: Bear bada, batzutan salaketa, nere inguruan gertatu diren eta beste pertsonekin gertatu direnetakoa dira asko. Orduan, salaketa gordin bat, bizitzaren makurkeria, gauza txepel bategatik gizarte hartu-emanen urratuak geratzea, hori gogor jotzeagatik. Bestetik, bizitza bide iluna eta neketsua izanirik itxaropen batekin bizi litekeela, eta behar ere behar duela, animo baten sortzaila bezala edo eragin bide bat bezala. Ez da orduan barru-barruko eta pertsonalki gertatutako gauza bakarrik, baizik inguruan ikusia eta bai Alegian, eta bai hemen nagoen garaietan ikusitakoak, orduan ipuinarekin jantzi behar izaten dut.

Askotan nabarmenduko litzaiteke herri batean "ah! horek horregatik hitz egiten du!". Hori disimulatu egin behar du.

Orduan ardatz bezala eta mami bezala gaia jarri gertatua eta haren inguruan salaketa, oihua, reflexioa, animoaren ematea, esperantza sortzeko bidea, alderdi hortatik dihoa.

H: Idazten hasi zinenen gustoko idazlerik, eredurik izango zenuen...

M. I.: Nik eredu bezala Lizardi erabili dut, jakinarekin gainean. Hau da, Lizardik ni liluratu egin ninduen, txoratu bezala eta Orixere ere bai.

Biek ditut hor garai haietan nagusi bezala, orain dela hogeitamar urte, ez dugu ahaztu behar, goian zebiltzan.

Nik Orixere zaguena nuen eta Ameriketarik bueltan etorri zenean bere etxera joaten nintzen. Bere iloba nere apaiz lagun, orain apaiz da, lagun onenetakoa dut. Nik *Euska/du*-nak hasi eta buka egin nuen: baserri giroa zen, euskera gure antzekoa, Orixek napar euskera eta nahasten zituen baina Orixera eta ikaztegieta oso gertuan daude. Orduan, baserri giro, erabiltzen zituen irudi, gai, ba-

serriko ohitura, hitzak, konparazioak... denak sartu zitzaizkidan. Orduan eredu bezala, bai.

Joan Mari Lekuonaren kritika nere olerkiari buruz behin edo beste egina da, eta garbi esaten dit Lizardiren eskolako bezala, Lizardiren bidekoa. Balezte uste dut, eta gainera konforme naiz.

Sariak, lanerako eragile.

H: Eta euskaraz irakurri dituzun gauzetatik, gustora irakurri dituzuna?

M. I.: Garai hartan, gu Seminarioan ginenean Agirrerren Garoa zen euskera ikasteko bidea, geroztik ez dut ikutu ere egin. Gainerakoan irakurtzeko eta begiratu gusatzen zaizkidanetan Joan Mari Lekuona oso atsegin zait. Ez dakit zergatik, baina Joan Mari xehetasunak ditu, irudi bikainenak eta hitz bakarrean asko borobiltzen du, eta resonantzia edo oihartzun hori behar bada gertu xamarretik daukat, eta laguna du gainera.

Xabier Azurmendi asko gustatzen zait, batez ere golpe batzuk baditu, olerkari onetako bezala jotzen dut. Gero, begiratzen ditut beste idazlanak, esate baterako, Obabakoak: iruditzen zait ederra eta bikaina, bere neketa du irakurtzen jarraitzeko, baina egokia, ederra, ugaria, orain oraingoa delako. Gainerakoan, Txillardegi eta oso zailak iruditzen zaizkit, behar bada ni horrelakoa ez naizelako. Garcia Marquez bat hartzen badut neri eskutik erortzen zait, askok hori esaten dute, beste batzuk berriz txalotu egiten dute, ni ez naiz horrelakoa.

Nik nahi izaten du esaten dudana entzun eta garbi entenditzea. Orduan, apahtasun, argitasun eta erreztasun puska batekin dutozen idazkiak, haiek gustatzen zaizkit. Pisuak eta neketsuak direnak zail egiten zaizkit.

Lizardi gustatzen zait, Orixe gustatzen zait, hoiak beti gustatuko zaizkit. Orain berrit hauek bati batzuek oso pisuak dira, gainera

ez puntu eta ez koma hasten bazaizkit, nerretzako neketsua bihurtzen da, orduan egin behar duzu denbora hartu, aztertu, koma jarri... Baina nere izaera delako, ez haiek txarrak direlako.

H: Lehen aipatu duzu. Seminarioan hamabi urte egin, gero Alegian apaiz beste hainbeste, eta Hondarririra etorri zinel. Euskerari

nere aldetik, eta buruan sartu arazi Hondarririko euskera ona dela, Hondarririko euskera hitz egin beharra dagoela, eta gero landu, sakondu, aberastu, beste edozein lekutakoa bezala. Nik bertan aberastu dudala nere euskera, hain zuzen, 1975 ean izan ziren Euskal Jailetan, aurreneko saria alera nuen idazlan horretako batekin, hortara joan nintzen. Eta gero entzuteaz konturatu da jendea euskeraz gauza asko esan litezkeela, garbi esan litezkeela. eta guztiok esan genitzakeela.

Alderdi horretan iritzi berritze hori, nere buruari punta txiki bat, tiantto txiki bat, baina Hondarririaren alde.

Orduan, txoke handia, ezberdintasun izugarria hizkeltari buruz, baina aurrerapena ere egin da irizpide hortan hondarriritarrak bere buruari eta bere lekuko hizkeltari dioten begirapuntuari berritze bat eman zaiola azkeneko hogeitaz poztasun zait, atsegin zait.

H: Eta euskararen eboluzioa, garapena, orotara?

M. I.: Oso zaila da erantzuna ematea, alderdi batekin nik gai hauetan ikasia baino nere buruari lantzaile gehiago naiz, autodidakta gehiago naiz. Orduan, gertutik eta zuzenean ez ditut jarraitu gorabehera eta burruka hauek denak, alderdi batetik hori esan beharko da.

Bestetik, hemen azken aldera gertatu diren gorabehera hauetan ikusi ditudanak, lehendabizi, bildurrezko egoera bat izan genuen hartan zaletasun bizia zutenak isilean edo gauza behintzat landu egin zuten.

Gero, irekitasun bat etorri zen garaian jendea iraili zen euskera ikasi euskera lantzerantz. Eta gertatu zela uste dut moda bat bezala, eta gauzak hala izaten dira, gizartearen hala gertatu beharko dute noski. Orduan zurrumbilo harek eraginida asko joan zan, gero asperitu egin zirenak.

Gaur, nik uste dut patxada gehiago dagoela, patxada bi alderditatik esango nuke: alderdi batetik, eragin-indarren bultzagari hori halako gogortasun edo behar itogarri hortan ez dagoelako; baina, bestetik pasotismo pixka bat ere bai. Hau da, erosotasun edo erosokeriara erori ete gero, gaur oso errez hitz egiten da erderaz, lasatasunez hitz egiten da, jabetasun edo kontzientzia hori moteldu egin da, eta inori ez digu min haundirik ematen euskaldun hutsak direnoko taldean umeak edo gazteak erderaz ikustea.

Orduan, alderdi bat poztasun izan bada, zabaldu egin dira euskerazko gauzak ikasteko, lantzeko, publikazioak, ugari egin dira denak, poztasun den bezala. Nik uste dut oso kontutan hartu beharreko gaizt iluna eta izkututakoa izango dugula lasakeria hori. Orduan nik ez dakit marxaz zer izango den edo azkeneko etorkizuna zer izango den, baina beste garaialdi batek etorri beharko du, lasaltasun batez jabetu edo kontzientziatu gaitzela nor geran, non gauden eta zer daukagun esku artean, eta orain hemen zimentuak sendo bota behar ditugu, eta izango dira

dagokionez kontraste eta aldaketa franko sumatuko zenuen. Nola ikusten dituzu gaiztoko ikuspegitik?

M. I.: Bai, alderdi handiak ditu, hura nekazari giro handiko herria da, eta hau berriz itsas girokoa da. Euskerari buruz esango nuke, han nere herriaren ondo-ondoan gertatu nintzen, eta aldaketa handirik ez nuen nik neraman zaletasun, joera, euskeraren agertzeari buruz.

Baina Hondarririra etorri nintzenean txoke bat jaso nuen. Lehendabizi hizkeltia berriagoa da, batez ere lehendabiziko haridura hitz egiten erabiltzen den doinu-giro horrek eman zidan. Ta doinu hori nahi ta nahiez, bertan jaiotakoak belarrirritzen du, kanpotik etorrikoari ez zaio belarrirra erantzen.

Beste aldetik, nerretzat gauzarik nabarmena izan zen, garai hartan behintzat, eta orain dela hogei urte ari naiz, hondarritarrak euskerari buruz izugarriko irudipen iluna zeuketela. Hemengo euskera txarra zela, eta Goierniko euskera, hura zela ona. Beraz, gertatu zen han talde bat, hemezortzitik hogeiabost urte edo aldi hortako jendeak, euskeraz ere ez zekiten, arrantzale umeak eta, eta litzagatik izan zen.

Lotsa hau seguru asko sartuta dute kanpotik etortzen diren jendeak, behar bada, mixiolari edo sermoliari ere hain egoki eta ederkiki hitz egiten zuten golerriar hoiak etorri, eta orduan, barrura sartu hemengoak txarra dela. Nik hortaz lan luzea eta isila egin dut

jabeltasunaren zimentuak, kontzientziarenak, eta orduan seriotasunarekin aurrera, eta ez dut esan nahi orain arte seriotasunik izan ez denik.

Neri bildurrak gehiena horrek ematen dit, moteltasunak. Gogor egitea, eta batak bestearen iritzi ezberdinak izateak ez dit bildurrak ematen lanbidea eta egiteko eragina baldin badute. Moteltasunak ez du eginbiderik, ez batetik eta ez bestetik, hori da txarra, eta giro hortan egon gintezke, seguru asko.

H: Gaur egun egiten den euskararen kalitatea komunikabideetan eta, batzaz beste, nola ikusten duzu? Sena galtzen ari gera?

M. I.: Gai berriak erabili behar izateak nahi ta nahiez ezberdintasuna dakarki. Orduan, alderdi hortatik aurreneko "sustoa" eman dugu telebista eta ikusi ditugun garaian, euskera berria bezala iruditu. Baina berritasun hori da gaiek eskeintzen eta eskatzen duten gorabehera.

Beste aldetik esan behar berritasun hortan izugarriko aurrerapenak egin direla, eta gaiek bikain eta dotore erabiltzen dituztenak badira telebistan. Eta gai berriak dira, zailak dira. Beste aldetik, bat bateko itzulpen hori nik ez nuen sekula ueste izango posible izango zenik, eta ikusten dut barra-barra errezitasun osoz nola egiten duten. Hori pauso izugarria da.

Orduan, erantzuna ez dagoela hola boroilean esaterik, alderdi asko ditu, baina esango nuke: aurrerapen izugarriak egin dira, gai berriak modu berrian hitzegi berri erabili eta oso ondo erabiltzea. Bigarren, *cliché* edo estilo horretako modu eginetara bildu ere bai, egin da. Itzulpen kazkarak eta txarrak erabiltzen dituztela pelikuletan eta hori ere aitortu beharra dago. Orduan hor, erosotasuna edo zailtasunak, ez dakit zer diren, hori ere esan behar du, baina dena dela, telebistari eskerrak euskaldun zahar askok euskera bidea landu, sakondu eta beren eskurataua ikusi dutela, baina lehenaz gain neurri handian, hori ere aberasgarria da. Zabaltasun izugarria euskal aiton-amona, guraso, hogeitamar urteko gorakoak, bestela izango ez duten euskera-erabiltzera, telebistari esker asko eta asko, ugari jaso dute, hori ere positiboa da.

H: Bifon askotan esaten ari da pobretu egin dela, sena galtzen ari garela, gazteen arteko euskara eta...

M. I.: Bai, gazteen artean etena edo urratua badago izugarria, baina bizierak eta bizilekuak, eta ohiturak eta joeretan oso ezberdinkak dira.

Orduan, gure kutsu hori galdu da. Lizar diren eta Orixeren kutsu galdu da, gure herri hauetan behintzat, baserrietan gordetzen da. Baserriherrietako euskerak duen esae-argiroan gauzak eatea, jakintsu mailako euskera da, ez liburueta jakinduria, baizik buruko jakinduria. Esaera moduan gure aitarren herrian egiten den bezala, hori galdu da. Han aitona-amonak hiltzen direnean galduko da, eta seme batzuek gogoan edukiko dituzte.

Begira, batak besteari hitzez hitz, gehi-ago pentsatu gabe, txuloa, harroa dela esateko badakizu zer esan zion baserriar batek besteari? Hauxe esan zion: "Zuk jakingo bazendu ez dakizula, ikasi egingo zenduke, baina ez dakizu, eta dakizun uestean ez duzu ikasiko". Hau da, esan nahi nuke hori esatera harrigarria eta sakona da, esan nizan "harroa zera zu, eta ez duzu ikasiko sekulan". Horrelako esaterak, giro hori galdu da, eta galdu beharko da, baina gordetzea ere ederra izango zen, hori aberasgarri da. Nere izaeraren sena eta mami bati hor gordetzen da, orain aurrerapen hauetan, gai berriak direlako, hizkuntza berritu behar dela hori garbi dago.

Gaztearen gorabehera uestez gutxi dakiaren korapilo bat da, euskera erakusten zaio eskolan, nota baten azpian, azterketa bati begira, hori txarra da, aurreneko begiraltua ezezko bezala da. Hor beste metodo batzuek erabili beharko lukete, giro gozaago bat, atseginago bat. Hortik hasten bagera, ia zailtasuna da.

H: Gazteagoei gertatzen zaigu zure adineko jendeari irakurtzen dizkiogun gauzetan, ez dakigula maila hortako hizkuntza: 'guk etzekiagu hola hitz egiten!'

M. I.: Bai, baina gazteen artean ikasi direnek esaten dituztenak guk ez dakizkigu. Ikasien artean gauza bikainak eta ederrak, eta edeki esanak ugari daude. Badira telebistan agertzen direnetan primeran esandakoak, guk ez genituen hala esango, baina behin esan duenez geroz, "primeran esana dago". Orduan, ezezen bat ez dihoa, baizik ezberdintasun bat, berritze bat, beharrezkoa den berritzea, guregandik ezberdina den euskera erabiltzea. Guretzat hori hartzea aberasgarri zaigu.

Beste sail hori esan badut, zabalean erosotasun hori edo estuerzirik ez egin nahia, errua bezala jozen badut, beste hau positiboa jozten dut.

H: Herriko jaietan gaudenez, beti idatzi ketu duzu. Aurtun idatziz adierazi beharzen zer esango zenioke ahoz Hondarribiko jendeari agur modura?

M. I.: Jaietarako agurrik beroena, bidezko den bezala, kanpo herriak etorria izanik, nere burua herriar sentitzen dudala eta herriarekin bat egirik ibiliko naizela, leku berxian gainera, herriak egin duen botua bete-arazten lagunduko dut.

Nere oihua beti joaten da kanpo-herrietan daudenetara, herriko zaletasun handia izanik kanpoan egon beharra, bai itsas-gizon direlako, bai erbesteartuak direlako, bai gartzelatuak direlako, haintzako nere agurrik beroena dihoa. Gaur hemen elkartzen bagera gerriko gorritz eta espartzin txuriz, eta txapel gorritz, bihar, beste hoiakin batera elkartzeko amets haundia dudala.

Zorion egunak izan daitezela, pozgarriak eta guztientzako atseginak izan daitezela. Egin dezagula festa, festa-eguna festa bihurtu dezagula, etxekoak txalotu, kanpokoak oroit. Eta guztioi dei bat: gaur hemen geranok eta ez geranok, bihar elkar besarkada batean bildu gaitezela.

Txomin Sagartzazu

HONDARRIBIKO AZTERKETA SOZIOLOGIKOA HIRUGARREN FASEA: HIZKUNTZ EGOERAREN DIAGNOSIA

Amaitu da abiatu zenetik urte terdi pasa ondoren Hondarribia hiriko Azterketa Soziolinguistikoa, eta aurreko bi faseen berri "Hondarribia" aldizkari 24. eta 27. zenbakietan eman genuen bezala, oraingo honetan hirugarren fasearen berri emango dugu, euskararen egoeraren diagnosiarena, alegia.

Fase honek bi atal izango ditu:

Alde batetik, hizkuntz egoera orokorraren eta bereziki herriarrek euskararekiko dituzten erlazio jarrera eta balorapenen azterketa.

Beste aldetik, Hondarribiko hiriak dituen hizkuntz arazo berezien aipamena egindako dugu; hau da, arrantzeala eta nekazarien munduarena, gazteen munduarena eta udako hilaletan Hondarribian ematen den hizkuntz bigadurarena alegia.

1. - HIZKUNTZ EGOERAREN AZTERKETA

Hondarribiko hizkuntz egoeraren analisia hiru maila ezberdinetan eginga izan da:

- Ezagupen maila
- Erabilpenaren maila
- Hizkuntzarekiko erlazio, jarrera eta balorapen maila.

a) Euskararen ezagupenari buruzko datuak "Hondarribia" aldizkari 24. alean aipatuak izan ziren. Han esaten zenez Hondarribia, garai batean, duela ez urte asko oraindik, guztiz euskalduna izan eta gaurguregundunaldun prozesu bat jasaten duen eta jasaten ari den udalerrietako bat bezala agertzen da. Izan ere, erdia baino zerbaite gehiago (%57) oraindik euskalduna mantendu bada ere, beste %16 inguru ia-euskaldun bezala azaltzen dira eta, azkenik %27 inguruk euskaraz tutik ere ez dakitela aitortu du.

Datu hauek 1981ekoekin parekatuz gero, ezagupenaren aldetik bederen, hobekuntza txiki bat azaldu dute:

- Euskaldunen proportzioa %15'ean igo da
- Ia-euskaldunen proportzioa %18'ean igo da
- Erdaldunen proportzioa %33'ean jeitsi da

Hobekuntza hauek, inolako zalantzarik gabe, azken urte hauetan irakaskuntza aldetik egiten ari diren ahaleginei zor zaizkie. Hondarribiko ikastetxeetan eta euskaltegieetan, ikastolan lehenik hasita zegoen lanari jarraituz, euskarazko irakaskuntzari sarbidea eman zaio eta horrek ondorio bezala ekarri du lehen aipaturiko hobekuntza hori.

Ez da ahantzi behar, halere, euskararen ezagupena adinaren inguruk aurkitzen dela eta Hondarribian euskaraz hitz egiteko ongien ezagutzen dutenak adinekoak direla, eta adinean behara jeitsi ahal euskararen eza-

gupena ere gutxitu egiten dela, batez ere helduen artean, 30 urte dituztenetara iritsi arte; 30 urtez behar duen berriro ezagupen maila hobetuz, eta, azken urteetan irakaskuntzan egin den ahaleginei esker.

Adinekoak eta haurrak-gazteak lirateke beraz euskaraz ongi ezagutzen duten proportzioari altuena dituztenak, tartean helduen hutsunea legoke.

b) Euskararen erabilerrari dagokionez (ikus aldizkariaren 27. alea), emaitzak garbi agertzen zuten zer nolako aldea dagoen ezagupen eta erabilpenaren artean neguko neurketan:

- Kalerako erabilpena %38'3koa gertatzen zen.
- Gizarteko zerbitzuak: enplegatu eta herriarren artean:
Euskaraz bakarrik %15'8
Bi hizkuntzetan %60
- Herriko elkarteetan: Bazkideek elkarrekin %38'5
Komisio eta batzordeetan %13'6
- Laneko munduan:
Arrantzealek; lanean %80 euskaraz herrian %60 euskaraz
Nekazariak; lanean-etxean %80-90 eus. kalean %50-60 eus.

Datu hauen argitan ezin uka gauza bat dela euskaraz hitz egiten jakitea eta bestea, agian oso ezberdina, euskaraz erabiltzea. Bestalde, garbi adierazten du gizarte zerbitzuak enplegatu eta herriarren artean ematen den hizkuntz nahasketa (erdara eta euskaraz nahasian erabiltzeko joera, alegia).

d) Euskararekiko erlazio, jarrera eta balorapeneri dagokionez, bai euskaldunei eta bai erdaldunei egindako galderen arabera zera agertzen da:

- Gaurguregundunaldun direnen artean %86-88ak bi guraso eta aitona-amonak euskaldunak izan ditu, beste %12-14 gurasoetako bat erdalduna, eta kasuren batean, baino gutxiago, biak ere bai. Gaurguregundunaldun direnen artean berriz bi gurasoak eta aitona-amonak euskaldunak izan zituzten. Izan da, beraz, galera nabarmenik.

- Euskaraz ikasteko edo lehenik zekitena hobetuzteko ahaleginak egin dituztenak ez dira erdira iristen.

- Seme-alabei euskaraz irakasten ahalginduz izana edo irakasteko asmoa altua agertzen dute (%87); beti euskaldunetan altuagoa (%93) erdaldunetan baino (%80).

- Halere, gaurguregundun seme-alabak zein eruditan ikasketak egiten ari diren aztertzean gauzak asko aldatzen dira.

Euskaldunen artean ez dira erdira iristen (%46) erdaldunen artean ari direnak; beste

ia laurden bat (%23) B erdaldunen artean iri da. Halere harrigarria zera da: %19 A erdaldunen artean iri da eta okerragoa dena %13 X erdaldunen (euskararik ez), batez ere Hondarribitik kanpora ikasten dabilzanak.

Erdaldunen artean erdik eskas (%49) B eta D erdaldunen artean iri dira, beste (%40) A erdaldunen eta azkenik %11 X erdaldunen.

- Euskararen zabalakundea lortzeko hartu behar du liratekeen neurritik: jendea ikastera bultzatuko luketena diran onartuenak batez ere erdaldunen artean; jendea euskaraz ikastera behar du luketena neurriak ez dute onartzen handirik, batez ere erdaldunen artean hobeagoa litzateke kontzientzia suspertzen lagunduko luketen neurriak hartzea.

Euskaldunen artean ordea, jendea euskaraz ikastera behar du luketena neurriak hartzea, nahiko onartua gertatzen da.

- Euskaraz ikastera behar du luketena neurriak hartzea goimailako agintariak dagokiela gehiengoak aitortzen du nahiz euskaldunen nahiz erdaldunen artean.

- Alor ezberdinetan hartu behar du liratekeen neurriak buruz, irakaskuntzaren munduan bereziki, euskarari sarbidea emaleko erarik egokiena B eta D erdaldunen eskeintzea izango litzatekeela diu jendearen gehiengoak (euskaldunak D erdaldunen gehiago aipatu eta erdaldunak B erdaldunak).

- Eskeintza hori irakaskuntzaren maila guztietara, eskolaureretik unibertsitatearaino, zabaldu behar du litzateke, nola euskaldunen (%80) hala erdaldunen (%67) ueste.

- Hizkuntza zerrenda baten aurrean lehenetsunak markatzerakoan euskaldun jendeak lehenetsuna euskarari ematen dio, ondoren gaztelara, inglesera eta frantsesera datozelarik; erdaldunak, aldez, ia erdiok lehenetsuna gaztelariari ematen diote, bigarren ingleserari, hirugarren euskarari eta azkenik frantseserari.

- Euskararen etorkizunari buruz egindako galderari gehiengoak euskaraz Euskal Herri osora zabalduko dela erantzuten dio, euskaldunak (%58) erdaldunak baino (%46) gehiago. Nola izatea nahiko luketen galderari gehiengo garbiak erantzuten dio Euskal Herri osora zabalduko nahiko lukeela (euskaldunak (%91), erdaldunak (%66)).

- Euskararen berreskurapena, gehienek egokia dela (batez ere erdaldunak (%51)) edo beharrezkoa (batez ere euskaldunak (%76)) esaten duten bitartean, alferrikakoa, kaltegarria edo axola gutxiokoa denik oso jende gutxi pentsatzen du.

- Euskararen alde jarraituz eta Udalak orain arte hartu dituzten neurriak buruz esan behar da gehiengoak ez dituela eza-gutuzten ere; eta ezagutzen dituztenek eska-

sak direla pentsatzen dutela, nahiz eta hartu direnak mesedegari direla aitortu.

- Hemendik aurrera hartu beharko liratekeen neurriak buruz, Jaurilatzaren aldetik (euskarari lehentasuna ematea, erdararen parean sarbide handiagoa, plangintza orokor bat burutzea aipatzen dira). Udaltzen aldetik (udal mailako plangintza bat burutzea, irakaskuntza sustatzeko kanpainak, euskara mintzatuaren eta idatzaren presentzia gehiagotzea). Herriarren aldetik (euskara dakitenek erabili eta ez dakitenek ikastea e.a.).

2. ARAZO BEREZIEKIN AZTERKETA

Hondarribiko azterketa soziolinguitikoa burutzeko proposamena egiterakoan adierazi genuen bezala, badira Hondarribiko hiriarren bizitzan garrantzi handia duten hizkuntza arazo bereziak.

Hala nola: Arrantzale eta nekazarien mundua.

Udako denboraldia
Gazteak eta Euskara

Hizkuntza esparru hauetako buruz egin den azterketak garbi utzi du gai horiek jorratzeko duen garrantzia.

2.1. Arrantzaleen eta nekazarien mundua eta euskara

Bi giza talde hauek hizkuntza egoera aldetik aje berditusua agertzen dute: beraien laneko hizkuntza euskara izaten jarraitzen badu ere, kaleko hizkuntza berriz, geroz eta gehiago erdara da.

Prozesu horren abiadura azeleratzen ari da udalerriko giroa eraldatzen doan neurrian. Izan ere, garai batetan nekazariak eta bereiziki arrantzaleak baldin baziren Hondarribiko kaleko giroa sortzen zutenak, eta giro hori guztiz euskalduna baldin bazen, noski, gauegun kaleko giroa sortzen dutenak udalerrian bizi direnak hainbat kanpotik etortzen direnak izan ohi dira, eta kasu guztietan erdaraz funtzionatzen dutenak. Aipamen honen planteiatzen den arazoa gehiago nabarmenduko da udako hila-beiteetan gertatzen dena azaltzerakoan. Nola nahi ere kontutan izan behar da Hondarribia, bere ezaugarri propioak, identitate ezaugarriak alegia, gaitzeko arriskuan aurkitzen dela, kanpotik jasotzen duen etengabeko eragina. Hain ugariak dira kanpotik ordu batzuetan eguna pasatzera ezezik bertan bizitzera etortzen direnak, non bertakoek elkar ezaugu-penezko loturak gaitzeko zorian aurkitzen diren, elkarriketarako aukerak ere galduz, kalera irten eta herriarrik ez eta kanpotar asko aurkitzen dutelako eta abar luze bat.

Guztu hau dela eta hiriko giroa aldatzen ari da eta giro aldaketa horrekin batera hizkuntzaren aldaketa bat ere burutzen ari da.

2.2. Gazteak eta euskara

a) Hondarribiko 15-24 urte bitarteko gazteak, orokorri hartzen badira, udalerri osoan ematen den euskararen ezaugarri maila berditusua ematen dute (%1 gutxiago).

Diferentziak bakarria zera da, proportzioan

ezer ez dakien gazte gutxiago dagoela (%5 inguru) beste herriarren artean baino; eskola bidez edo jende gehiago iritzi da euskara "ZERBATI" bederen jakitera. Azpimarratzeko da gainera 15-19 urteko gazteen artean euskara ongi ezagutzen duen jende gehiago dagoela 20-24 urte bitartekoan artean baino. Gazteenak dira, beraz, proportzio altuagoan (%5eko diferentzia) euskara ongi hitzegiteko gai direnak.

Gehiago oraindik, gazte horietatik dira euskaraz ongi idazteko gaitasunari dagokionez ere proportzionik altuena agertzen dutenak (%48'7) beste adin-taldeko gazteen (%35'5) eta hiriko populazio osoaren parean.

Gazteenetan (15-19 urtekoetan) nabari dira beraz ikastela eta beste ikastetxeetan eman den eta ematen ari den euskarazko irakaskuntzaren fruturik nabarmenenak.

b) Orain arteko komentarioak, euskararen ezaugarriari zegozkionak zirenez, ezin dira euskararen erabilpena zabaldu puntu honi dagokionean, gauzak zeharo aldatzen bait dira.

Hasteko, esan behar da leku publikoetan (kale, plaza eta jolasokietan) gazteen aldetik euskararen erabilpena %17'4koa izan zela neguko hila-beiteetan egin zen neurketan (udakoan %10).

c) Bestalde, inkesta pertsonaletan eman dituzten erantzunetatik zera ater daiteke:

-Euskaletzen artean euskara maila hobere-na dutenak gazteenak dira, hauek bait dira euskara ikasten edo hobetzen gehien saiatu direnak.

-Euskara erabiltzerakoan gazteenak, hau da, gaitasun altuena edutenak, ez dira hitze-giten gehien erabiltzen dutenak, 20-24 urte-koak baizik. Halere, herriaren batzabeste-koa baino askoz gutxiago erabiltzen dute. Gazteak, erdara zaleak dira.

-Euskara guztiek dakitenak bakarrik erabiltzen dute, eta ez beti.

-Euskara irakurri eta idazterakoan, orduan bai, gaitasun altuena dutenak dira gehien

erabiltzen dutenak.

-Erdaldunen artean bi talde egon arren, emaitza oparoenak 14-19 urtekoek, hots, gazteenak azaldu izan dituzte, euskaratik hurbilago daudelako, euskara ikasten ibili di-relako edo.

*Euskararen erabilera dagokionez, beren inguruan 20-24 urtekoek nabari dute euskararen arrasto gutxiak gazteenek baino gutxiago, nahiz eta gero gazteenak izan euska-ra nahiko erabiltzen dela diotenak.

-Hondarribiko gazte erdaldunak euskararen beharra sentitzen du lagunarte alorrean baze-re, eta gero alor guztietan. Asko, euska-ra ikasteko prest legoke, hitzez bederen, gero, dituen aukerez baliatzen ez bada ere.

Hondarribiko gazteria orokorri hartzera-koan, zenbait aldagai edo ardatz elkar gurutzatzen da. Batetik, euskaldunen eta erdaldun-arten arteko diferentziak, espero zitezkeenak dira; euskaldunenak, familian eta orokorri euskararekiko baikorragoak agertzen dira, gero zenbait momentutan, neurriak eskatze-ra-koan, erdaldunak izan badira ere neurri altuagoak eskatu dituztenak. Bestetik, eta nola euskaldun hala erdaldunen artean, bereziki euskaldunen izan den arren, 14-19 urtekoak 20-24 urtekoak baino indifferentea-goak, hotzagoak e. a. ageri dira. Badirudi euskararekiko giroa familian eta gizartean orokorri, azken bost urte hauetan epeldu egin dela, eragin berezia izan duelarik gazte-enetan. Bestalde, oso zaila litzateke mugat-zea zenbaterainokoa ote den horren eragina eta zenbateraino adin hauetan ematen den krisialdian ondorio.

2.3. Euskararen erabilera udako hila-beiteetan

Neguko eta udako datuak ongaratu ahal izateko esan beharrik ez dago, datu bilketa leku eta zerbitzu berdinetan egitea ezinbestekoa zela. Bestalde, udako berezi-tasunak jasotzeko hautatu dira, udan berezi-ki jendea erabili ohi den leku edo guneak, hondartzak eta kai berria alde batetik eta kan-pinak bestetik.

Neguko eta udako erabilpenaren gonparaketak garbi azaldu du leku publiko guztietan (kale, plaza, jolastoki, e.a.) eta adin talde guztietako artean euskararen erabilpenak behar bada nabarmen egiten duela udako hila-beletan.

Beste horrenbeste esan daiteke gizarte-ko zerbitzuei dagokienez, non euskararen erabilpena asko jaisten bait da bai enplegatuen arteko harremanetan, eta batez ere enplegatuek herritarrekin hitzegiterakoan, herritarrek elkarren artean gehiago erabiltzen bait dute euskara. Udako nahiz neguko hila-beletan ematen dena zera da: gizarte zerbitzuetako enplegatuek herritarrekin euskarerdara nahasian erabiltzea. Hondarribiko eta beste leku batzuetako ohitura berezia bezala agertzen da hizkuntz nahasketa hau (euskaraz hasi, erdarara pasa, berriz euskara itzuli eta aldaketak jarraian egiten segü).

Dena den, bistan dagoena zera da, Hondarribiko hirian euskararekiko giroak urtean bi fase bizi dituela: neguko hila-beletan euskarak badi bere lekua alor guztietan, bat edo beste guztiz euskaldun direlarik. Uda partean ordea, euskara bazterluta geratzen da, bazterreratu egiten da alor guztietan eta zenbait kasutan ia desagertzeraino iristen delarik.

Ez da ahantzi behar udako hila-beletek erdaraz hitzeginen igaro ondoren, ez dela batere erraza neguan berriro euskaraz hitzeginen hasia. Izan ere, euskara herdoildu eta azkenik galtzeko une egokiak dira horrelako aldaketak.

Bestalde, horrelako aldaketak jasaten dituzten herri bateko herritarrek nahi ta nahiez ezin dira gustora sentitu, urtean hila-bele pare batean herri giroa guztiz aldatzen denean. Ez dira bere herrian gustora sentitzen, kanpotarrek, bertako giroa errespetatu ordez, beraiek kanpoan bizi duten giroa Hondarribian ezarri nahiak Hondarribiari berea galtzea bait dakarkio.

Azkenik esan behar da, geroz eta indar gehiago hartzen ari den gertaera bezala, esate buruko egunetan (ostiral arratsaldetik hasi eta igande arratsaldea arte) eta urte osoan zehar (bainan batez ere udaberri eta udazkenean) Hondarribiko udalerrira, bereziki Kai zahar aldean, Arrantzaleen auzoa eta Marina aldean kanpotarrek bezetxez dela, horien artean beraien motzikietara eta autoetan etortzen den gazteen kopurua handia delarik.

Asteroko uholde honek inguruko udalerririk erdaldunetatik datorrenez (Irun, Errenteria-Pasaia, Donostia, e.a.) Hondarribiko kaleak, ibilbideak, tabernak e.a. erdaldundu egiten ditu.

Kanpotarrek Hondarribian erdi giroa ezarri ordez, Hondarribiko kanpotarrei euska(g)li giro orokor bat, ez bakarrik folklora mailakoa, eskaintzea lortuko lukeren neurrian udako hila-beletek, lehenaz gainera Hondarribiako giroa euskalduntzeko eta udartarren artean aurkitzen diren euskaldun-

nen hizkuntz beharrei erantzuteko balioko lukete.

2.3.1. Euskararen erabilera "KANPIN-G"etan

Kanpingetan bi motatako bezeroak kokatu ohi dira: iragankorrek eta iraunkorrek.

Bi talde horiek egoera ezberdinean aurkitzen dira.

Alde batetik, denboraldi luzerako etortzeko artean %42'3 euskaldun dira. Honek zera esan nahi du: Hondarribiko kanpin-gak erakargarri suertatzen direla euskaldun jende edo familientzat, eta denbora luzerako gainera. Hauen artean ere euskararen erabilera altua da, bostetik lauk euskara bakarrik erabiltzen bait du, besteek nahastu egiten dutelarik.

Bestetik denbora gutxirako etorriak edo transeunteak aurkitzen dira, jende hau askoz erdaldunagoa delarik; laurden bat doiko bakarrik da euskaldun. Euskararen erabilera aztertzerakoan ere erdiak justu dira euskara erabiltzen dutenak, gero bostetik bik zerbait (nahasian) erabiltzen dute, badirela-rik ere ezer gutxi edo euskara ezer erabiltzen ez dutenak. Erabilera hain ezberdina izateko arrazoi bat zera litzateke, euskaldunok kanpotarren begirunea edo errespetoaren itze-nean barneraluta dugun "lehenbiziko hitza erdaraz egiteko" jokara hori. Horrela jende asko, solaskidea ere euskalduna dela jakin gabe erdaraz mintzo da. Denbora finkoko bezeroek ordea ba dute elkar ezagutzeko eta hizkuntz joaerak aldatzeko denbora gehiago.

Euskararen erabilera kanpingetan eta hondartzan

Hondarribiko kanpin-gen egoera aztertu ondoren esan genazake kanpin-gene ere, nahiz eta batean bestean baino giro euskaldunagoa egon, Hondarribiko udako giroa erdalduntzen laguntzen dutela. Izan ere, nola langilegoa hala kanpistek herritarrek baino erdaldunagoak dira. Bestalde euskararen erabilera ere oso baxua da: haurrak eta gaz-

teak bakarrik iristen direlarik herriak udan ematen duen erabilera hurbiltzea. Guzti honek kanpora begira irudi erdalduna zabaltzen du, irudiak berak ere euskarra gutxiago erabiltzera bultzatzen duelarik.

2.3.2. Euskararen erabilera hondartza eta Kai Berrian

Datuek agertzen dutenez bi giro zeharo ezberdinak dira hondartza eta kai berrian daudenak. Izan ere, hondartzan zaharrak (%38'5) dira euskara gehien darabiltenak eta gero haurrak (%15'2) zaharrek erabiltzen dutenaren erdia ez iritsi arren. Heldu jendea ez da ia euskaraz mintzatzen, gazteak izanik parte okerrena daramatenak (ez dute ezer erabiltzen).

Kai berrian ordea zaharrek eta gazteek ez dute batere euskararik erabiltzen. Haurrek eta helduek bitartean, belaualdi bakoitzeko hondartzan erabiltzen duena baino 10 puntu gehiago erabiltzen du.

Konklusio gisara eta labur bildurik esan gendezake Hondarribiko hondartzan ez dela euskara erabiltzen herrian erabiltzen den tamainan. Hondartza euskararen erabilera Hondarribian ematen den euskararen erabilera baino gehiago inguruko herrien erabilera hurbilduko litzateke. Are gehiago, Hondarribiko hondartza udan, udartarrenaz gain inguruko herri guztietako jendearen atsedene eta denborapasako leku da, herri horiek Hondarribia baino askoz erdaldunagoak direlarik. Nolanahi ere Hondarribiko udala saiatu beharko litzateke hondartzaritza zera berpizten hain leku xarmangarrian, leku hontara hurbiltzen diren guztiak nabari dezatela "Hondarribian" daudela eta Hondarribia, noski, udalerri euskalduna dela. Horretarako, orain baino lehen aipatu dugunez, Hondarribiko udalak udako hila-beletan giro euskalduna sortzeko plangintza edo proiektu orokor bat burutu eta bideratu beharko luke.

KONKLUSIO GISARA

Aurreko bi ataletan aipatu ditugun datuen arabera esan daiteke Hondarribiko hirian

euskara momentu kritiko batean ezezik arrisku biziko egoera batetan ere aurkitzen dela. Zertan oinarritzen garen hori esateko? Bi motatako arrazoietan. Batzuk Hondarribian bertan sortzen direnak eta besteak kanpotik jasotzen dituen erasoak dagokionak.

a) Barnean sortutakoek dagokionez bereziki aipatu beharrekoak honako hauek dira:

- Euskaldun famili guztiek ez diete bere seme-alabei euskara transmititzen.

- Haurrek eta gazteek euskara ikastetxeetan ikasten badute ere, gero eguneroko harremanetan oso gutxi erabiltzen dute.

- Orain arte euskararen gordeleku izan diren arrantzaleen eta nekazarien munduan erdarak geroz eta leku gehiago hartzen du; laneko harremanetan ez bada ere kaleko eta lagunarteko harremanetan.

- Hiriart euskaldunak beraien eguneroko bizitzan familiaz kanpo euskara gutxi erabiltzen dute, nola leku publikoetan, hala gizarte-ko zerbitzuetan eta herriko elkarteetan, eta batez ere industri lanegietan.

- Horrela, garai batean euskaldunak ziren gune eta esparruak gauregun erdalduntze prozesu baten ondorioz guztiz euskaldunduak edo erdalduntzeko bidean aurkitzen dira.

Giro horren ezaugarriak adierazgarritasunak bat gizarte-ko zerbitzuetan eta bereziki merkatantzen gertatzen dena izan daiteke, non euskara eta gaztelera nahasian erabiltzea (euskaraz hasi, erdarara pasa, berriaz euskarara itzuli eta horrela segi...) geroz eta proportzio handiagoa gertatzen da. Gertaera hau erdalduntze prozesuaren tarteko urrats bat gertatzen delarik, Horrela, lehen euskara bakarrik erabiltzen zuten lekuetan, orain biak nahasian erabiltzen dira, eta gero erdara bakarrik erabiliko da, Horixe izan da leku askotako historia.

b) Bestalde, Hondarribian kanpotik jasotzen dituen erasoak bi eratakoak dira:

Fontenarria. Cal de la Iglesia

- 1- Edozein udalerrian jasotzen direnak
- 2- Hondarribiak bereziki jasotzen dituenak

1- Edozein udalerrian jasotzen direnak, hau da, gizarte osoan gazte-erak duen nagusitasunaren eraginez ematen direnak (Administratza Publikoan, Gizarte-ko Zerbitzuetan, (merkatantza, garraio, osasun) Komunikabide Sozialetan (prentsa, irrati, telebista); kultur, kirol eta aisialdi-eko intse-
tan; laneko munduan).

Maila honetan Hondarribiko euskaldun-
goak jasotzen duen erdalduntze eragina beste udalerrikoen antzekoa da eta jakina da eragin hori guztiz berritza dela.

2- Hondarribiak baditu, ordea, erdalduntze prozesua indartzen duten beste hainbat ele-
mentu ere. Horien artean aipagarrienak hona-
ko hauek dira:

- Inguruko udalerrietatik Hondarribira bizit-
zera etorri den biztanle erdaldunen kopurua
eta beraiek sortzen duten erdal giroa, bereziki
azken 10-15 urtetan.

- Hondarribiak garai batean bizi zuen ais-
lamentea galdunik, orain urte osoan zehar
eta bereziki aste buruetan, eskualde osoko
biztanle askoren aisialdia igarotzeko leku
edo gune bilakatu da, eta jakina da biztanle-
ria hori erdalduna dela eta giroa erdaldun-
tzen duela.

- Aipamen berezi bat egin behar da inguruko
udalerrietako eta bereziki Iruñ, Errenteria,
Pasaia eta Donostiako gazteek Hondarri-
bian biltzeko hartu duten joerari buruz. Jaki-
na da gazte horien artean gehienak erdalu-
nak direla eta joaten diren lekuetan erdal
giroa nagusierazten dutela.

- Urtean zehar Hondarribira hurbiltzeko izat-
en den joera udako hila-beiteetan guztiz in-
dardu egiten da eta, udartarian artean eus-
kaldunik izaten baldin bada ere, gehiengo
erdalduna izan ohi da, eta ondorioz, herriko
giroa guztiz erdaldundu gertatzen da.

- Herriko giroa ezezik udako hila-beiteetan
hondartzen eta kai berrian sortzen den giroa
alde batetik, eta "kanping"-etan sortzen dena
bestetik, lehenaz gainera Hondarribian erdal
giroa indartzeko, laguntza bikaina gertatzen
dira. Erdara ia ia guztiz nagusitzera iri.

Orain arteko aipamenak ikusita, norbai-
tek esan dezake ez ote garen Hondarribian
euskararen egoera den baino ilunago ager-
tzen ari, Hondarribian ez ote dagoen alegia
euskararen geroa ziurta dezakeen ainek in-
darrak.

Erantzun gisa esan daiteke Hondarribiak
ba dituela euskararen geroa ziurtatzeko gai-
tasun edo ahalbideak. Horien artean aipa
daitezke:

- Euskaraz ezagutu eta erabiltzeko gai diren
herriartaren kopurua, batez ere haur eta gaz-
teen mailan (bereziki 20 urtez behekoetan)
%57 ingurukoa.

- Udalerrian kokaturik dauden ikastetxeetan
eta euskaltegietan euskara eta euskaraz irra-

kasteko egiten ari den ahalegina.

- Udal administrazioetik hasi eta gizarte-ko zer-
bitzuetan dagoen euskaldun enplegatuen
proportzio altua zeinek euskara erabiltzeko
behar den oinarriko baldintza, euskara jaki-
tea betetzen duten eta euskararen erabilera
bultzatu dezaketen.

- Herriko elkarte gehienak, batez ere kultur
eta kirol munduari lotuak Hondarribian betet-
zen dute eta bete dezakete, oraindik indar
handiagorekin, euskararen eragile izateko
funtzioa.

Ahalbide hauetak, guztietaz baliatu ahal
izateko udalari mailko proiektu bat burutu
beharko litzateke non familiatik hasi eta es-
kola, gizarte-ko zerbitzu eta laneko mundura
arte, elementu guztiak elkarren artean koor-
dinatzea lortu beharko litzateke. Horrela-
ko, ordea, udalak gauregungo euskara zer-
bitzu teknikoak osatu eta jende gehiagoz
hornitu beharko luke, bereziki euskararen
sustatzaile edo dinamizadore bat bereganat-
uz hiriko gizarte sektore ezberdinetan eus-
kararen sustapena gauzatzeko eginkizuna
izango lukeena.

Guztiz hau bideratzen den heinean Hon-
darribiko hiria erdararen erasoan jasotzaile
soil izateko euskararen irradiazio iturri edo
gune izatera ere pasa daiteke. Horixe litzate-
ke, hain zuzen, Hondarribian euskararen ge-
roa ziurtatzeko erarik egokiena. Gau beltze-
an itasoaan dabilzan untziak argi egiten dien
faroaren antzera Hondarribiko udalariak er-
dararen itasoaan dabilzan euskaldunak argi
egin eta bidea erakutsi behar lieke, eta ingu-
rutik hurbiltzen den jendea euskaraz bizit-
zeko aukera eskaini.

SIADCO

XIX. MENDEKO DEMOGRAFIKAK ERAKUSTEN DIGUNA

Demografia, azkeneko urte hauetan hainbeste erabiltzen den hitza, jende kontaketa da funtsean, populazioaren zenbaketa; zenbakietan oinarritzen den jakintza arloa da Demografia: zenbat haur jaio den halako herrian, halako urtean, zenbat hildako izan den, zenbat ezkontza, zenbat, zenbat...

Zenbaki soil hauek, oso hotzak iruditzen baldin bazaizkigu ere, patxadaz hartu ezke-ro, herri baten bizimodu, ohitura eta bitxi-keria edo xehetasun asko adieraz diezagukete.

Orain dela urte batzuk (3, zehatz izateko) Hondarribiko XIX. mendeko azterketa demografikoa egiteko aukera izan nuen. Horretarako hilaite luzez aritu nintzen Parrokiako Liburuak maitzen: Bataio, Ezkontza eta Hildakoen liburuak hain zuzen.

Lehentxeago esalen nuen bezala, azterketa horrek ez zidan aditzera eman XIX. mendeko urte jakin batzuetan izan ziren bataio, ezkontza edo hiletan kopurua bakarrak, kopurua ez baita garrantzitsuenaz azken finean, zenbaki horien atzean dagoena baizik.

Eta, zer adierazten dute bada Hondarribiko Eliza Liburuak joan den mendeko herri honetako giroaz? Nahiko gauza. Liburu sail bakoitzak (Bataio, Ezkontza, Hildakoenak, alegia) badu bere mamia, bakoitzetik informazio desberdina jaso dezakegu.

Adibidez, Bataio Liburuak erakusten duenez, mugaz bi aldean arteko harremanak nahiko estuak izan behar zuten, eta ez ziren nonbait gaurko harreman "komertzialak" mugatzen. Orain, batez ere erosketak egitera joaten gara "beste aldera", ez al da hala? baina gure aurrekoek ezkontzak ere antolatzen zituzten, eta bi estatu desberdinetan mugitzen ari zirela gehiegi jabetu gabe ziur asko; euskaldunak izango ziren eta kitto. Horrela pentsa daiteke maiz agertzen baita, haur bataiatuaren aita edo ama bestaldekoa

zela; Hendaia, Urruñe edo Ziburukoak sarritan. Hori dela eta gaur egun Hondarribian erabat errotuta dauden abizenak, joan den mendean zehar, mugaz bestaldeko herri horietatik etortzekoak direla ikus daiteke. Hala nola: Kanpandegi (Urruñetik) Duinat eta beste zenbait.

Ezkontzak aipatu ditudan ezkerro, bada atentzioa deitu zidan gauzatxo bat: noiz ezkontzen ziren hondarribitarrek?

Garai hartan baziren ezkontza sasola baldintzatzen zuten bi eragile: Eliza batetik eta lanbidea bestetik. Elizak, Garizuma eta Abendu garaian ezkontzari ez ospatzea gomendatzen zuen, penitentzi garai zirenez.

Baina Hondarribian ezkontza gehien ospatzen zeneko hilabetea Abendua zen, "Abendu" garaian, beraz. Ez ote zieten bada hondarribitarrek kasorik egiten Elizaren esanari? Ez dut uste horrelako ondorio arinik atera behar denik. Lanbideak ere, ezkontza garaia erabakitzerakoan garrantzia handia zuela esan du lehentxeago. Eta Hondarribiko baserritar eta arrantzaleentzat negua zen lanaren aldetik urte sasoirik lasaia: baserrian, artoa bildu ezkerro, ez zuten; hartara inokan berezirik, eta itsasoratzeak ere urriagoak izaten ziren eguraldi txarra zela eta.

Beraz, nahiz eta Elizaren gomendioak haintzakotzat hartu, Garizuma ikusten den bezala, indar handiagoa zeukan nonbait, nahitahieko oporaldi horiek aprobetxatu beharrik, eta Abenduan ezkontzen ziren asko eta asko.

Hildakoen liburuak utzi ditut azkenetako. Hauen ere badira gauza jakigarriak. Behar bada herriko aiton-amonak izango dute joan den mendeko izurrite handien aditzetarik, beren aurrekonongandik edo.

Bi dira aipagarrienak: 1855.eko kolera eta 1874.eko baztanga (viruela).

XIX. mendean eta Europa osoan, kolera izugarritzko sarraskiak eragin omen zituen. Hondarribian e? zen 1855.eko uda arte agertu. Hiru hilabeteetan, Irailetik Azaroaren bukaera bitartean 98 lagun hil ziren herri honetan. Garai hartan, urte osoaren buruan hildakoak 50-60 inguru izaten ziren. Pentsatzekoa da udazken hura, halako zirrara batez gogoratuko zutela garaiko hondarribitarrek.

Bigarren izurrite handia, 1874.ekoa da. Hau guregandik gertuago dagoenez denboran, bere aipamenak ere behar bada errazago intsiko ziren gure artera.

Baztanga edo "viruela" izan zen orain-goan hilkortasun eragile.

Urte horretan 138 hildako izan ziren, gehiegi garairako, eta gainera, atentzioa deitzen duena zera da: hildakoen erdiak baino gehiago 10 urte bitarteko haurrak izan zirela.

Kontutan izan behar dugu 2gn Karlistadaren erdian (1872-76) agertzen dela baztanga izurritea, eta nahiz gerran zuzenean hondarribitar askorik hil ez, gerrak eragindako janari eskasiak eta miseria, ahulena, hau da haurrak, eraso zituen gogorren.

Ikus daitekeenez, Eliza Liburuak eta gaur egun, baita Epaitegiko Erregistro Liburuak ere, ez dituzte zenbaki soilak eskaintzen; beren leurretan herriaren bizimoduaren arrasto franko aurki dezakegu.

Maite Murua

**TXANKLETAS
ERROPADENDA
BITXIKERIAK**

**ZORIONAK
ETA FESTAK ONDO PASA**

Bernat Etxepare, 2
HONDARRIBIA

"HONDARRIBIA" ALDIZKARIA

IZEN HAUEI ESKERRAK ZABALTZEN DA HERRIAN:

Portuan:	LANKIDE AURREZKIA OLEARSO LIBURU DENDA MEI GOIKOETXEA JANARI DENDA AURREZKI KUTXA MUNIZIPALA GAUR ALDIZKARI DENDA LAPITZ ESTANKOA AROEZA HARATEGIA ITSAS ETXEA GAXEN CROISSANTERIA
Alde Zaharrean:	INOXENTXI ALKAIN MARTINEZ OKINDEGIA ARRITXUREN ALDIZKARI DENDA ARMA PLAZAKO ESTANKOA
Damarrin:	LIBURUDENDA
Santa Engrazia:	ESUAIN JANARI DENDA
Amute:	ANZA JANARI DENDA ANA ROSA LUISEN HARATEGIA
Mendelun:	ESTANKOA ARRATIBEL OKINDEGIA

Sokoan: SOKOAKO LIBURUDENDA
EGUZKILORE
GEZALA ILEAPAINDEGIA

Soroetan: HARATEGIA

Txelo Amunarriz aurtego Kutxa Entregan.

MILA ESKER DENOIII!

KEÑU
ARTISAUTZA
OPARIAK

Kale Nagusia, 11
HONDARRIBIA

KUTXA

ETXE BARRUKO PROIEKTUAK,
DEKORAZIOA
MUEBLE EDO HALTZARIAK

Itsas Argi Pasealekua, 3
HONDARRIBIA

KANTINERAK

Danborrada:

JOSE AGINAGALDE ONDARROLA

Musika Banda:

ISABEL IZA INDO

Zaldizkoak:

MARINA PEREZ ALKAIN

Herrikoa:

MIREN ZAPIAIN ETXEBERRIA

Montaña:

GUADALUPE ZUNZUNDEGI BERRUETA

Semisarga:

AMAIA ARANBURU LIZARRIBAR

Gazteria:

MARIA JOSE IZA INDO

Beñi Gazte:

LUPE GONZALEZ AMUNARRIZ

Arrantzale Gazteak:

AMAIA AGIRRE ORONOZ

Arrantzaleen Kofradia:

KONTXI LEKUONA ERRAZKIN

*Hondarribiak munduan zehar
ezaguna izateko hiru gauza ditu:*

*Herria bera,
Gure arrantzaleek
hatzemandako legatza,
eta BIOK-ek egindako haltzariak.*

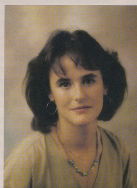
Jaizubia:
PILI LIZASO ISASA

Arkoll:
EDURNE URTIZBEREA PELUAGA

Akartegi:
MARIAN UNSAIN GALARZA

Kosta:
ANA MARIA IZA MIKELEIZ

Gora Ama Guadalupekoa:
MERCEDES TIFE SUSPERREGI

Ama Guadalupekoa:
IZASKUN FIGUEROA ARIZMENDI

Mixtoa:
PILAR ARROYO GONZALEZ

Mendelu:
M. MAR DEL POZO DE LA CRUZ

Oleaso:
OFELIA ARAMBURU GORTARI

Artilleria:
MARIA JOSE BILBAO LEIZA

1
9
8
9

foto estudio LUC

Kantineren argazki hauek
LUC-ek eginak dira.

Laster irekiko duen
dendaren helbide berria:

San Pedro, 3
(Lehenko Hotel Concha-n)
HONDARRIBIA

PERI-KITTO

Gure etxean ezer haundirik ez bada ere kanpotik datorrenarentzat, maiz dugu bixitari amona Jexuxa. Igogailurik gabeko laugarren pixua ez zaio, adozein moduz ere, horren aparteko egiten gure bi alabek ikusteko deanean. Larogaitak urtetan sasoi ederra behar da horretarako, jakina baina sasoi eder hori ere kikilduko litzateke eta hastanduko baldin eta, tirri-tarra igo ahala, zerbaiten poxa hurbiltzenago somatuko ez balu. Gure-ra iritsi eta, tinbrea non eta zertarako dagoen ondoko dakien arren, eskua potortu eta "danba-danba" jo ohi du atea "ea zein heldu den!", ea zein heldu den...!" doinu komiko batean diolarik. Aguro asko mugitzen da alabetakoren -bigarrenen beti ere mantsoago- eta ireki orduko "amonal" esan eta musu ematen dio. Bigarrenak, igoal-igoal. Alperrik inguratuko gaitzaizkio andrea eta biok; diosal egingo digu, hori bai, baina beste gainerakoan, aurrean ez bageunde bezala. Ez bait datorki sekula (gu joan ohi gaitzaizkion gixai) pererij, ogi edo piper berde eske; bai zera! Denetik dago beti amonaren etxean. Hura gurea neska xaltaninak ikutzera dator eta saniz saritzera. Ate aurreko muxu, erregali eta lausenguen ondoren, beti, sukaldera jotzen du zuzen amona Jexuxak pasilu motz eta estuan zehar, argazki bat eta koadro biren tartetik. Gure sukaldeak ere, etxe osoak bezala, ez du ezer ikustekorik bertara begituz datorrenarentzat. Amonarentzat, ordea, kaiola bat dago han, leiho ixkinan. Eta kaiola, bi penkito: "Kitto" eta "Peri" edo, nahi baduzu, "Peri" eta "Kitto". Berdea bata, horia bestea. Ez niri galdengin zein den zein hori gure bi alabek esango lizukete.

Atzo arratsaldean bertan, kalean lanbro zipotza an-eta-ari, gurean izan genuen bixitaz goxoki guztien amona. Areshian esan bezala, endana berean joan zen kaiola ondora. Bi perikitoi begira, behatz erakuslela alantzean goooda-beheera an zela, gure neskek ere ez dira, bada, galderarik isilean eramango dutenak, bitako batek prausta bota zion.

-Zergatik ez diezu, gure amak bezala, kontu tontoak esaten perikitoi?

Ez zion amonak berehalakoan erantzun. Denboratxoan jarraitu zuen artean behatz erakuslela goooda eta beheera alantze grixean, hark eta jiratu eta, ohi ez bezala, nire mahaiburuko aukian eseri zen arte.

-Behin gorroto izan nuen perikito bat, horia...!

Pasadizo jakin garri bat kontatu zigun laurol orduan, afalaurre urdinabar lanbrotsu hartan. Aita honen antzera, entzule eroso bezain ipuin eramale ahanzkor bait dira alabato koxkor biak, badaezpadan, paperean jartzera deliberatu dut dena, sukaldean amona batek esanak ahanztekoak ez direlako sekula santan.

Gaske nintzenean Hendaiara joanketu nintzen ni arraina saltzera. Jende gosea ginen eta beharko ibili. Hondarribitar asko lruna eta beste zenbait Nafarroara ere barren-tzen zen, Sokorro puntatik Hondarraitz bitarteko txirlak-eta saltzera... Bakoitza hartua zuen bere parrokia han edo hemen: Nik Hendaiako Bakartier kalea, erdigunetik beiti berehala, nuen nire-nirea. Koinata bat bage-nuan han eta hark garaje gixako lokale edo

xaia zuen. Primeran zegoen hura guretzat, gu babesteko zenbaitetan, nahiz jaski eta otarre eta karroxak lajatzeko, nahiz... zernahitarako.

Arraina Pasaatik engatzen genuen batpat koadrilakoak: oilarra, arrosela, pantxo, peskadilla... Horrelakoak eta bestelakoak, behar zena, erosi, etxean egindako poltsatan sartu, petxura edo gerrira lotu, manta haundia bizkarretik bota, eta Portutik Puntalerako bidexiorretik (gaur ez da haren aztarrenik asko!) eguna argitzerako abiatzen ginen. Ordurako Benino zintzoa boterekin zai edukiko genuen betiko puntuan. Sei bat lagun izaten ginen Beninoren koadrilakoak: Benino bera, gizonetako bakarra, ondo istimatu eta lagungarria Hendaiara eramane eta ekarri egiteko eta gu, bospasei andrazko gazte, burutik oinetara manta haundi beltzean bilduko, zabal bezain lodi gehienean.

Hala gindoazen behin, askotan bezala, sei atso Benimorekin, bera abanterra arraunean (maixu zen horretan, arranek eziki!) eta gu eguzki artean itengabea begira, so. Ez harritu, halaxe zen eta. Errepara bestela goizean goiz Hendai eta Larun tontorren atzera eta ikusiko duzue eguna urratzen ikusiko duzue nola, ageri ez den eguzki amandrearen erraiak lehortzen diren airea gora, Bidasoa ibai zabalera erortzeko gero puska txiki-txiki eginda... Horretarako, ordea, goiz jakit beharra dago, gero! Hemen ez dago: gu orduan bezala!

Beninoren botea ez zen txikienetakoa. Hiru tosta zituen, atera kontuak. Halere ez pentsa, mutila arraunean eta gu seirok, erraz kabitzen ginenik eserita joateko. Martxela Txiki poltsak nonbait gehixko bete zituen eta makurtutik ere ezinean, beharko zutika joan tostarlean! Hartara, bai, gainerako bos-

Giro berria...
urrutira joan gabe

Kale Nagusia, 2
HONDARRIBIA

tok bapo, patxada ederrean... Arraia zertxobait maztaidugatik, denok ere jarrita nahia-go.

Abixoa deblauki jasoa genuen alegia, xendarme kaxotan Postik izenekoa geneukala, eguerdi bitartean behinipehin. Beraz, lasai gindoazen arraupla aldera, jakin bait genekien Postik xendarmea erraz limur eta eskura jar genezakeela, hain ona izaki-leta bera. Ez beste Dupont bilaba madarikatu hura bezala: hura suertatuenan goardiko, jainkoak goardai akabo! Dupont hau "Arretez-les"-ka hasten zenean ez zen gauza onik: ebainduko gintuzke. Asmatzen genion, ordea! Haren beldur ginenean, marea behean zela hartuko genuen eta arraupla baino berrehun-hirurehun metro ezkerreagoko plaiara salto egingo oinutsik (ez bait zeuden lanegunak alpargata txuriak hondatzeko ere...). Ari gareneko egunbistan, Postik ona goardian zegoeneko horretan fidatutik, ariorekin eraman gintuen Beninok eta arrauplan bertan lajatu, "ordubata aldera plaiara" esanez, zia eginez, atzera Hondarririra abantian jartzearekin batera.

Arraupla, uretatik idorrerako malda da, noiz harrizkoa, noiz zementuzkoa. Alpatzen dizuedan arraupla muturrean eskubitara kasota ikusi ahal izango duzue oraindik gaur ere, eta ezkerretara beste bat lueagoa, aspalditxotik birrindua, dena lur jota. Bata, xendarmeen kasota zen eta aduana bestea. Erditik irago ginenean, espero bezala, ez genuen arazorik izan. Kaxotaren leihatilatik Postiken musu gorria agertu zitzaigun eta onez onean hartuz "iragotzeko" eginez, hala esan ere zigun:

-Egun ona suerta dakizuela, neskak!

Bon, guzti hori ez zuen noski musutruk egiten, bai zera! Errotariak bere lanean lakak kentzen zituen bezalaxe, bazen gure artean ere antzekorik. Kontura ez datorrenez, ordea, utz dezagun bere horretantxe: Postik geure eskutara jarria geneukala, gurekin zin-

Hondarribia.

tzoa zela, alegia, eta bidea zabalik utzi zigula, ez pasaporte, ez paper, ez inolako agirik eskatu gabe. Santio Zubian ez zegoen, ez, horrelakorik, alajainkoa!

Eguna argitu zuen iada Txingudi badian. Larun tontorrek eta Aiako Harriek eta Jaizkibel gainera begietan min, argiaren argiz. Hendaiako kaleak artean ilunsko, hotz eta bakar-ti, sei emakume "lodiok" oinez gindoazenean. Basura bide bazterreko belar bakananen. Eliza ondoan koinata begira genuen. Hara orain zazpi.

-Antxua ere lortu dinat bertakoa.

-Bazeukanagu, orduan, eskuak bete lan eguerdirako dena saltzen.

-Petxutik poltsara: gerriak eta petxuak mehetu ahala, patrika loritzen, zera...!

Halakoxe intxantea genuen Martxela Txiki: joan zen, akettua, hura ere...

Ez pentsa, gero, perikitoarena ahanztzia dudanik. Hortatik heldu da dena eta horretaraxe noa. Koinataren xaiara, bada... bi kurpi-

letako karroxa, jaskiak eta abar, tresnak hartzera eta atontzera sartu ginenean koinataren xaiara, arraia banatzen hasteko, txori kanta edo soinu bati erreparatu nion bazterren batetik. Ez nuen galdetzen lanik izan haren berri izateko.

-Joan den larunbateko ferian -argitu zigun gure koinata horrek nire harriduraz ohar-turik, nonbait-erosi nikenan. Hortxe zeukana-zer egin ez dakidala. Hitzegiten ere ba omen zekinan alu horrek. Kaka zaharra! "Kujirre-kiirri" karroxa zaharren orrua berri-tu, bai, horrek primeran. Hitzegin? Baietz! Horrek hitzegiterako astarrak umea egingo din...

Hala, behintzat, goiza bera bezain luzeak genituela lanak eta atera ginen koinataren xaiatik bakoitza alde banatara, hamabiak aldera berriz bertan elkartzekotan. Nik neuk, betiko gisa, Bakartier kalera jo nuen karroxa-an arroselak, oillarrak eta peskadilak jaski banatan bereix nituela, eta oltarreen antxuak hartuta.

TiKo
erropadenda

Beleztarren Markesa Kalea
Telf. 64 42 86
HONDARRIBIA

TXIMAK
ILEAPAINDEGIA

ZORIONAK
ETA FESTA ONAK PASA!

Almirante Alonso
Telf. 64.41.58
HONDARRIBIA

ESKATE ETA SURF
DENDA

Sokoa merkataldegia, 12
Telf. 64 15 82
HONDARRIBIA

Goizak ez zidan orain hemen aipatzeko-rik ezer eskaini: hango etxeak eta jendeak eginak zeuden nire oihueta. Zertarako zuei esan hango tratua egin beharra, hango "tori" eta "tali" amaigabea, hango auzotar batzuen aurpegi xalao eta besteen ipurterrea...? Hango xehadurak zertan zuei kontat? Hori bai; hau saldu bestea gorde ari nintzelarik, zera... zoriareko perikitoa eramane nuen go-goan goiz qsoan. Nere artean: garden ez kantatuagatik kardanbiloen pare, polit askoa zegoen gaixoa luma urdin eta horietan, xalto eta moko kaiola barrenean... Kujirre eta kirri, ez zuela, bada, gaizki emango gure sukaldeko leihoan... Konten ibili nintzen etxera eramango nuelakoan, inondik ahal baltiz.

Eguerdia-irirako dena saldua nuen zoriarekin, eta agindu bezala, hamabiak aurretik prantatu nintzen koinataren xaian. Han zegoen bera. Martxela Txiki eta besteak artean falta. "Hauxe dūn, bada, abagadunea; galdagin behar zionat". Ea niretzat emango zite zidan, bada, perikito polit hura... Koinata ez zen malmelitu ere.

-Eraman dezakenan, neska. Mugan trabarik jartzen badine, solamente...

Denbora asko baino lehen osatu ginen koadrila. Eguneko gorabeherak eta irabaziak elkarri esan bitartean tresna guztiei txukun-garbitu bat eman eta hurrengorako ere bazterrean jasoak utzi genituen kurioa.

Handik etxerako bidaia alpernik ez egiteko, eta han nola askozaz merkeago geneuzkan azukreak, hariak, medikamenduak, arropak eta halakoak..., ez ginen, bada, tuntuak izango eta, aldikopixarbat-aldikopixarbat, ekarri egiten genituen. Etxean ez zela zerbitu behar...? Bada, saldu eta kito, hortan ez zegoen ezinik, halakoxe premia gorrian bizi zen jendea garai hartan.

Beraz, hemendik haruntzakokan arraia eramane genueneko poltsa beretan handik

honakoan bestelako paketeak gorde, gerripeutara lotu, bata besteari goitik beharaino begirada egin, bizkar gaitetik manta haundia bota, ezker eskuan nik perikitoa, kaiola estalian, hartu eta "gargero Benino zai dugu" pentsatuz, han abiatu ginen plaia aldera koadrilako sei andrazko beltzak, zabaLEAN lodi. Ordurako ez zen ikuskizun estrainoa, jakina, halabaina gaur "prozesio" hura inork aurrean ikus balez, anima erranteak ginatkeelakoan, ihes egingo luke, itzuri joango litzateke zakur aurreko erbi gixa.

Gu plaiara orduko, han zen Benino, pentsatu bezala, Marea behean oso eta botera igotzeko gonak jasotzen lanik ez, bustita ere. Arranplatik ez gintuzten ikusten ahal begiak luze luzatuarren, hain-halakoxe txoko aproposa genuen hartua Beninorekin. Goardian

Dupont ote zen beldur ginelako. arraunari ezti-ezti akin zion Beninok Puntaleantiz, zuzen-zuzen gabe, porsiakaso ere, zehar-zehar ipar-oeteka buelta luxego bat emanaz.

Ibai erdira iristeko izango ginen artean, nire perikito bilaba, ez tus eta ez mus, karriaxika hasi zenean:

-Aurrez lez! Ajrretele, ajrretele, ajrretele...!!!

Kantuan ez jakinki eta frantsesez ariki, deabrua! Eginahalean kaiola astinduz, ixo-ixoi, azpian tapa-tapa jo... burura etorritako guztia egin eta esan nizekin baina, to! alperrik: "ajrretele, ajrretele...!" berak, Baionatik ere entzuteko moduan.

Ez zen nahi ordurako isildu, lehengo tapakiz gain nire manta haundi beltza bota eta erabat estali nuenan ilunpetan. Berandu zen lada, ordea, berandutxo noski! Arranpla goeneko kaxotatik Dupont xendarmea (Dupont gaiztoa bera!) irtena zen ur iskinaraino, eskuan pistola zuelarik. Une larriak paseak ditut makina bat nire denboran horrelakorik ez, horratio!

-Retournez! Venez ici! Itzul zaitezte! -gi-hukatzen zigun zakur amorratuak halakoak. Itzul zaitezte, inori min egin diezaiozan baino lehen!

Ez generaman gurekin xendarmearentzat tranparik, poltsatakoak ez ziren haren-tzat pekatu, handik nola-hala irteeta libre bait zen. Baina endemoniadiak jakin izango zuen nondik edo handik goizean paseak ginel, eta hurrengorako ezagutu ere umilatu egin nahiko gintuen, edozein moduz ere.

-Itzuli gu? Hiregana?... Hago hortan! Makurtu denok... -esanda arraun eta arraun ekin zion Beninok, orangoan bai zuzen eta gogotik Puntal aldera.

Gaiztoaren famak ez dire gehienez alperrik eta, guk etsiko zuela uste izan arren, Dupont gaiztoak, Dupont doilorrak, Dupont animalia ez besteak, tiro egin ez zigun,

INAUTERI

BAZAR

ARROPAK-ERREGALUAK

Ordutegia: 11 - 1;
5,30 - 9,30

Denda Kalea, 8 (Aldo Zaharrean)
HONDARRIBA

ITSASO

ILEAPAINDEGIA

Marqués de los Vélez, 2
Telf. 64 27 98
HONDARRIBA

JAVIER

OPTIKO OPTOMETRISTA

KONTAKTO LENTEAK

San Pedro, 12 Telf. 64 37 75
HONDARRIBA

bada...?! Tiro bakar sekoi. Bai Benino giza-joari eman ere. Balak ababorreko karele azpiko ohola zulatu eta belatu atzean, zangoan goian jo zuen gure mutila. Graziak bete-betean eman ez zionik! Kopetan oina-zearen zimurra agertu zitzaion eta eskuetako bat, oharkabean, zeraman arraunetik zangora joan. Ez ginen geu ere arraunean kamutsak eta, Martxela Txikik-eta Beninori kontzen, kaso egiten zioten bitartean, neuk eta beste lagunetako batek airoso asko eraman genuen botea Puntaleraingo.

Bala sartu bezala ateratzen zitzaion, nonbait, axat-axaletik, Beninori, estiorra ere zulaturik Jainkoak daki nora gaitzeko. Bazuten gure lagunak odola geratzen lanik pranko. Zango-rik oinera dena gorri-gorri Beninok: mina, al-diz, ez omen zuen hainbesterainokoa. Mutilak odola eta boteak ur geza-gazia: bukeraz beharko bote zolia eten gabe bukatu, zazpi-rok hondora ez joanenean.

Puntalen bertan genuen hurrengo eta azkeneko arazoa: Prantziko partean xendar-meak nola?, bada halatsu hemen karabine-roak; eta emakumeontzat, matronak. Ez ziguten apenas éinoiz kasorik egiten, ez musu-bapoak ginelako noski, eskupeko asmatu zenetik oker asko zuzendu delako bai-zik. Gainera oraingoan Beninorena genukan. Tiroa zergatik, gaidetuko ziguten; Dupont madarikatu hura burutik egina zegoelako seko, erantzungo genien. Guk etxe-koei abixoa eman bitartean kontu egin zie-zaiotela erregutuko genien; ezin ziren horretara ukatu. Hala guk lasai hasituko genituen gure barrenak behar zen tokian. Gaitzerdi, beraz, Benino giza-joaren kalamidade-a...

Dena erdiz-erdi asmatu genuen. Botetik zazpirok nola edo hala betititu, karabinero kaxotara igo eta hauen eta matronaren aurrean guzti horretaz, pausoz-pauso, ederki ari ginelako, hara non hasten den berrito karaxika nire perikito petrala:

-Trrramando-(kon)trrrabando!... trrrramando-(kon)trrrabando...!!!

Kantuan ez zekiena, lehen frantsesez eta orain gaztelaraz!?? Nere artean: "bejon-deiola". Gainera nola bereizitu, orde, bilaba arrai harek, "ejrrre" frantsesa lehen eta "er-rrre" espainola orain... nola, orde?! Dea-brua, halakoa!

-Trrramando-(kon)trrrabando...!!!

Ez zela isilduko! Akabo: han egin zuen ordurarteko gureak. Karabineroetan ere ez ziren denak gure jokukoak eta, nola ez ba?, txori berritsu hari entzutean hala adierazi ziguten, alegia, baietz, Benino zainduko zutela zainduahalean, baina gu matronaren gelara iragotzeko eta arropak kentzen hasteko, miatu behar gintuztela eta. Beharko kendu...! Han aurkitu zizkiguten azukreak eta gainerakoak pilaka... Itzuri joan ahal bagintez! Nora, orde, fiura harekin, arropa txuri-

txikitari, nora demontre...!?

Kendu zizkiguten poltsak, eraman zizkiguten ekarritako guztiak, utzi gintuzten ez zeru eta ez inperu. Sikira hor bukatu izan balitz dena, baina kiai! Mutila (edo zuek esaten duzun bezala "isuna") ere ezarri beharra zegoela eta... hainbeste. Hasi ginen goizean irabazi xoxak pilatzen eta, iristen ez zitzaigun arren, aski zela eta joateko; ez zedila berriz horrelakorik gerta!

Horra, bada, dena esana. Azio ederra egin zigun harako perikito urdin-honiak: "err-rreka" eta "ejrrreka", kanturako ez baina, salatari aparta agertu, nola Frantziar hala Espainiar, eta, ondorioz, Benino minduz aparte, gu denok muskildu, hondatu eta itsusi utzi. Seguru aski, euskaraz ere ez zen horren gaizki moldatuko bilaba hura! Geroztik pentsatu ere izanketu dut ez ote zuten karabineroek aldera Frantzikaldera eramango perikito elebiduna eta Dupont gaizto maltzurak berak Hendaiako larunbateroko ferian apropos salduko gure koinata moduko bati mugia iskinan dabilen bati. Auskalo...!

Senar-emazteok bezala alaba koskor biek ere ulertu zuten pasadizoak ez zela txalo-garria eta, txalo jotzeko gogoz bada ere, zai geratu ginen amona Jexuxak aurrera zer esango edo zer egingo. Piska batean ez zuen deus esan, ez zuen zirkirik egin, artean buruan beste zer bait irauka balebiliko bezala. Atekeabe eta gorroto zahar joanek hutsu-ne haundiegia, agian, bihotzaren oroitza-petetan.

-Ez dakit gorrotatu dudan sekula perikito bilaba hura; ez dakit...

Esan, zutitu, Itziar eta Lierniri goxoki pare bana musu banarekin eskaini eta kaiola aurrean jarri zen, behatz erakuslearekin alantre garraren gaoora eta beheera, gure "Peri" eta "Kitto" ("Kitto" eta "Peri" nahiago baduzu) kantu ala kontu bizian ari zitzaizkiolarik "er-rreka" eta "ejrrreka". Auskalo...

Jesusmari Mendizabal
1989ko uztaila

erosle

SUPERMERCATUA

**Herri guztiari,
Zorionak!**

Sanctiagokalea
HONDARRIBIA

E D I

Komisoi, toaila eta
izara ederrenak,
bertan daukazazu

San Pedro, 10
Teléfono 64 22 69
HONDARRIBIA

GABI

LOREDENDA

Almirante Alonso, z/g.
Telf. 54.21.07
HONDARRIBIA

HONDARRIBIKO KOADRO BITXI BAT

Garai batean eta ez horren aspaldi Txin-gudi badiako urak San Pedro kaleraino in-ten omen ziren. Guk, noski, ez dugu horrela-korik ezagutu eta ditugun notiziak liburuetan irakurrita eta zaharren ezpaintedatik jasoak dira. Horren irudirik, ordea, pintura edo ar-gazkinik, ez genuen ezagutzen. Noizpait, hala ere, Manzano Monis eta Jaime Rodri-guez Salis-i entzunda, horrelako koadro bat bazegoela ikasi zuen Javier Sagartzazu margolari herriarrak. Koadroa Tarbesko museoan omen zegoen. Horrela, bada, due-la hiru bat urte, Javier eta Jose Luis Arbelaiz-tek, jakinminak eta ezinegonak akulatunik, safari artistiko bat antolatu zuten Tarbesa, hori egiaztatu eta haren berri jasotzeko as-moz.

Iristen dira biak Tarbesa, museoan aurkit-zen dute eta gogo biziz koadroaren bila has-ten dira gora eta behera. Baina ez dute aur-kitzen. Buelta aldera museo osoa ikustera! Azkenean, laupabost aldiz gelaz gela arre-taz miatu ondoan amore eman behar dute gure ikerlariek. Arras frustaturik, herria itzul-tzen dira triste. Eta zalantza bat pizten da bion baitan: behar bada, museo gehiago egongo zen Tarbesen... Rodríguez Salisek, ordea, ezetz esaten die, museo bakarra da-goela han.

Hala ere, arretaz eta etsi gabe bilaketan diharduenak azkenean aurkitu egiten omen duenez, egun batean Sagartzazuk Javier González de Durana, arte kritiko eta Euskal herriko Unibertsitateko irakaslearekin egiten du topo eta honek Luis Paret pintoreari buruz lan bat argitaratu berri duela aipatzen dio: *Puertos Vascos en la obra pictórica de Luis Paret y Alcázar* (1). Eta bertan pintore honen

bi koadrotan agertzen dela Hondarribia. Bat liburuaren azalean gainera. Koadro honetan urrutu agertzen da Hondarribia eta paisaia Amute aldetik dago hartua. Badu balio artisti-korik baina dokumentu gisa ez digu halako gauza berririk erakusten. Koadro hau, Bilbo-ko Arte Ederretako Museoak erosi zuen 1986 urtean. Bestea da, baina, Javierrek bi-latzen zuen koadroa. Egon, ordea, ez ze-goan Tarbesko museoan, Caen-go Arte Ederretako Museoan baizik, Normandian, orduan jakin zuenez. Sagartzazuk bertara idatzi eta koadroaren diaposiliba eta hainbat xehetasun bidali zizkieten handik borondate-

rik atseginenez. Honetan ez zion pistak hut-sik egin Javierri. Berari zor dizkiogu ondo argibideak ere.

Bigarren oleo hau (44,3 x 57,2 cm.) 1786 urtekoa dela diote kritikoek. Ezkerrean, Ma-dalenaren baluarte ageri da, artean osorik, 1795ean puskatu bait zuten. Eta bertan muno txiki batean soldadu itxurako batzuk daude atsedean hartzen, aldamenen fusilak eta pitxar batzuk dituztela. Eskuin alderago emakume batzuk. Dena lehen planoan. On-doren, irudiaren erdian, Portuko etxeak ikus-ten dira, urrutu samar. Atzean hiru mendi ton-tor. Eskuin aldean, hurbilago, bela ontziak, mandoak, eta gizon eta emakume batzuk lanean. Ondoan beste talde bat, gehienak emakumeak, arraina txalupa batzuetatik deskargatzen ari. Paret pintoreak orlebre ukitu bat du bere lanetan eta ezaugarri hori nabari da koadro honetako pertsonailetan ere. Irailako ilunbarreko kolore arrosa du ze-ruak, grisaz nahasirik, eta ura ere berde grixa da. Hain zuzen ere, entonazio delikatu hori da koadroaren bikaindasunaren berez-garrietako bat, gehiena zerua bait da. Guri, ordea, urrutu ageri den auzoa axola zaigu, beste inongo irudietan ez bait dago horren lekukotasunik. Etxeak, gaurko egunean San Pedro kaleko, Txantxangorri, Maite eta Azeri dauden etxeak ditugu. Azken-Porturaino. Et-xeak, gaurkoak bezalakotxeak dira. Hauen aurrean Txingudi badiako urak ia bertaraino iristen dira. Atzean Santiago kalea dago. Urrutixago Berueteke muna, eta azkene-an Higer.

EDERKI

JANTZIAK

San Pedro, 8 Tel. 64 13 19
HONDARRIBIAJoanetik joaki,
Eldutik elduki,
eta jantzi polita eta
edertetik Ederki.

Itxas-Lore

LOREDENDA

S. Pedro, 65 - Tel. 640202
HONDARRIBIAItxasoak lore asko
eman ditu, baina zihur nago
Hondarribiko itxasoak eman
duen lorerik ederrena
legatza dela.

Esan bezala, koadroa Luis Paret y Alcázar margolariarena da. Pintore madrildar hau (1746-1799) Goyaren garaikoa da eta oraintsu arte aski ezezaguna izan bada ere, egungo kritikoen ustez denbora hartako omena omen genuke, Goyaren beraren ondokoa edo. Eta Euskal herriko portuez egin zituen koadroak bere lanik berezienak eta ederrenak omen ditugu. Madrilo Gortean bere babeslea zen Luis Infanteak (Carlos IIIren anaiar izan zituen istilu batzuen ondorioz, Puerto Ricora desterratu zuten pintorea 1775 urtean. 1778an itzultzen utzi zioten baina 1787 arte Madrida joaten ez. Bitarte horretan (1779-1787) Bilbon bizi omen zen eta lan asko egin zituen denbora horretan. Besteak beste, Manuel Munibe Peñafloriadako Kontearen erretrato bat ere bai, segur aski. 1786ko uztailaren 4ean Carlos IIIak hemengo portuak pintatzeko eskatu zion eta horretan sailatu zen Hondarribitik Portugaletaraino. Hamabi bat koadro pintatu omen zituen. Koadrook, Eskorialeko etxe batera joan ziren baina frantsesak sartu zirenean sakabatu eta asko galdu ere egin ziren. Hondarribiko bi hauek, berniz, salbata egin ziren zorionez, eta aipaturiko lekuetan daude.

Horietako bati eskerrak nolakoa zen Portua XVIII mendean atzeman dezakegu begiz.

J.A. Letamendia

(1) Lan hau Bilboko Arte Ederretako Museoak argitaratu zuen 1986ko Urtekarian (19-45 orr.). Aurretik, Jeanine Batille-k egindako lan batean dago honen aipamena: *Les attaches françaises de Luis Paret y Alcázar*, "La Revue du Louvre et des Musées de France", 16e. année, N. 3, 1966 (157-164 orr.).

Portuko etxeak.

Ezkerreko taldea.

Guadalupeko

Jaatetxea

Tel. 64 46 81
HONDARRIBIA

JOSE ORONÓZ JOAN ZAIGU

Orain hilabete batzuk "Hondarribia" aldizkarian Jose Oronoz arrantzale margolariari "blagan" saillean elkarriketa bat egitea aipatu genuen. Juanito San Martinen ideia izan zen. Mugitzen hasi orduko makal zegoela erantzun ziguten baina. Geroago berri tristea intsi zitzaigun: Jose Oronoz hil da.

Gizon honen arte emailza oso berezia da eta azterketa sakona merezi du. Arrantzale izaki, itsasoa utzitakoan hartu zituen pintzelak Hondarribiko eta arrantzaleen bizitzaz oso ikusmolde pertsonala emateko, errealitatea barritik, ez kanpotik, ikasita. Akademiako artifizioak kutsatu gabe (me-

sedegarri gertatu zitzaion aukeran horietan ikasia ez izatear uko egin zion ere axaleko tipismo artifizial eta folklorikoaz pintatzeari. Benetako artista baten sensibilitateaz, haur baten begiz eta moduz egin zigun bere kronika sotila, perspektibian, anatomietan, jazarretan, koloretan, edozeinek ulertzeko eta sentiltzeko era nafi zirraragarrian.

Joan zaigu Jose baina hemen gelditu da bere obra, hemendik aurrera hemengo arte bizitzaz hitz egitean aipamen berezia izango duen artista baten lana, Hondarribiko ohituraren dokumento bizi berdingabea.

"PIRU-MIRU" LEHIAKETA (1)

Aurreko batean esaten genuen bezala "Hitzez hitz" lehiaketa bukatutzat emanik, beste lehiaketa mota bati ekiten diogu hemendik aurrera. PIRU-MIRU izango du izena. Aurrekoa, Hondarribiko hizkeran oinarritua genuen, lexiko galderak egiten genituelarik. Hortik zetorkion izena. Oraingoa, berriz, zabalagoa izango da. Batzuetan Hondarribiko historia edo ohiturei dagozkien galderak izango ditugu, beste batzuetan toponimiazkoak, baserrien izenak, denetari-koak, herriko hizkerari buruzkoak ere baztertu gabe, noski.

Lehenengo honetan Alardeari dagozkion bi marrazki berdintsu argitaratzen ditugu. Bion artean hamar aldaera daude. Jokoa, hamar diferentzia horiek aurkitzean datza eta diferentzia horiek hitzez adieraztean.

Honela, esate baterako, gezurrezko adibide bat emanda: "Aurrean dagoen danborreroak luzeagoak ditu frakak marrazki batean bestean baino".

Jokoak, beraz, bi parte ditu: lehenengo, oharrena zorroztea diferentziak ikusteko, eta, bigarren, hizkuntza zehazki eta egoki erabiltzea diferentzia horiek tajuz adierazteko. Beraz, ez da onartuko marrazkian bertan markatuta bidalitako erantzunik. Idatzi egin behar da.

Hurrengoan, bestelako asmakizunak izango ditugu. Bale?

Lehiaketa-aldi honek datorren Aste Santura arte iraungo du. Asmatzaile asko izanez gero zozketa bat izango da denen artean, eta gutxitxo balira, denon artean banatuko lirakeke sariak, aurrekoetan bezala.

Lehenbiziko honen erantzunik irailaren 30erako bidali behar dira betiko helbidera:

"Hondarribia" aldizkaria
"PIRU-MIRU" lehiaketa
Euskara Kontseilua
UDALETXEA
Kale Nagusia
20280 - HONDARRIBIA

KANTINERARI

J. Grazenea

Aukeratutako Kantinera, amets eta hasperen egin! Itxaron beharko duzu alarde-eguna etorri arte.

Zure bihotza azkartu eta postu zure barrenezko suarekin.

Zure tankerarekin-siluetaarekin, bizkor eman politasuna alardeari barrenen barrenetik.

Zu izango zara lore bat bezala, erregin bat bezala herri-erdian.

Zuk izango duzu bakarti-burruka zure herriarekin bere begiradekin. Zure begirada zorrotzak zure irribarrea begi-urdin eta bitxiak dena gozaratuz erabili haizekita askatasunarekin zure egun amestuan.

Gora kantinera! Alai izango zara, musikarekin tiroekin eta tarrapa-tanborrekin tarteetan.

Zu joango zara lerroan alaiki, garaile bezala kolorez betea kalez-kale, gudariek eta jeneralarekin alardean Ana Birjina egunean.

Jose Grazenea.

VI LITERATUR LEHIAKETA "BORDARI" ETA "SATARKA" SARIAK

Hondarribiko Udalak, aurreko urteetan bezala, "Bordari" eta "Satarka" sariak antolatzen ditu aurtien ere. Aurkezteko baldintzak laster zabalduko dira herrian eskuko orrien bidez. Aldizkari honetan funtsezkoenak ematen ditugu laburturik.

Parte hartzeko Hondarribian jaioa edo gutxienez urtebete aurretik bertan erroldata izan behar du idazleak. Bi maila daude: A maila, 18 urtez gorakoentzat, eta B maila, 18 urtez beherakoentzat. Gaiak libreak izango dira eta lanak argitaratugabeak eta inon saritugabeak. Lanak, makinaz eta tarte bikoitzez idatzi behar dira. Lan bakoitzeko hiru kopia aurkeztu behar dira.

Lehen orrialdean dato hauek adierazi behar dira: Zein saritara aurkezten den lana ("Bordari" (ipuinak ala "Satarka" (olerkiak sarira), zein mailatan (A ala B mailan), lanaren titulua eta egilearen izenordea. Sobre itxi baten azalean lanaren titulua eta egilearen izenordea idatziko dira; sobre barruan, egilearen egiazko izen-deiturak, helbidea, eta telefona.

Lanak aurkezteko epea 1989 urriaren 31an, eguerdiko hamabietan amaituko da. Ordurako udal bulegoetan emanak edota posta kutxan sartuak egon beharko dute.

Epai-mahala Udalak erabakiko du eta honen erabakia aldaezina izango da, beharrezko irudituz gero sariak eman gabe ere geldi daitezkeelarik.

"BORDARI" SARIA

A MAILA

Ipuinak 3 folio izango ditu gutxienez eta 10 gehienez. Lehen saria 80.000 pezetakoa izango da eta bigarrena 40.000koa.

B MAILA

Ipuinak 2 folio izango ditu gutxienez eta gehienez. Lehen saria 35.000 pezetakoa izango da eta bigarrena 20.000koa.

"SATARKA" SARIA

A MAILA

Olerkiak 50 lerro izango ditu gutxienez

eta 150 gehienez. Lehen saria 80.000 pezetakoa izango da eta bigarrena 40.000koa.

B MAILA

Olerkiak 50 lerro izango ditu gutxienez eta 150 gehienez. Lehen saria 35.000 pezetakoa izango da eta bigarrena 20.000koa.

Sari guztietan orroigarri bat ere emango da.

Ea, bada, aurtien inoiz baino idazle gehiago aurkeztzen den!

UDAL EUSKARA-KONTSEILUA

HAWAI

GOZOTEGIA

S. Pedro kalean
HONDARRIBIA

Nahiz urrutiko izena eduki bertako pastelak dastatu dezakegu Hawai gozotegian. Ikusi ahal duzue inoiz umenen bat bere sudurra kristalean pegaturik.

AQUARIUM

JATETXEA

Zuloaga, 2 - Tel. 1943) 64 27 93
HONDARRIBIA

Denbora batean ikatztegia izan genuen, gaur honelako jatetxe ederra dagoen lekuan. Orduko ikatzarekin prestatuko ote honelako jaki onak.

ENDANEA

LORE ETA LANDARE MINTEGIA

ENDANEA baserria
HONDARRIBIA

Behin baino gehiagotan, bururatu zait, neure burua lore bihurtuko balitz. San Pedro kaleko baikoi bateran egotea gustatuko litzaidakela.

HONDARRIBIKO HERRI EUSKALTEGIA

Ikasturte osoan egindakoa lerro bakan batzutan laburbiltzea ez da lan erraza gertatzen gehienetan eta azalpen hau motz suertatuko ote den beldurrez aurkezpenari lotzen gatzatuko.

Lehenik esan Hondarribiko Herri Euskaltegiaren lehendabiziko urtea izan den honek hamaika itxaropen eman digula eta hainbat pozibide ere.

Hasieran, jadanik urrutik gelditzen zaigun 1986ko Urriaren eta oraindik Euskaltegiari azken ukituak ematen gertatzen, topo egin genuen matrikulazioarekin eta hori izan zen gure lehenengo pozauna, gero Otsailean eta Uztailera matrikulazioez eta kurtsoan zehar ikasleek arduraz, asistentziak eta ikastaroak alera dieten etekina ikusita haundituz joan den sentsazioa.

Ikastaro desberdinetan izan dugun ikaslegoaren nolakotasuna ere ezin utz dezakegu aipamen berezirik gabe.

Nahiz eta gero garbiago eta zehazkiago ikusiko dugun, datu baliotsu bat azpimarratu nahi dut: gurean aritu diren 11 taldeetatik 5 goi-mailakoak izan dira, 3 Alfabetatze mailakoak eta 2 E.G.A.koak hain zuzen ere; eskualde euskaldun batek, gurea kasu, euskararen kalitateari zor dion begirunea plazaratuz.

Datu honek, besteak beste, itxaropentsu agertzeri behartzen gaitu irakasleok eta orohar euskara gure herriaren altor bezala kontsideratu eta euskaldunzarrek, euskaldunberriak trebatu eta giro horretan sartzeaz batera, prozesu honen lekukoa hartu behar dutela pentsatzen dugun guztiok.

Bestealde esan Hondarribiko Herri Euskaltegiok langile guztiok gure herriaren eta batipat euskararen zerbitzutan gaudela, bai euskaldunak bai euskararen erakusten metodo polit eta arin batez, bai alfabetatzaile gure euskalkia eta euskararen batua uztartzen laguntzen modu lasai eta atseginaz.

Eta orain doazkizue 1988-89 ikasturteari dagozkion zehaztasun batzu:

Irakaslegoa

Hauetx dira ikasturte honetan (kurtso osoan nola uda ikastaroetan) klaseak ematen ihardun duten irakasleak izenak: Maite Larrahaga Alberdi, Miren Genua Martinez, Ane Arretxe Arzak, Karmelo Goikoetxea Etxeberria, Josu Alkain Elizagire eta Jon Leizeaga Arriaga.

Ikaslegoa

Ikasturtearen hasieran, hau da Urriaren 3an, ikasle kopurua 103koa zen. Otsailean egindako matrikulazioarekin batera beste 9 ikasle eskolaratu gertu eta uda ikastaroetan ere 28 ikasle etorri zitzaizkigun euskara ikasi edota hobetzeko.

Beste zenbait datu:

Adina:

Ikaslerik adinduena: 70 urtekoa.

Ikaslerik gazteena: 16 urtekoa.

Bataz bestekoa: 25 urtekoa.

Jaioterrita:

Hondarribia: 76 ikasle.

Irun: 15 ikasle.

Gipuzkoa: 20 ikasle.

Euskal Herria: 9 ikasle.

Estatua: 18 ikasle.

Atzerria: 2 ikasle.

Bizilekua:

Hondarribia: 130 ikasle.

Irun: 5 ikasle.

Gipuzkoa: 2 ikasle.

Euskal Herria: 3 ikasle.

Begi bistan denez, gure hizkuntza ikasteko eta trebatzeko adinak, jaioterrak nola bizilekuak ez du oztoporik suposatzen eta bestalde poztasun haundiz hartzen ditugu datuok adin eta jatorri guzietako pertsonak euskara berreskuratu nahian ikusten ditugunean.

Euskaltegiaren kokapena

1988-89 ikasturterako, behin behineko egoitza prestatu zion Hondarribiko Udalak Euskaltegiari; gaur gero jakingo dugun bezala, Herri Bertan Etxe Kooperatibak dagoen Mugaire Etxea behean zegoen kokatuta Euskaltegia. Baina uda ikastaroak behar legez emateko eta behin betirako kokalekua izango delakoan, Polikirolegiaren ondoko Alondegia egokitu zitzaigun.

Urritik Ekainera bitarteko ikastaroan Mugaire Etxeko hiru gelak erabili ditugu eta azken ordutegian lau ikastalde sortu zirenez kanpoko gela bat erabiltzeri behartuak izan ginen. Laugarren gela hau Biteri Eskolak utzi zigun ikasturte osorako.

Aipatu bezala uda ikastarorako, eta hemendik aurrerako gure iharduerarako ere erabiliko diren, Polikirolegiaren ondoko Alondegia erabili dugu. Hemen lau ikasgela izan dira erabiliak, goizeko 8etatik eguerdiko ordubata 1erdiak arte.

Taldeak eta mailak

Hauetx dira taldeen datu zehatzak:

Taldea	Ikasle	Maila	Lortutako maila
001	13	1	3
002	15	2	4
003	14	4	6
004	18	4	6
005	13	Alfa.	Alfa.-EGA
006	12	Alfa.	Alfa.-EGA
007	16	Alfa.	Alfa.-EGA
008	11	EGA	EGA
009	10	2	3
010	9	6	7
011	9	EGA	EGA

Azken hiru taldeak Uztailera ikastaroak dituzte.

Ordainketa eta beka sistima

Ikasturte honetan eman ikastaroetan 40 pta./orduko kobratu zaie ikasleei; horren arabera hauek izan dira ikastaroen prezioak:

Urria-Ekaina: 13.500 pezeta.

Otsaila-Ekaina: 6.500 pezeta.

Uda ikastaroa: 4.000 pezeta.

Ikastaro guztiak HABEK subentzionatuak izan dira.

Honez gain Hondarribiko Udalak ikasturte honetarako eta datozenetarako ere beka sistima bat antolatu du, eta jakinaraz gainera egon zaitezten hemen doazkizue bete beharreko baldintzak:

a.- Langabetua izan eta langabe txartela ekartzen duenari matrikularen laurden bat bueltatuko zaio.

b.- Ikasturte osoan zehar % 80 asistentzia izan eta ebaluaketa frogak egin dituenari matrikularen laurden bat bueltatuko zaio ikasturtearen amaieran.

Egindako lanak-Didaktika arloa

Didaktika arloan behar diren gutxiengoak bete ditugula iruditzen zaigu. Horretarako behar ziren lan baldintzak, besteak beste, hauek lirateke:

-Gela atsegin eta ez itogarriak.

-Materiale eguneratua eta ugaria.

-Irakaslegoa didaktika arloan jantzia eta errekurso oparoak dituen.

Lehenengo puntuari buruz esan behar da Euskaltegiaren hasiera izateko eta behin behineko tokian gainera, gelak ederrak zire-

Euskaltegiaren egoitza.

la eta oso argiak. Inpresio on hau areagotu egin da Alondegira joan garenean, gelak haundiagoak bait ziren. Orohar ikastaldek oso handiak ez zirenez ez zaigu iruditu ikasleei itogarriak iruditu zaizkien eta alde horretatik ez dugu kexa bat bere ere entzun.

Lehenengo urtea izanik materialearen falta somatu dugu batzutan eta honi aurre egiteko irakasleen errekurtoak beharrezkoak izan dira, esku zabal erabili ere. Dena den datorren urterako eskasia hau somatuko ez dela zin dagizuegu horretarako bideak hartuak bait ditugu jadanik.

Ingurugiroaren aipamen bat egin nahiz genuke, berezko garrantzia duelako. Honekin esan euskararen presentzia nabaria zela Euskaltegia kokatutako auzoan eta bizilagunen harrera ona izan dela, beroa zenbait kasutan.

Helburuari gogozkiolarik esan daiteke

ikasleek ikasturtea ongi eraman dutela eta gehienek, klaseak eskuarki segitu dutenez ari naiz noski, suposa zekiekeen maila gairiditu dutela eta modu egokian gainera.

Ekitntza berezien edota kanpo-ekintzen arloan, eta baliteke lehenengo urtea izateagatik edo, ez da nahi genukeen hainbat egin eta egin dena Euskaltegitik kanpo ekin-tzak aprobetxatuz gauzatu dira.

Halere kanpotik zetozkigun aldian aldiko ekitntza eta ekimen guztien berri eman zaie ikasleei eta besteak beste hauetan hartu dugu parte, behar bada baten bat ahaztuz:

-Gaztetxean "Purpura kolorea" filmea.

-Irunge Euskaltegian antzerki emanaldi bat.

-Gudaalupeko Santutegira txango bat.

Azken hitzak

Datorren Iraitetik aurrera ere Euskalte-

gian izango gaituzue zerbaitetan laguntzerik nahiko bazenute edo euskara gurean ikasi nahi izanez gero.

Zuen gogoetarako, BORDARI zenaren hitz samur eta esanguratsu hauek txoko honetara dakartzizuegu:

"Kantauri itsasoak badu euskaldunentzat halako dei liluragarri bat eta euskal senak bertsoetarako isuria eman badizu, bertsoak atonduko dituzu; gaia itsasoa bezain zabala dukezu".

Aharpaldia ondo ulertzen duenari esan gurean lagunduko diogula bere bertsoak propio egin eta bere euskara joria aberas dezan; eta nahiz eta saiatu konprentitu ez duen horni esan altxor zoragarri hau eskuratze eta erabiltzeko bidean jartzen ahalegin-duko garaile indar guztiez.

* * * *

Ezingo genuke bakutu jaiak gogoan ditugula aipatu gabe. JAI EDERRAK opa dizkizuegu eta EUSKARAZ pasatzen badituzue ASKOZ HOBETO.

JAI ZORIONTSUAK PASA DITZAZUEN OPA DIZUEGU!

EUSKALTEGIA

ARRAUNLARI

JATETXEA

OROITZ

ERROPADENDA

San Pedro kalea, 8
Tel. 64.12.24
HONDARRIBIA

Butron pasealekua
Casa Etxe Alai
Tel. 64.15.81
HONDARRIBIA

txantxangorri

San Pedro kalea, 27
Tel. 64.21.02
HONDARRIBIA

Taberna behean,
ohizko denda lehen pisuan

ASMAZAK HAU!

Orain dela gutxi hil den nere osaba Joxek aspaldik kontatua.

Bere oroimenean emango diot atun xer bat esaldi hau nork eta non esan zuen arrantzale batek asmatzen duenari. Erne!

Ura bai, eta urik ez,
ura baldin bazen
ardu edango (hartzak hori)
eta,
urik ez dagoelako
ura edan behar.

(ez duk zaila)

Hilario Martinez

EZKONTZAK

UZTAILA

15ean: Adolfo Martin Fernandez, Donostia-koa eta M.ª Eugenia Irisarri Sarasola, Hondarribikoa.

15ean: Juan Manuel Perez Exposito, Hondarribikoa eta M.ª Rosa Fernandez Alvarez, Irungoa.

24ean: Demetrio Lazkanotegi Arrasate, Hondarribikoa eta M.ª Pilar Gomez Sanz, Irungoa.

28an: Juan Jose Gonzalez Garcia, Errenterikoa eta Miren Karnele Urtizberea Ugartemendia, Hondarribikoa.

29an: Francisco Javier Toledo Elizazu, Irungoa eta M.ª Eulalia Etxebeste Moreiro, Hondarribikoa.

29an: Alberto Balerdi Mendizabal, Hondarribikoa eta M.ª Jose Goikoetxea Balerdi, Hondarribikoa.

ABUZTUA

4ean: Angel Rubio Etxebeste, Hondarribikoa eta Maria Olaskoaga Peña, Hondarribikoa.

HERIOTZAK

UZTAILA

29an: Luis Mari Amunarriz Salaberria, 22 urtekoa. Errenteria Kalea.

ABUZTUA

1ean: Mauricio Oporto Portero, 84 urtekoa. Iturri-Berri Etxea.

7an: Jose Oronoz Elizazu, 77 urtekoa. Bernat Etxepare 1.

8an: Carmen del Olmo, 79 urtekoa. Almirante Alonso Kalea, Dorotea-Enea.

10ean: Esperanza Garcia Alegre, 83 urtekoa. Bidasoa Kalea, Ondartxo Etxea.

10ean: Angel Sorondo Iriazabal. Bernat Etxepare 1.

DEMOGRAFIA

JAIOTZAK

UZTAILA

21ean: UNAI - XABIER Rodriguez Alonso. Gurasoak: Francisco Javier eta M.ª Belen.

29an: ANDER Solaegi Etxebeste. Gurasoak: Luis M.^a eta Sara.

ABUZTUA

4ean: ADUR Aramendi Urkiola. Gurasoak: Jose Julian eta M.ª Mercedes.

6an: IGNACIO Alvarez de Aracaya Larraite. Gurasoak: Jose Ignacio eta M.ª Rosa.

15ean: EKHIÑE Roig Aldaya. Gurasoak: Miguel Angel eta Juana M.^a.

ZABALA JATETXEA

San Pedro Kalea, 14
Tel. 64 27 36
HONDARRIBIA

BEREZITASUNAK:
Txuleta,
Kogotea eta rapea

LUR GORRI TXOKOLATEGIA GOZODENDA

Lur Gorri etxek
Kai berri ondoan

GOSARIAK
APERITIBOAK
MERIENDAK

LUPE

ARRANDEGIA

C/ Zuloaga - Tels. 64 41 59 - 64 42 56
20280 HONDARRIBIA

Arrosela, legatza, antxua,
atuna, zerbait gehiago behar.
Aurreko baratz urdin horrek
ematen dio Luperi
bere baratzki ederrenak.

GAZTETASUNA

"Gazte gera gazte ta ez gauda konforme" kantatzen genuen gazteok orain dela hogei bat urte. Ez, ez ginen konforme eskaintzen zitzaigun apurrarekin, gehienetan arras guti izaten bait zen. Baina, ez ginen konforme egoten, batez ere, mundu berri baten itxaropena geneukalako eta, helduak izaterakoan gauza asko eta asko egingo genituela uste izaten genuelako. Horregatik, zenbat aldiz ez da entzuten: Ni berriro jaioko banintz...

Uste dut gaur egun berdintsu gertatzen dela, nahiz eta orain gazteei eskaintzen zaizkien gauzek ezer ikustekorik ez izan lehenagoko urritasunarekin. Bat gaztea denean amets asko dauzka buruan eta ez zaio inondik iduritzen helduagoko batek esan diezaiokenak inongo balorekin izan dezakeenik, eta ondorioz, aukera frankok ihes egiten du, berriro itzuliko ez delarik. Askotan, gatzetasunak berezkoa du inoren esanik edo aholkunik ez entzutea eta urguilu horrek berak ez dio mesederik egiten maiz aski, garai hauetan munduan zehar gazteei eskaintzen zaizkien aukerei behar bainako etekinik ateratzeko, baina horrela izaten zen lehen, horrela da orain, eta ziur aski horrela izango da gero ere.

Horregatixe, denon egitekoa izango litzatekeelako ustean nago- maisu, guraso, begirale, erakunde, etab., ahal den neurrian behintzat, gaur egun gazteek dauzkaten posibilitate ezberdin horiek jakinaraztea. Gisa honetan lagundu egingo bait genieke behin baino gehiagotan zer egin ez dakiten gazteei beren zulotik ateratzeko; mesede egingo bait genioke droga munduan dabilen

gazte horri bere zirkulotik ateratzeko; gizarte errugabe honek eskeintzen dizkion hainbat gauza zikinetatik at egoten; gazteak izanagatik helduagoak izaten; hitz batetan esateko: beren buruaren jabe izaten.

Eskeintzen arira itzuliz, esan daiteke egun, "Gazte-txartela" dela medio deskontu dextentea dutela noranahi bidaiatzeko, edo nongo museo eta erakusketak ikusteko, zenbait erosketa egiteko, aterpeetan gaua igarotzeko, etab... Hortxe daude ere, noizbehinkako lanak, hizkuntz ikastaroak, gazte elkartrukeak, atzerrian ikasketak egiteko modua, ikastaro ezberdinak, auzo-lantegiak, etab. luzea.

Guzti horietaz informazio zabalagoa eta zehatzagoa eman arren, eta Eusko Jaurlaritzaren laguntzarekin, laister irekiko dugu Sainduan "Informazio Puntua". Bertan, lehen aipatu ditudan erakunde, gazteentzako interesgarria izango den Euskadiko, Estatuko eta Europa mailako informazio zabala eman- go da.

J. Bereau

SOKOA

**LIBURU ETA
JOSTAILU DENDA**

Sokoa merkataldegia
HONDARRIBIA

TAOS

**MODA
ETA
KONPLEMENTUAK**

Bernat Etxepare, 8 (Miramar)
Telf. 64 23 29
HONDARRIBIA

teté

**OPARIAK
ARTISAUTZA
ZORIONAK!**

Matxin de Arzu, 6
Telf. 64.07.83
20.280 HONDARRIBIA

TINTIN KLUBaren UDAKO IHARDUNAK

1. IGER IKASALDIAK.- Maisu trebe eta ondo antolatutakoak (Unibertsitatean irakas-keta fisikoak ematen dituenak) lau igeri-keta mota irakasten dituzte: iger-igeriketa, crawl-igeriketa, sorbaldazko-igeriketa eta tximeleta-igeriketa.

Uztaila osoan zehar, hondartzako bi igeri-lerikutan, bat haundia eta bestea txikia, haur pila ikusi ditugu, batzuk igerian ikasten saiatzen eta besteak beren hasierako jarrerak hobeltzen.

Lau edo bost urtez geroztik, haurtxoak urarekin jolasean hasten dira, berarekin harremanetan jarri eta pixkanaka konfiantza hartzen joaten dira.

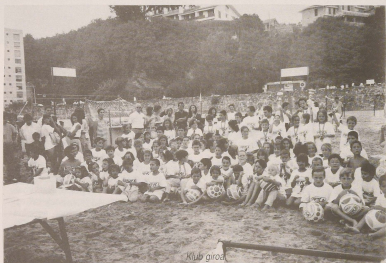
Ikusiko dira zenbait haur bildurti, haseran uretara sartu nahi ezik eta handik egun gutxi-tara, berriz, uretan saltoka dihardutenak.

Urarekin konfiantza hartu ondoren, igeri-keta mugimenduak zuzen eta egoki egiten irakasten zaie eta hau banaka, haur bakoit-zaren beharrei erantzunez eta bakoitzaren mugimendu guztiak zainduz, TINTIN KLUBaren heziketa erari jarraituz.

Egiten dituzte, baita ere, taldekako hezi-ketak. Hondarribiko Udalaren eskaerari begirunez kaso eginik eta helduek ere, badute beren tartetxoak, egunaren bukaeran, igerian ikasi nahi badute.

Honela, bost bat urtetik hasi eta hamahiru bat urte arteko mutiko eta neskatok, Hondarribiko Hondartzan udaldi bat osa dezake-te, igerian ikasiz eta igerian jolastuz.

2. HAUR BILKETA ETA JOLASALDIAK.-Igeriketa saioretatik at, jolasaldiak, so-lasaldiak, ping-pong txapelketak, futbol par-tidak, volley-ball ihardunaldiak, ohe-elastikoan saltokaldiak, lasterketak eta zen-bait motatako kirolak eratzten dituzte.

La Hermandad
JATETXEA

ZORIONAK!

Zuloaga Kalea, z/g.
Telf. 64 27 38
HONDARRIBIA

OTXOA
JANARIDENDA

BARAZKI, FRUTA ETA
HORRELAKOETAN
AUKERA HANDIA

HERRI GUZTIARI,
ZORIONAK!

San Pedro, 47
Telf. 64.16.84
HONDARRIBIA

PINPILINPAUXA

**ANTZINAKO ERROPAK
ETA TRESNERIA**

San Pedro, 1
Telf. 64 40 55
HONDARRIBIA

Txapelketak.

Uretan hoztutako gorputzak berotzeko dirudi...

Bainan atseginenak eguerdiko eta arratseko ordu-erdiko bainu libreak dira. Ikuste-koak dira haur tropelak baloi baten atzetik piszina saltoka, alaitasun zaratzatu eta bizi-Ordu-erdi honen irrikan agertzen dira haur guztiak, batez ere, eguzkia bixtan bada.

3. IGERI NORGEHIAGOKETA EDO TXAPELKETAK.- Jakina, jolasik aberatsenak igeriketako txapelketak dira. Hilero, Klub-eko Txapelketa edo Klub-eko Kopa jotzen da. Eta haur bakoitza, bere mailan, ahalegintzen da kopa edo dominaren bat lortzen, udaldiko oroigarri gisa.

Hilean zehar, beste zenbait txapelketa Hondarribiko merkatal-etxeak "sponsoria-

tuta" eratzen dira, sariak etxe hauek ematen dituztelarik.

Uztailako Klub-aren txapelketako sailkapenak hauek izan dira:

Igeltxoak:
(Igerian ez dakitenak)

1. PEREZ GURUTCHET, Uztziol
2. LEKUONA, Amaya
3. ELIZAZU, Jon

Txikiak:
(7 urtetakoak)

1. LARREA, Amaya
2. SAEZ, Josune
3. BERRA, Itsaso
4. FERNANDEZ, Manolo

Ertainak:
(8-9 urtetakoak)

1. MENTABERRI, Naroa
2. GARMENDIA, Iñigo
3. GARCIA, Urko
4. DE MIGUEL, Joseba

Haundiak:
(10 urtetik gorakoak)

1. GARCIA, Unai
2. MONFERRAND, Nicolas
3. DE MIGUEL, Edorta
4. VALERIO, Ainhoa

Azpirarragarriak dira Klub Tintin-en igerian ikasitako edo Klub-etik pasatako zenbait gaztek atera dituzten sari edo txapelak.

Adibidez, Garmendia Haritz gazteak, eskola mailako crawl-igeriketan, Gipuzkoako txapela lortu zuen. Jon eta Belen Santamaria neska-mutilek, beren mailetan, Gipuzkoako txapelak lortutakoak dira, baita ere.

Eta badira Frantziako txapelketetan parte harturikoak, Hendaia-ko "Club de Natation"-ekin eta marka politak atera dituztenak, adibidez Patricia eta Mikel Franco anai-arrebak.

IGERIZALE

Gaxen

CROISSANTERIA

*Urtean zehar beren
gosari eta mendariak
bertan dastatu dituztenei,
esker onez,
Zorionak!*

Matxin de Arzu, 1
HONDARRIBIA

ONIBAR BULEGOA

Domingo Egia, z./g.
Telf. 64 21 75
HONDARRIBIA

HONDARRIBIKO BASKET ELKARTEA

Aurreko denboraldia. 1988-89, arrakastatsu gertatu da berriro Hondarribiko Basket Elkartearantz. Garrantzitsuen, Hondarribiko ikastetxe guztietako neska-mutiek Gipuzkoako eskolarteko saskibaloian izan duten partaidetasun handia izan da. Neska-mutik horiek Elkarteko monitoreek zuzendu eta entrenatu dituzte ikastetxe guztietan.

Ikastetxeetako lan horretaz gain, kategorio federatueta, ekipo bat aritu da Estatuko Bigarren Maila femeniinoan, beste bat jubeniletan eta kadeetan lau.

Basket Elkartearantz axola gehien duena saskibaloian ari diren Hondarribiko gazteen kopuru handia bada ere, zilegi da kirol honetan lortutakoak ere aipatzea.

Horrela, Bigarren Mailako taldearen denboraldi bikainaren berri eman behar dugu. Lehen Mailara pasatzeko igoera-fasea jokatzeko klasifikatu bait zen; eta ia-ia lortu ere bai, horretarako eskubidea ematen zuen azken partidua galdu bait zuen.

Talde jubenila, aurreko denboraldia Gipuzkoako txapeldun gelditutakoa, kategorio handiko torneo batean parte hartzea deitu zuten Bordenela, Europako hainbat erresumatako ekipoekin batean, eta Hondarribiko

ekipoa bigarren gelditu zen. txapeldunaren kontra bakarrik galduta, eta gainera hondarribiarrek trofeo indibidualak lortu zituztelarik.

Kadete talde bat, Gipuzkoako Txapelketan bereganatu zuen arrakastagatik, probintziaren ordezkaria izan zen Euskadiko Txapelketan bere kategorian.

Basket Elkartearen asmoa datorren denboraldirako (1989-90), ahal bada, lorturiko emaitzak hobetzea da, bai partaideren kopururaren aldetik, bai hango eta hemengo txapelketetako sailkapenetan.

Gainera, 1989-90 denboraldi honetan Hondarribiak mutli talde federatu bat izango du jubenilen mailan, eta hori, agian, garaipen zerrenda baten lehen katemaila izan daiteke mutliaren saskibaloian, orain arte neskenean gertatu denaren antzera.

Asmo hauek, ordea, porrot egin dezakete baldin eta, aspalditik esaten ari garen bezala, Ondartzako Polikrodegri Berna berehala egiten ez bada, zaila bait da Jostaldi Polikrodegriak orain duen antolaketa gaste guzi hauei saskibaloian jarduteko aukera egokia ematea.

Nieves Alza

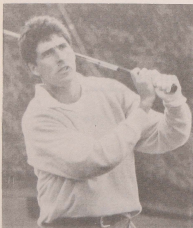
TXEMA OLAZABAL HOLANDAKO OPENEAN NAGUSI

Uztailaren 30ean, igandea, etxalero zarratsuk entzun ziren Hondarribian Arrazola Joxe Mari Olazabalek Holandako open-enean, "irekian", lortutako garaipena zen. Horretarako desentpatea jokatu behar izan zuen Ronan Rafferty irlandarra eta Roger Chapman ingelesarekin. Orena Holandako Zandvoort-eko Kennemer golf Clubean jokatu zen, euri etengabeak bazterrek bustitzen zituela Txema 277 kolpez berdindurik gelditu zen aipaturiko bi jokalariekin. Aurreko egunetan denen aurretik ibili zen, igandea, ordea, egun motelagoa izan zuen eta orduan gertatu zen berdinketa.

Desentpatea ere ez zen erraza izan. Chapman ingelesa lehen zuloan gelditu zen bazterturik eta Rafferty eta Olazabalek berdindurik jarraitu zuten ondoko zazpi zuloetan, baina azkenean irlandarrak zazpi kolpe behar izan zituen, hondarribiarrak, berriz, sei.

Torneo hau 498.000 dolarrez (ia 60 milioi pesetaz) horniturik dago eta Europako zirkuitorako puntuatzen du. Sailkapena, holara izan zen:

1. OLAZABAL 277
2. Rafferty (Irl) 277
3. Chapman (Ing) 277
4. Pannevis (Sue) 278
5. Brand Jr. (Esk) 279
6. Torrance (Esk) 280
7. Parry (Aus) 280
8. Martin (Esp) 281
9. Smyth (Irl) 281
10. Feherty (Irl) 281
11. Ballesteros (Esp) 282

TXORI TABERNA

Higuer Itxas-argi ondoan

TXORI entsalada berezia
Txuletak
Atuna

S. Pedro kalean - Tel. 642734
HONDARRIBIA

A, a. a. ardo gorri naparra
E, e. e. nun hiri baino hobe
I, i. i. Hau gure Hondarribi
O, o. o. Euskaraz mintza gero.
U, u. u. kantari gabilza gu.

HONDARRIBIKO FUTBOL ELKARTEA

Joan den urtean, 1988-1989, Hondarribiko Futbol Elkartek honako taldeak izan zituen: Preferente, Lehen Mailako Regionala, bi talde jubenil, Infantil eta Infantil Txikia.

"Preferente" delakoak bigarren urtea daruma maila honetan, nahiz eta bosgarren postuari eutsi ia liga bukaera arte, bederatzigarrena geratu zen.

Lehen Maila Regionaleko Taldeak nahiz eta maila honetan lehen urtez debutatu eta beste talde bikainagoak bazeuden mailan, bederatzigarren postua lortu zuen.

Lehen Mailako Jubenil taldeak urtean zehar gora-behera ugari izan ondoren bederatzigarren postuan gelditu zen.

Bigarren Mailako Jubenilak, maila honetan jokalaritza guztiak berriak izanik, hamabosgarren postuan amaitu zuen.

Infantilar lehen aldian hirugarren postua lortzeko bigarren txapelketan jokatzeak aukera eman zion. Bigarren postua lortu zuen eta lehen mailara igo zen.

Infantil Txiki taldeak lehen aldiz federatuetan parte hartu eta denboraldi ona burutu ondoren hirugarren postua lortu zuen.

Datorren urtean izango diren futbolarien izenak.

Preferentean:

Joan den urtean egondakoak: Manu Treku, Patxi Cortés, José G. Herraiz, Ion Diez, Aitor Iñiguez, Imanol Canal, Víctor Bercena, Juanan Goikoetxea, Iñigo San Miguel, Koldo Emery, Manu Vidaurreta, L. Javier López Recarte, Tomas Olaiz, Koldo Apalategi. **Aurtengo berriak:** Patxi Festa eta Alfonso Jaumieta (Hondarribiko Lehen Mailako Regionala), Martxel Mariskal (ikasketak bukatuta), Luis Gonzalez eta J.C. López Recarte (Irungo Rocakoak).

Entrenatzailea: Javier Vallejo.

Lehen Mailako Jubenila:

Ihazkoak: Iñaki Ruiz, Javi Hualde, José A. Rodrigo, Iñaki Nikolarena, Joseba Zubillaga. **Berriak:** Aitor Canal, Mikel Lazkanotegi, Mikel Louvelli, Joxe Agirre, Natxo Vidaurreta, Igor Dominguez, Joseba Etxeberria, Xabi Izeta ("B" jubeniletik), Iñaki Cuevas, Gorka Sarriegi, Juanjo Alza, Kepa Txapartegi, Bertol Lekuona (infantiletik), Fernando Urtizberea eta Eduardo Vázquez (San Marcialetik), eta Joxe Martinez (Easotik).

Entrenatzailea: Mikel Jauregi.

Lehen Mailako Regionala:

Ihazkoak: Jose M. Goikoetxea, Salva De Juan, Antxon Urtizberea, Migeltxo Sorzabal, Ignacio Estévez, José I. González, Josu San Miguel, Igor Zubieta. **Aurtengo berriak:** Kerman Laporte, Aitor Vitoria, Enrike Garin, Xabier Goikoetxea, Yon Sánchez, Roberto Torija, Aitor Anuncibay, Mikel Txapartegi, Xabier Lopelegi, Iker Oliveri (jubenilak), Xabier Etxeberria (Hondartzatik), López Ovalle (irundarra).

Entrenatzaile: Jorge Viles.

Ekonomiari dagokiona.

Zenbait ate jo ondoren 4.710.358 pesetako kopurua jasota, eta 4.635.680 pesetako gastuak izan ondoren, 74.678 pesetako superavit izan zen.

**NAUTICA
JAUREGUI, S.A.**

**DIESEL ITSAS MOTORREN
BANATZAILE BAKARRA**

Itsas Argi, 5
Telf. 64 12 26
HONDARRIBIA

VIDEO CHARLOT

San Pedro, 87-89
HONDARRIBIA

**LA
CROISSANTERIA**

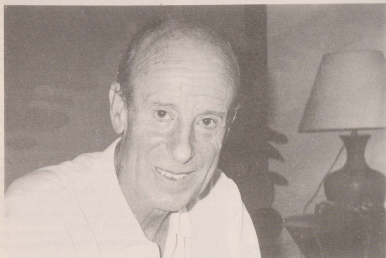
OPLI DENDA

Villa Dolores
HONDARRIBIA

Kai zaharrerako bidean, eguzkia hartzea edo etxeak bentara noiz etorriko zai egotera joaten direnentzat denbora pasa goxatzeko aukera ederra eskeintzen zaiguna aurrerantzean. Garai bateko ogi puskaren partez, croissant egin berria. Krush, krux.

Migel Bernedorekin hizketan

HONDARRIBIKO ARRAUN ELKARTEA

Migel Bernedo Ansotegi.

Arraun bizitzaren berri jaso nahian Migel Bernedogana jo dugu argi eske. Migel Bernedo Ansotegi, betiko hondarribiarra dugu, jaiotzez, bizitzez eta bihotzez. Herria gutxiak bezala ezagutzen duena eta Udal berriak antolatutako ziren garai zail haieiari zinegotzi izana. Kirolzale sutsua, futbolari profesionala zelarik, besteak beste, Atlético de Madrid, Burgos, Logroñes eta Real Uniónen jokatuakoa. Pilota eta tenisaren ere aritua, noizpait lesio bihurritzen batek galerazi zion arte. Gestoria batean irabazten du eguneroko ogia eta gaur egun Hondarribiko Arraun Elkartearen presidentea da.

Bere etxean hartu gaitu eta, egia esan, arraunaz hitz egin diezagun ez diogu gehiegi erregutu behar izan gizon atsegin honi: argi ditu ideiak eta kezak, eta hitza ere horrela dario ezpainetatik, batere bortxatu gabe, toles gabe barru-barrutik mintzo zaigularik.

-Arraun zaletasuna Hondarribian ez da atzokoa, noski. Noiztik heldu da?

-Estropadak sortu ziren momentu bere-tik. Joan den mendearen azkenetik, alegia. Hain zuzen ere, orain bospasei urte ospatu zen Kontxako lehen estropadaren mendeurrena. Eta lehenengo estropadatetik, lehen-bizikotik, uste dut, hanxe zen Hondarribia.

-Nola sortu ziren, bada, estropadak?

-Estropadak, kirola izan baino lehen ere, hortxe zeuden, arrantzale portuetan: Pasaietan, Hondarribian, Onion, Ondarroan, eta abar. Traineruak arrantzako ontziak ziren, gaurkoak baino zakarragoak, jakina, sareak eta arrantzako tresnak eramateko modukoak; eta arraunketan joaten ziren arrantzara, noski. Gaurko egunean, harrapatutako arrain guzia edo ia guzia saldu egiten da, baina garai haieiari ez zen horrela gertatzen. Portura lehendabizi iristen zenak ongi sal-

tzen zuen arraina, baina besteak larriago ibiltzen ziren. Eta sobran gelditzen zen arraina bota egiten zen, hondarretan, baratzetan ongarri gisa, eta abar. Hori hemen bertan ikusia nago. Beraz, arrantzaleek eginahal beldur-garriak egiten zituzten portura lehenak iristeko. Hortik sortu ziren estropadak, lan bizitzako errealitate hori konpetizio edo kirol bihurtu zenean. Orduko arraunlariak, jakina, arrantzaleak ziren, ez ziren lehortarrak.

-Hala ere, gaurko egunean arraunlaria ez da arrantzalea...

-Jardun biak ia uztartu ezinezkoak gertatzen direlako. Garai batean, aski zuten aste-bete edo hamabost egun entrenatzeko. 41eko estropadan, adibidez, Romantxo Agirrekin bandera irabazi zenean, hamabost

egun entrenatu zirela uste dut. 47an, berriz, hilabete igaro zuten prestatzen. Orduan itsasora joan gabe ere gelditzen ziren arraunlariak eta barkuek berek laguntzen zieten sol dataz. Konpetizioa gogortu ahala, ordea, gero eta zorrotzagoa gertatu da entrenatu beharra. Gaurko egunean hamaika hilabetez entrenatzen dira, egunero antuta. Eta arrantzalearentzat hori ezinezkoa da. Ordu-tegiak ere ez dio horrelakorik uzten, goizeko hiruretan joaten dira arrantzara eta. Bestetik, arrantzalea gaurko egunean ez da arraun-antzen, motorra dute eragile. Hala ere, ezagun izaten du arraunlariak arrantzale seme denean beste zera ba du itsasoan, lehortarrak edo baserritarrak ez duena. Hobeiki moldatzen da, jatorria igartzen zaio nobabait.

-Traineru ba baino gehiago ere izan omen da Hondarribian.

-Denbora batean hiru ere bai: Kofradia-koa, Kostakoa, baserritarrek osatua, eta Kale Nagusikoa, kalitarrena. Eta ez dezazula pentsa beti arrantzaleek irabazten zutenik. Gogoa izan, baserritar asko ohituak zeudela uretan ibiltzen, gabarrari lanetan Jaizubian gora hondarra eta, eramaten aituak zirelako.

-Nola sortu zen Arraun Elkartea?

-Beharra etorri zelako. Estropadetan parte hartzeke, arraunlarien fitxa eskatzen hasi ziren, fitxa emateko, berriz, elkarte bat behar zen. Era berean, istripuak direla eta, mutualitate bat ere behar zuten e.a. Horrela, bada, estatutuak egiten dira eta 1969an Arraun Elkartea sortzen da. Harrezkero arraunlaria kirolari bihurtzen da, amateur, baina kirolari.

-Elkartekoak banku fijoan eta mugikorre-

an aritzen dira. Zein da bion arteko diferentzia?

-Banku mugikorreko kompetizioak nazioartean onartuak dira, fijoak, berriz, ez; hauek Kantabrikoan bakarrik, Galiziatik honera. Banku mugikorraren denboraldia, bestalde, fijoarena baino lehenago izaten da. Fijoak udan aritzen dira, mugikorrekoak bukatu direnean. Banku mugikorreko kompetizioek askoz prestakuntza gogorragoa eskatu digute. Arraunlariak trebeagoa izan behar du, ontzia bera askoz arinagoa bait da, estuago. Prestaera hori, bestalde, ederki dator banku fijoak. Hori dela eta, Kantauriko talde guztiak mugikorrean aritzen gara. Zumaia izan ezik, eta hau ere laster hasiko omen da.

-Hala ere, traineru estropadak arrakasta handiagoa du herritarren artean. Zergatik hori?

-Banku mugikorrean aritzen direnean, Club baten izenean aritzen dira: Club Kostape, Club de Remo de Ono, e.a. Trainerua, berriz, ez da Clubena, herriarena baizik. Kirol autoktonoa da, bertakoa, eta barnuago sartzen da herrian, gehiago tiratzen du. Kontxako estropada bat, espektakulo gisa, ez du inongo arrauin lehiaketak berdinduko. Kuriosoa da, hemen herrian, bi munduko txapeldun ditugu mugikorrean: Patxi Goikoetxea eta Juan Mari Altuna, eta nik ez dut esaten hainbat hartzen ez direnik, bainajendeak beti traineruaz egiten dizu galdet. Hori da diferentzia: mugikorra Clubekoa izatea, trainerua, berriz, herrikoa.

-Zein dira gaur egun, Arrauin Elkartearen beharrak?

-Oraingo momentua oso inportantea da, eta era berean, delikatuia ere bai. Instalazioak bukatu gabe daude, dirua ahitu zelako. 1971 urtean Udalak lur batzuk utzi zituen, orain Herri Bertan dagoen lekuan "Dirección General de Deportes" delakoak instalazioak egiteko. Orduan, Pedro Aginagalde zen Alkate, Alkate eta Clubeko presidente. Gainera obra berehala egiteko Castejón Delegatu Nazionalaren laguntza genuen, Gabriel Alonsoen adiskide mina. Hura egin zegoen. Handik hilabete batzuetara, ordea, haren ordez katalan bat jarri zuten delegadu eta honerako ziren laguntzak Bartzelona aldera joan ziren. Toki hura oso egokia genuen, cota zero bait zen, uraren parean zegoena, gastu gutxiakoa, beraz. Urteak pasa ziren eta horrekin batean, 71tik 79ra Hirigintza asmoak, neroni Udaltexean nintzela, aldatu ere bai.

-Denboraldi batean Elizalde Saloiaren azpian egon zineten.

-Bai. Parrokiak, sosik kobratu gabe, utzi zigun lekua hura... Azkenean, oraingo tokira eramane gintuzten. Cota zeroren azpian dagoen zuloa, uraren nibela baino beheago. Eta diru guztia ura ez pasatzeko horma bat egiten gastatu zen. Elkartea dirurik gabe gelditu zen. Hasierako aurrekontua 12 milioitakoa zen: Diputazioak milioi, Udalak 3, eta

(Foto Insausti)

Clubak beste 3 emateko akordioz. Baina presuestua dispartu egin zen eta Clubak hiruren ordez sei milioi eman zituen, Udalak 16 edo eman zituela uste dut, eta Diputazioak lehengo seiak bakarrik. Diputazioak obra bukatzen laguntzeko obligazio morala duela uste dut, obrak 50 milioiak gaitzitu dituzte. Bestalde, instalazioa municipal da eta Clubak ez zeukan zertan hori dirurik jarri behar, harri bat ere ez bait du berea. Azken Plenoan Udalak 8 milioi onartu ditu obrarekin jarraitzeko eta hori notizia ona da.

-Tresnerian ere egongo dira gastuak.

-Handiak. Zorionez Diputazioa eta Udala kontzientziatzen hasiak dira baina Estatuak ez. Lotsagarria da, adibidez, kirol tresnerian IVA dela eta %33 oraindu behar izatea. Club guztiak extranjerian erosten ditugu ontziak. Duela bi urte, esate baterako, "zortzi" bat erosi genuen, ingelesa, eta bi milioi l'ordi kostatu zitzaigun. Fibrazkoa da, oso delikatuia, eta igurtzirik txikienez urratu daiteke. Ontzi hori, ordea, ez da negoziatarako, ez da diru irabazteko, eta halako zerga jartzea... Traineru bat 1.700.000 pezetla kostatzen da, eta bizpahiru urte bakarrik irauten du. Eskerrak orain IFA elkarteak dugula sponsor; akola handiko laguntza ekonomiko eta moral da hori guretzat.

-Instalazioak eta tresneria alde batera utzita, kirola bera zertan da orain.

-Kirol alderdik zerikusia handia du instalazioekin. Duxta egokirik, itxurazko gimnasiorik gastezirik eskaintzeko ez baduzu, gazteak ez zaizkigu etorriko. Beste kirolekin badituzte horrelakoak eta. Oraingo sotoan humedade izugarria dago, eta itsasoa baino behegaro dagoenez urez betetzen zaigu askotan. Baldintza horiek ez dira egokiak gasetxoek gimnasia egiteko. Gimnasia goian jarri behar dugu, ongi haizeatuta, eta behean, ontziak eta tresneria. Orain badugu itxaropenik eta horrek ondorio onak ekarriko ditu. Ehundik gora arraunlari ditugu baina

berrehun izatera iritsi nahi dugu. Kanpaina bati ekin nahi diogu herriko ikastetxeetan gasetxoek arrauina ezagutu dezaten. Hau garrantziki da pertsona bezala ere hezitzeko, kirolariak sortuz gizonak eta emakumeak ere egiteko.

-Zer moduz joan da denboraldia?

-Banku mugikorrean denboraldi ona egin dugu. Zortziokan, brontzeko domina lortu dugu Espainiako Txapelketan, eta lauokan ere bai, brontzeko. Oso jubenil onak ditugu. Horieta bi. Lekuona eta Kanpedegi, Hungarian izan dira selekzioarekin. Hala ere, jubenil bikainak izanagatik, seniorretara pasatzera joan sortzen dira ezin konponduzko arazoak. Sakabanatu egiten dira: batzuk itsasora, beste batzuk lanera edo karrera ikastera kanpora joaten direlarik. Igaz traineru ona guren eta prest ginen lehen postuetara salto egiteko ere, hirugarrenean bait ginen. Gero, ordea, zortzi arraunlari faltatu zaizkigu, eta hori 13 lagunekin talde batean gehiegi kentzea da. Izan ere, tripulazioa elkar lana eginez lortzen da. Lau urte behar dituzte eskifaia on bat egiteko. Arraunlaria hobe edo okerrago izan daiteke baina elkar ondo hartu ezker, traineru ona izan daiteke, eta horretarako urteak behar dituzte. Horixe da San Pedron gertatu dena; lau urte daramatzate elkarrekin arraunean. Hondarribian, berriz, ez daukagu populazio egonkorrik Pasaian bezala. Han, portua dela, bertako industria dela, badute jendea aukeratzeko modurik. Hemen ez.

J.A.L.

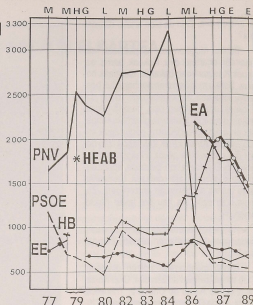
HAUTESKUNDE EMAITZAK HONDARRIBIAN

(1977-89)

Ondoko zenbakietan eta grafikoan Hondarribiko hauteskundeetan bost partidu nagusiek 1977 urtetik 1989ra lortu dituzten emaitzak ematen ditugu.

1979ko martxoko 4eko Udal hauteskundeetan ez dira agertzen HB eta EE, beste sigla batzuekin HEAB (Hondarribiko Ezker Abertzale Batua) izenpean elkarturik aurkeztu bait ziren.

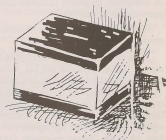
Uste dugu zenbaki gehienak zuzen emanak daudela, hala ere, inoiz kopuru diferentiek aurkitu ditugu iturburu batzuen eta beste arabera. Dena den, diferentzia horiek gora-behera, oro har, balio dutelakoan argitaratzen ditugu datuak.

		PNV	HB	EE	PSOE	EA
77.06.15	Madrilgo Gorteak	1.639		740	1.179	
79.03.01	Madrilgo Gorteak	1.844	912	851	692	
79.04.03	Hondarribiko Udala	2.530		1.774	654	
79.04.03	Gipuzkoako Juntak	2.376	855	669	607	
80.03.09	Eusko Legebiltzarra	2.258	780	664	455	
82.10.28	Madrilgo Gorteak	2.746	1.088	716	957	
83.05.08	Hondarribiko Udala	2.769	962	641	793	
83.05.08	Gipuzkoako Juntak	2.722	923	620	747	
84.02.26	Eusko Legebiltzarra	3.225	925	549	797	
86.06.22	Madrilgo Gorteak	2.134	1.359	810	806	
86.11.30	Eusko Legebiltzarra	1.048	1.350	879	834	2.205
87.06.10	Hondarribiko Udala	648	1.952	774	606	1.956
87.06.10	Gipuzkoako Juntak	660	1.750	753	613	2.027
87.06.10	Europako Parlamentua	609	1.765	769	563	1.859
89.06.15	Europako Parlamentua	698	1.394	663	541	1.451

GRAFIKOAREN GAINEKO LABURDURAK:

M: Madrilgo Gorteak.
H: Hondarribiko Udala.
G: Gipuzkoako Juntak.
L: Gazteizko Legebiltzarra.
E: Europako Parlamentua.

TXIRRINDAK
ARREBO
SALMENTA
ETA KONPONKETA

J. Alonso, 5
Telf. 64 27 77
HONDARRIBIA

Carluis

LORE ETA LANDAREAK
DEKORAZIOA

Sokoa

Telf. 64 34 63
partik. 62 72 49
HONDARRIBIA

G
electronuebles
CEURIA

Festak ondo pasako dituzuelakoan,
Zorionak!

IRUN
K/ Fuenterrabia
Telf. 61.50.08

HONDARRIBIA
San Pedro, 8
Telf. 64.33.86

En Hondarribia, la Caja de Guipúzcoa

Hondarribian, Gipuzkoako Kutxa

En la Caja de Guipúzcoa, estamos con todos los Hondarribitaras. Poniendo nuestros mejores recursos técnicos y humanos a su servicio.

Ofreciendo soluciones eficaces a cualquier necesidad financiera. Y colaborando con entusiasmo en el progreso de la ciudad de Hondarribia.

Por eso, un año más, queremos compartir con ellos estas Fiestas de la Virgen de Guadalupe. Porque estamos con Hondarribia. Mirando al futuro.

Gipuzkoako Kutxan, hondarribitar guztiekin gaude. Gure giza eta teknika-baliabiderik onenak haien zerbitzutan jarritz. Edozein finantz premiari konponbide eraginkorrak eskainiz.

Eta Hondarribiko hiriaren aurrerabidean su eta gar parte hartuz.

Horregatik, aurten ere, haiekin batera ospatu nahi ditugu Guadalupeko Ama Birjinaren Jaia.

Hondarribiarekin bait gaude. Etorkizunari begira.

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA

